

דברי הכנסת

הישיבה השמונים-ואחת של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, כ"ד באדר א' התשנ"ז (3 במרס 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי הפרלמנט של סלובקיה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הודעת יושב-ראש הכנסת

הצעות סיעות מרצ-חד"ש-בל"ד ומד"ע-רע"ם להביע אי-אמון לראש הממשלה

בשל החלטת הממשלה לבנות בהר-חומה

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

הצעות סיעות מרצ-חד"ש-בל"ד ומד"ע-רע"ם להביע אי-אמון לראש הממשלה

בשל החלטת הממשלה לבנות בהר-חומה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק קביעת הזמן (הוראת שעה), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעה לסדר-היום

משאבי הקרקע והנוף הפתוח בארצנו

הצעה לסדר-היום

מטמנות, אשפה ומיחזור פסולת

הצעה לסדר-היום הפסקת הניסוי בהפרדת הפסולת הביתית באזור השרון

הצעה לסדר-היום

מדיניות הממשלה בנושא איכות הסביבה

הצעת חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה (דחיית מועד) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

הצעה לסדר-היום

מערכת החינוך במגזר הערבי

שאלות ותשובות

גני טרום-חובה במגזר הערבי בנגב

מתן היתר פעולה לאוניברסיטאות זרות

היערכות משרד החינוך לבנייה בערים חדשות

בניית מבני חינוך בקריות החרדיות בבית-שמש

תוכניות חינוכיות לגיל הרך במגזר הערבי-הדרוזי

לימודים אקדמיים בהתכתבות

איתור מחוננים וטיפוחם

יישום דוח-קרמניצר בתוכנית של המינהל לחינוך ערכי במשרד החינוך

הקצאת כספים למערכת החינוך בהרצלייה

תוכנית האתג"ר בקרב עולים חדשים

אלימות בקרב בני-נוער

הענקת תואר אקדמי על-ידי מכללת תל-חי

הכאת תלמידים בבית-ספר בכפר-סבא

הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 7) (פרסום לעניין חשוד), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 11) (דמי הבראה), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, יום שני, כ"ד באדר א' התשנ"ז, 3 במרס 1997 – ישיבת הכנסת פתוחה.

נוכחים במשכן 93 חברי כנסת. 93 חברי כנסת. איפה הם? חבר הכנסת ריבלין, איפה הם?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על חברי אני לא יכול לשמור, אז עליהם אני יכול לשמור?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, כמנהגנו בתחילת השבוע, להלן רשימת הרוגי תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון. שוב שבוע קשה ביותר, אלפי פצועים, עשרות רבות של תאונות, והקטל נמשך. לא נסיים את כנס החורף לפני שנחזור לנושא הקטל בדרכים ונשאל את עצמנו מה עשינו והאם מה שעשינו הועיל.

כאמור, להלן רשימת ההרוגים: חביב שלום; אחמד עיאדה, בן אברהים; אדנאן עיאדה; גל ליטבק; בתיה שטראוס; תמרה גלנץ; יצחק בוקאי.

שוב אני שואל: עד מתי? עד מתי יימשך הקטל ועד מתי יאמרו אנשים "לי זה לא יקרה", וזה קורה כל יום, כמעט כל שעה, וחבל.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי הפרלמנט של סלובקיה

היו"ר ד' תיכון:

נמצאים אתנו, ביציע הנכבדים, חברי פרלמנט מסלובקיה. אני רוצה לברך את יושב-ראש המפלגה הדמוקרטית-נוצרית הסלובקית וראש ממשלת סלובקיה לשעבר, יאן צ'רנוגורסקי, ואת סגן יושב-ראש המפלגה וחבר הפרלמנט יאן פיגל, הנמצאים עמנו היום.

צ'כיה וסלובקיה, בהיותן צ'כוסלובקיה סייעו לנו במלחמת העצמאות בתחומים חשובים.

אנו לא שוכחים את השלטון הפאשיסטי של הכומר טיסו בסלובקיה בתקופת מלחמת העולם השנייה, ששילח את יהודי סלובקיה למחנות ההשמדה.

כ-20 שנה היה נתק ביחסים, ויש לנו עתה הרבה לחדש. בסלובקיה היו גם רבים שהצילו יהודים ומקבלים עתה את התואר של חסידי אומות העולם.

היחסים בינינו ובין הדמוקרטיה הצעירה של סלובקיה הם בתחילתם, אך הם מתפתחים באופן חיובי ויפה ומתפשטים על פני תחומים רבים – כלכלה, תרבות, אמנות, תירות וסחר. בעבר הקרוב נחתמו כבר הסכמים רבים בין המדינות, ואנו מקווים ומאמינים שהיחסים ילכו ויפרחו.

אני מאחל לאורחים שהות נעימה ופורייה אצלנו.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו על שולחן הכנסת –

הצעת חוק משק החשמל (תיקון), התשנ"ז-1997, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית; הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 18), התשנ"ז-1997, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק שהייה שלא כדין (איסור סיוע) (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ז-1997; והצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 31), התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 38) (שלילת פטור – דירה שנתקבלה אגב פירוק איגוד), התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 39) (ניכוי תשלומי מס רכוש), התשנ"ז-1997, של חבר

הכנסת אברהם פורז; והצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 40) (הגבלת הפטור על זכויות לבנייה נוספת), התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת מאיר שטרית.

לדיון מוקדם: הצעת חוק פינוי יישובים במסגרת הסדר מדיני, התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת ס' סלים וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הקאדים (תיקון – הסדרת תפקוד בתי-הדין השרעיים), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת ת' חטיב וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק האזרחות (תיקון – הליך קביעת אזרחות מכוח שבות), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון – רציפות הדיון בקריאה טרומית), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק העונשין (תיקון – קיצור מועדי שחרור אסירים לפני זמנם), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת ראובן ריבלין; הצעת חוק איסור השפעה על הליך בחירות בישראל על-ידי תושבי חוץ, התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק החלת ריבונות ישראל על חבלים מתחומי יש"ע, התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת ח' פורת וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – ויתור על חסינות), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת שבח וייס; הצעת חוק רואי חשבון (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת עמנואל זיסמן; הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – מתן סיוע לדיור לנזקקים), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – סכום התגמול), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת שבח וייס; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מערכת אורות בלימה), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תיקון – היערכות בתי-המשפט), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – חסינות בפני דין פלילי), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון), התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת ע' מאור וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת דוד טל; הצעת חוק הגנת הדייר בדיור הציבורי, התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת ת' גוזנסקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – הגדרת בן משפחה), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס'), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק ניסויים גנטיים (איסור שכפול), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק הטיס (תיקון – התקנת קופסה שחורה), התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל. תודה רבה.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, נא לא לצחוק. ראש הממשלה ביקשני להודיע, על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה, כי השר צחי הנגבי ימלא את מקום שר הבריאות בעת היעדרו מהארץ מיום כ' באדר א' התשנ"ז, 27 בפברואר 1997, עד יום כ"ג באדר א' התשנ"ז, 2 במרס 1997. אתם רואים שהשר יהושע מצא כבר כאן, זאת אומרת הוא יצא, חזר, והכול בתוך דקה אחת.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, אני באולם.

היו"ר ד' תיכון:

כן, אבל אני הייתי אנוס על-פי החוק להודיע שיצאת לחוץ-לארץ.

שר הבריאות י' מצא:

הנסיעה נדחתה בכמה ימים. אני כאן.

הצעות סיעות מרצ-חד"ש-בל"ד ומד"ע-רע"ם להביע אי-אמון לראש הממשלה

בשל החלטת הממשלה לבנות בהר-חומה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעות סיעות מרצ-חד"ש-בל"ד ומד"ע-רע"ם להביא אי-אמון בראש הממשלה בשל החלטת הממשלה לבנות בהר-חומה. ינמק את האי-אמון מטעם סיעתו חבר הכנסת דדי צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדיניות הר-חומה היא המשכה של אותה מדיניות מקפחת שבה נהגה ישראל מאז 1967, קרי נטילת קרקע בבעלות ערבית ועשיית שימוש בה לבנייה באופן בלעדי לטובת יהודי העיר.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

חשבתי שלקחו מיהודים.

דוד צוקר (מרצ):

זהו סיפור ההפקעות בירושלים מאז 1967, ככל שהדברים אמורים במגזר הערבי – הפקעת קרקעות ערביות לבנייה לטובת קהילה אחת בלבד בירושלים, הקהילה היהודית. אין חדש בגישה הזאת, המעדיפה להתעלם מצורכי הציבור הערבי. אותו עיוורון מדיני ואותה התכחשות מוסרית לעובדה הפשוטה מאוד, ששליש מתושבי העיר הזאת הם ערבים. גם הפעם, בעניין הר-חומה, גוברת ידם של

מי שסבורים שהכוח כבר יעשה את שלו, וגוברת הגישה שלפיה מי שמשוכנעים שאיחוד העיר מושגת על יסודות של בלעדיות יהודית, מי שסבורים שקיפוח המיעוט הערבי ומניעת זכויות מקהילה שאף היא רואה בירושלים בית, הם כנראה מחויבים מתפיסת ירושלים השלמה. וחבל, הרי מדובר בקהילה שלמה שגם היא רואה בירושלים בית וגם עברה העיר הזאת היא מקור השראה לאומי ודתי ראשון במעלה. גם מזה אי-אפשר להתחמק, ואי-אפשר להתכחש לזה. שום כוח לא יכניע את התחושה הזו של הקהילה הערבית שחיה בירושלים.

אבל זו תמיד היתה הגישה הישראלית, קצרת טווח וקצרת ראות, והיא לא משתנה אף שהאזור הזה עושה מאמצים כל כך כבירים לשנות את מערכות היחסים, להמיר את האיבה ביחסי שכנות, ולהמיר את השנאה שאנחנו מכירים זה 30 שנה באופי חדש של מערכות יחסים. ולמרות הכול, אותה גישה קצרת טווח, קצרת ראות.

אבל היום, חברי הכנסת, אין מדובר רק בגישה חד-צדדית, אין זו רק התעלמות מן הערבים והפניית עורף להם. הפעם יש לכך משמעות נוספת. היום יש כבר מה לסכן, לסכן בפועל. זהו לא רק פגם מוסרי, זאת לא רק סכנה בפוטנציה, היום יש בהכרעות האלה גם משום סיכון של מה שהושג עד עכשיו, מה שהושג בינינו לבין הפלשתינים, מה שהושג בינינו לבין העולם הערבי.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ראש הממשלה נתניהו כנראה הבין את זה. נתניהו כנראה הבין את זה, ולכן הוא לא רצה בבנייה הזאת. נתניהו כנראה מבין את זה, ולכן הוא לא יזם את הבנייה הזו. נתניהו כנראה מבין את זה, ולכן חיכה עד שהבנייה נכפתה עליו. הוא לא רצה את הבנייה בהר-חומה.

אבל לרוע המזל, נתניהו הוא מוצר של לחצים. נתניהו הוא בעצם סך הכול של מערכות לחצים ולחצי נגד. נתניהו לחיץ. מאחר שנתניהו לחיץ, אפשר היה להשיג את התוכנית הנואלת הזאת של הר-חומה. רק לחיצותו של נתניהו, היותו נתון ללחצים, עשתה את פרויקט הר-חומה לאפשרי. סך הכול של הלחצים מן האופוזיציה מימין פלוס גיבוי מדכדך למדי, אני מוכרח לומר, של חלק מאנשי העבודה, אלה הולידו הכרעה שרק עם ביצועה נבין את משמעויותיה.

למי נכנע נתניהו? למי נתניהו נכנע כאשר הוא הוביל לקבלת ההכרעה הזו לבנייה בהר-חומה, בנייה בלעדית עבור יהודים? הוא נכנע בעצם למי שניסו לסכל את דרכו עד עכשיו, הוא נכנע למי שהתנגדו לדרכו עד עכשיו. הוא נכנע למי שינסו לקעקע את דרכו מעכשיו. הוא נכנע למי שלא מקבלים את גישתו המדינית וכניעתו לא תקנה אותם. כניעתך, נתניהו, לא תקנה אף אחד לא מ"כוח 17" ולא מן האחרים שהביאו אותך לקבל את ההכרעה הזאת שאנחנו עוד נבכה עליה.

בהכרעה הזאת זו שוב אותה ישראל יהירה, חד-צדדית, המתעלמת מן הקהילה הערבית ועושה בעיר הזאת כאילו אין עוד צד שותף לחיים בירושלים ומבקש לחיות פה ביחד.

מי שמבקש באמת לראות במקום הרגיש הזה, בעיר הזאת, עיר אחרת, מוכרח קודם כול להפנים בתוך עצמו את העובדה, שבעיר הזאת מתגוררים 150,000 ערבים. מי שרוצה עיר אחת מאוחדת מוכרח גם הוא לצאת מהנחה זאת, שחיים פה כ-150,000 ערבים שמבקשים לחיות כאן. הם חושבים שהם שותפים לחיים, הם אינם מקבלים שזהו משחק חד-צדדי. הם לא מקבלים את חוקי המשחק הללו. הם לא מקבלים את חוקי המשחק שאנחנו קבענו, כי קבענו אותם בלא התייעצות אתם, בלא

הידברות אתם, בלא שותפות אתם. הם לא ימשיכו לשחק משחק כאילו הם אינם שותפים במשחק הזה.

הי"ר ד' תיכון:

אדוני שר החקלאות, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, הנואם מלין, בצדק, על שאתם מפריעים וקולכם נשמע. גם חבר הכנסת אבי יחזקאל.

דוד צוקר (מרצ):

תודה, אדוני.

הפלשתינים רואים עצמם צד להסדר שיהיה בעיר הזו וצד לכל צעד שמתווים ומכוננים בעיר הזו עוד לפני הסדר. אבל הם רואים זה 30 שנה איך הם נדחקים מפנינו באופן חד-צדדי ובלעדי.

אני מבקש לשאול את ראש הממשלה, מדוע לא יכולה אומה חזקה, מדוע לא יכולה אומה שבוטחת בעצמה כמונו, אילו היינו בוטחים בעצמנו, להגיע להידברות בנושא הר-חומה? מדוע לא אפשר היה להגיע לראשיתה של הידברות בנושא הזה? מה היה נגרע ממעמדה של העיר הזאת, במה היתה נפגעת שלמותה של ירושלים אם היינו משנים ממנהגינו וחורגים מהרגלינו הרעים והיינו אומרים להר-חומה: יחלוק. במה היה נפגע מעמדה של העיר הזאת? אני אינני מבין. הוא לא היה נפגע אילו היינו באופן בוטח בעצמנו ובטוח בעצמנו באים ואומרים: לכם חלק ולנו חלק בפרויקט הר-חומה.

האם התביעה הזאת לאחדות העיר לא מטילה עלינו אחריות יתירה? האם היא מטילה עלינו רק רשות לבלעדיות? האם התביעה הזאת לאחדות העיר פירושה רק יכולת לדחוק את החלש לפינה? האם תחושת הבעלות שלנו לא יכולה לשנות עצמה, לעדן עצמה לפעמים ולבוא לידי ביטוי בהצעה נדיבה להקצות חלק מן הקרקע לפלשתינים? האם באמת לא היה אפשר לעשות את זה? מה עלול היה לקרות לעיר הזאת אילו באנו באמת בהצעה נדיבה, בוטחת בעצמה, משוכנעת באחדותה של העיר ואומרים: יחלוקו; בהר-חומה יחלוקו. כי גם האדמה איננה אדמה יהודית, אלא רק בחלקה.

הפלשתינים הרי יגיבו. הם יכולים שלא להגיב? מישהו מאמין שלא תהיה תגובה? איש אולי איננו יודע כיצד הם יגיבו, אבל נפתח פה היום חשבון. כשתבוא התפרצות ודאי נפער כולנו עיניים; נפער את פינו בהשתוממות גדולה ונפקח עיניים משתוממות ומתפלאות ולא נבין למה זה קרה וכיצד ומדוע. זכרו את ההחלטה הזאת.

ממשלת נתניהו – כך שמעתי מפי רבים – הגדירה את ההחלטה הזאת כהחלטה החשובה ביותר מאז קומה. יכול להיות שזו ההחלטה החשובה ביותר. אבל השאלה אינה אם זו ההחלטה החשובה ביותר; השאלה היא אם ההחלטה טובה או לא טובה. וזו החלטה רעה לירושלים; היא רעה למסכת היחסים בינינו לבין הפלשתינים, היא רעה למסכת היחסים בינינו לבין העולם כולו – בעיקר בינינו לבין האמריקנים – והיא רעה לעתיד, לסיכוי שייכון פה שלום, לסיכוי שהעיר הזו באמת תהיה כמאמר רבי הרהב: עיר של שלום, עיר שבה באמת מתגוררים שני עמים יחדיו.

אבל בעיר אחת כזאת אי-אפשר לחיות זה על גבו של זה, כי בסוף-בסוף, מי שרוכבים עליו מתנער מן הרוכב. והרי גם בירושלים תצטרך להימצא פשרה כלשהי לפחות בצעדים הללו של חיי היום-יום.

על כל זה, על ההחלטה הזאת, ראוי ראש הממשלה שתביע לו הכנסת אי-אמון.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. בשם סיעות חד"ש-בל"ד ומד"ע רע"ם – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא, לא. בשם מר"צ-חד"ש-בל"ד נימק חבר הכנסת דדי צוקר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו – לבד.

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר, רבותי. זה לא כתוב כך, אבל הבנתי. בשם סיעת מד"ע-רע"ם נימק חבר הכנסת תאופיק חטיב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה יהיה חבר הכנסת טלב אלסאנע.

קריאה:

הוא לא הודיע. הודעתם למזכיר – – –

הי"ר ד' תיכון:

אין דבר כזה. רבותי, זה לא הולך כך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני, אני יושב-ראש הסיעה ואני הודעתי שזה יהיה חבר הכנסת טלב אלסאנע, עם כל הכבוד.

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר. אצלי כתוב שם אחר, אז אפשר היה לתקן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מחקנו ושינינו.

הי"ר ד' תיכון:

בסדר. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא מדבר בשם סיעת מד"ע-רע"ם.

הי"ר ד' תיכון:

הוא מדבר בשם סיעת מד"ע-רע"ם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת – (נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

"השבח לאשר הסיע את עבדו בלילה מן המסגד הקדוש אל המסגד הרחוק, אשר בירכנו סביבו, למען נראהו מאותותינו; הוא השומע והרואה כול."")

הפסוק הזה, המצוטט מן הקוראן, בא לבטא את הזיקה של המוסלמים לירושלים ואת המעמד המיוחד שלה בעיניהם. לא רק הפסוק הזה, אלא יש פסוק שנקרא "חדית נבווי", אשר גם הוא מבטא את הזיקה העמוקה של האסלאם, של הערבים, של המוסלמים למקום הקדוש הזה, ולא במקרה הוא נקרא אל-קודס, וזה נקרא אולא אל-קבלתין ותאלת אל-חרמין אל-שריפין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איפה אל-קודס מוזכרת בקוראן?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

הקבלה הראשונה בין שתי הקבלות והשלישית לאחר שני המסגדים המקודשים.)

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

איפה אל-קודס מוזכרת בקוראן?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם בהזדמנות הזאת אתם רוצים ללמוד – זה לא בדיוק המקום; אבל אתה מוזמן לפנות לקוראן, לקרוא את הפסוקים שם ולראות – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – – ולראות שהמקום הראשון שהפנו המוסלמים את פניהם אליו, היה ירושלים, אל-קודס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לא מוזכרת ירושלים בקוראן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — אני, רבותי חברי הכנסת, כבוד היושב-ראש — — —

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, אתה לא צועק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת זאב בוים, חוסר הידע שלך על מה כתוב בקוראן הוא לא נושא לוויכוח. תפנה, תלמד את הקוראן — זו תהיה לך הזדמנות ללמוד הרבה דברים נוספים. אכן, זה קיים; זה המקום הראשון שאליו הפנו המוסלמים את פניהם בזמן התפילה, זה נקרא אל-קבלל אולה, זה נקרא המקום ממנו היה מפגש בין האל-אסרה של הנביא — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — מכה — — — 50 שנה, אומר הנביא — — —

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

נאף מסאלחה (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

טוב, רבותי. חבר הכנסת בויים. חבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת דהאמשה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, אתה מוכרח להצטרף, נכון? אתה מרגיש צורך.

חיים אורון (מרצ):

מוכרח ---

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן. אתה מפריע לו, חבר הכנסת דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, מי שמדבר דברים שהוא לא יודע מה הם ---

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל אתה מפריע לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אתם תדברו על הקוראן? אתה יודע מה זה קוראן?

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אני עוד יכול להראות לך כמה ואיפה כתוב בתורה ירושלים.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, אני מבטיח לך שאני לא אפצה את הנואם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה אתה מעניש אותי? אתה צריך להגן עלי.

הי"ר ד' תיכון:

הוא צריך לכבד אותך.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו נכבד אותו.

הי"ר ד' תיכון:

אתה לא שומע מה שאני אומר לך. חבר הכנסת דהאמשה, בסוף לא יהיה לו זמן בגללך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לפני כשבוע היה ביקור של המשלחת בראשותו של חברי, חבר הכנסת דראושה, ואנוכי בירדן; נפגשנו שם עם המלך חוסיין, גם עם חסן ועם ראש הממשלה הירדני, כבריתי. אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת: אפילו בירדן, אפילו המלך חוסיין, שכולנו יודעים על הגמישות והליברליות שלו – הוא המנהיג הערבי היחיד כמעט שהיה מוכן לתת קרדיט לראש הממשלה בנימין נתניהו לאחר הבחירות – כועס וזועם, ובצדק. הוא שואל, ובצדק: מה בדיוק הממשלה הזאת רוצה להשיג על-ידי ההחלטה? מה היא רוצה? מה המטרה שלה? מה התכלית של ההחלטה?

האם התכלית היא לטרפד את תהליך השלום? האם הממשלה הזאת רוצה מפלט או נתיב מילוט מהסכמי אוסלו? אז שתעמוד בפני העולם ותגיד בצורה ברורה וגלויה: אנחנו נגד הסכם השלום, אנחנו נגד אוסלו, אנחנו לא מעוניינים בתהליך השלום. אבל שלא תוליך את העולם שולל. שלא תחשוב שהאנשים כאן ומנהיגי הערבים הם מטומטמים, שלא תנסה לפוצץ ולטרפד את תהליך השלום על-ידי התנחלויות, על-ידי מוקשים, ולאחר מכן להפנות אצבע מאשימה לפלשתינים, שהם הקורבן.

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שאין שום מדינה ערבית, שום מדינה מוסלמית – אני חושב שאין מדינה בעולם שמוכנה לקבל את הסממה של מדינת ישראל, שירושלים המאוחדת תהיה בירת ישראל לנצח.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

נו, אז מה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל מדינות ערב, כל מדינות האסלאם רואות את חשיבותה ומעמדה של ירושלים ובצדק דורשות שירושלים המזרחית תהיה בירתה של המדינה הפלשתינית העתידית.

אני לא מבין, רבותי, כשמדברים על שלום, איך תהליך השלום יכול להתיישב עם המושג של התנחלויות? איך אפשר לדבר על שלום בצד אחד ולהמשיך במדיניות של הנישול ושל ההפקעה ושל קביעת עובדות בשטח מהצד השני? או שהממשלה הזאת עוד לא התנערה מהתפיסה של ממשל צבאי והיא ממשיכה להתייחס לפלשתינים, לעם הפלשתיני, כאילו הוא עם שנתון תחת שלטון צבאי, ולכן הוא צריך לקבל את התכתיבים של ממשלת ישראל; הוא צריך לקבל את התכתיבים של "כוח 17", שמוביל אותו חבר הכנסת קליינר, ושלפלשתינים גם אסור להתנגד להפקעה ולנישול אדמות. הרי בעשרת הדיברות כתוב "לא תגנוב". פה מדובר בגנבת אדמות של עם אחר, בפגיעה בריבונותו של העם הפלשתיני.

קריאה:

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל השטח הזה הוא שטח שנכבש ב-1967 וסופח שלא כדין. שום מדינה לא הכירה בסיפוח, והחוק הישראלי הפנימי לא מחייב שום מדינה.

היום באים מצד אחד ומפקיעים את האדמות, ומצד שני מדברים על הנכונות של מדינת ישראל להמשיך בתהליך השלום, ויותר מזה – דורשים הדידות, עושים את זה תחת הססמה של הדידות. לפני שראש הממשלה יפנה אל הרשות הפלשתינית, לפני שיפנה למנהיג אש"ף וידרוש הדידות, הוא צריך לדרוש הדידות מעצמו. הסכם מחייב את שני הצדדים, ואנו רואים שמי שרומס את ההסכם, מי שמפר אותו בצורה בוטה, זו ממשלת ישראל. מי שנושא באחריות להפרות האלה, מי שנושא באחריות להחלטות לא אחראיות, סותרות תכלית הסתירה את תהליך השלום – זו ממשלת ישראל.

אי-אפשר ליישב בין שני הדברים המנוגדים תכלית הניגוד – בין התנחלויות, בין הפקעת אדמות, בין הפרת הסכמים לבין תהליך השלום, כאשר בהסכם אוסלו שנחתם על-ידי ממשלה בישראל ואושר בכנסת מופיע שמעמדה הסופי של ירושלים ייקבע במסגרת של משא-ומתן. הוא לא ייקבע על-ידי קביעת עובדות מוגמרות בשטח, הוא לא ייקבע על-ידי החלטות ותכתיבים של צד אחד, אלא על-פי משא-ומתן. ואת זה אנחנו לא רואים.

אני רוצה לומר לכם, שממה שאני שומע וחש ברחוב הפלשתיני, משמעותה של ההחלטה הזאת היא אחת ויחידה: הכרזת מלחמה נגד העם הפלשתיני, נגד מדינות ערב ונגד האומה האסלאמית, כי לירושלים יש מעמד מיוחד בהווה, בתפיסה אצל כל מוסלמי, אצל כל פלשתיני, אצל כל ערבי. אי-אפשר להגיד שמעמדה המיוחד הוא רק ליהודים, זו אשליה. האל"ף-בי"ת שצריך לדעת על ירושלים הוא, שיש לה מעמד מיוחד שגורם לקונסנסוס פלשתיני, אסלאמי וערבי, וכשמדינת ישראל פוגעת במעמד הזה היא משחקת באש.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אתה השופר שלהם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לממשלה הזאת כנראה יש עיניים אבל היא לא רואה, יש לה אוזניים אבל היא לא מקשיבה ולא שומעת, היא לא למדה מהמקרה הטראגי של מנהרת החשמונאים ולא מהתוצאות שלו. היא חוזרת פעם אחר פעם, אולי מתוך רצון לטרפד את תהליך השלום, ואחרי שתהיה תגובה של הפלשתינים – להאשים אותם בתוצאות התגובה הזאת, כשאנחנו יודעים מי גרם לתגובה הזאת; או מתוך רצון לנסות ליצור משבר ועל-ידי זה להגביר את ההישגים לממשלת ישראל.

אני סבור, רבותי, שיש כאן שני דברים שצריך להעמיד אותם במאזן: האם ממשלת ישראל מעוניינת בשלום ובעתיד טוב יותר לכל העמים, ובכלל זה למדינת ישראל, או שהיא מעוניינת אך ורק לרצות קומץ של אנשים פנאטים קיצונים על-ידי הפקעות והתנחלויות. אם באמת ובתמים היא רוצה שלום אמיתי, שלום צודק, ולשכנע את כל מדינות ערב ואת כל מדינות העולם בכנות הרצון הזה, היא צריכה לומר שמזרח-ירושלים שייך לפלשתינים.

הר-חומה זו התנחלות המהווה רצף חנק על ירושלים המזרחית – – –

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

איזה לץ.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לומר שאי-אפשר להמשיך להתנהג בחוסר אחריות בדרגה הזאת – – –

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

הנה ראש העיר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לדעתי, הממשלה משחקת באש בהחלטתה ופוגעת בירושלים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל הזמן אתה מאיים.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

עומד מולך ומאיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — כל פעם

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

תנו לו לסיים. חבר הכנסת ריבלין.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — אני מתריע, אני מזהיר ומתריע — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — כאשר אתה מאיים — — —

היו"ר ד' תיכון:

הוא מאיים, אז מה, אתה לא תישן הלילה? עזוב, תן לו לגמור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה מה שאנחנו אומרים: מעמדה של ירושלים לא ניתן לוויכוח.

קראות:

הי"ר ד' תיכון:

הוא לא עושה את זאת בפעם הראשונה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- תשמור על ---

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת ריבלין, הואל להירגע. תסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מאז סיפוח מזרח-ירושלים מ-1967 לגבולות המוניציפליים של העיר נוקט השלטון הישראלי בכל הנוגע להפקעת קרקעות, תכנון ובנייה, מדיניות של אפליה מכוונת ושיטתית נגד האוכלוסייה הפלשתינית בעיר. מעין במסמכים של עיריית ירושלים ומהצהרותיהם של קובעי מדיניות הגבול בעיר

הי"ר ד' תיכון:

רק רגע, אתה מתחיל עכשיו את הנאום מהתחלה? ביקשתי לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא, כבוד היושב-ראש, אני מסיים, אבל הם הפריעו לי הרבה.

הי"ר ד' תיכון:

הם הפריעו לך ונתתי לך זמן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מאז 1967 הופקעו יותר מ-23,000 דונם שכולם בירושלים המזרחית, אף דונם אחד לא בירושלים המערבית. הוקמו בערך 38,000 יחידות דיור שכולן ליהודים, אף לא יחידת דיור אחת לערבים. מצד אחד, כשמדברים על הפקעה לצורכי ציבור, רבותי, זו הפקעה מערבים, כשהציבור הנפגע הוא הערבים והציבור שלטובתו מפקיעים הוא הציבור היהודי; מצד אחר מדברים על זה שרוצים להיטיב עם האוכלוסייה הערבית.

הי"ר ד' תיכון:

לסיים.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

כמה דונמים הופקעו ליהודים בהר-חומה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מדובר בהחלטות פוליטיות, מדובר במדיניות שמטרתה לשנות את המצב הגיאוגרפי והדמוגרפי של ירושלים.

הי"ר ד' תיכון:

אתה רוצה לסיים?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אתה חי שבת

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

משפט אחרון.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת הירשזון.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

20,000 דונמים הופקעו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

נוכח הסכנות הטמונות בהחלטה הלא-אחראית, החלטה מטופשת, לדעתי, אנו רואים שראש הממשלה איננו ראוי לאמון, ולכן אנו מציעים אי-אמון בראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב בשם הממשלה השר יהושע מצא. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתם עומדים בטיפשות שלכם להרוס את תהליך השלום. ראש העיר הזה – – –

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

רק בגללך משיב על ההצעה שר הבריאות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כדאי שתשמור על בריאות הממשלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה לא יוסיף לבריאות, תאמין לי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר ישר בפעם השלישית, כי אסור לך לצעוק. כמי שאחראי לבריאות שלך אני אומר לך את זה במלוא האחריות וקורא אותך לסדר בפעם השלישית; אני מתחיל מהפעם השלישית כדי שלא יהיו אי-הבנות.

אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, על אותה קריאת ביניים אחרונה אני רוצה לומר לידידי, חבר הכנסת דראושה, ראש העיר ירושלים היה שר הבריאות והיום אני שר הבריאות והרבה שנים ליוויתי את העיר הזאת. הוספנו לתושביה הערבים במזרח-ירושלים ולתושביה היהודים בריאות תרתי משמע, גם באיכות החיים שלהם, וכך נמשיך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תשאל את ראש העיר, הערבים במזרח-ירושלים סובלים מהאפליה הכי גרועה בעיר.

דוד צוקר (מרצ):

שר הבריאות י' מצא:

חבר הכנסת דדי צוקר, אם לא תפריע לי בקריאות ביניים אשיב על השאלה ששאלת ואתייחס אליה בכמה משפטים נוספים.

קיוויתי היום, רציתי לומר ואפתח את דברי בשליחת ברכה למפלגת העבודה מכל לב ובלא עוקצנות על כך שהם לא הצטרפו היום להצעת האי-אמון של חד"ש ומרצ.

דוד צוקר (מרצ):

הם כבר שינו את ההחלטה.

שר הבריאות י' מצא:

סליחה, שים לב לעברית שאני מדבר כאן ולתוכן; אמרתי: שלא הצטרפו לאי-אמון. על החלק הזה של אי-הצטרפות לאי-אמון עדיין אני מברך אותם. צר לי שבחשבונות פוליטיים קטנים הם שינו עמדתם לגבי ההצבעה, ואני מקווה שגם כאן מרצ וחד"ש יעמדו בהפתעה מסוימת לגבי כלל ההצבעה שלהם. משום שגם מפלגת העבודה, גם אנחנו וגם הסיעות האחראיות לעשייה בארץ הזאת, יודעים היטב עד כמה הקונסנסוס לגבי ירושלים הוא חשוב, גם כשיש נחישות בהחלטה לגבי הבנייה בירושלים, ויש קונסנסוס רחב.

אותה אלימות שכאן מעזים לאיים בה – אפילו גורמי הביטחון אמרו לנו: ככל שתהיו נחויים וככל שתגיעו לקונסנסוס רחב יותר, כך אותו צפי לאלומות ואיומי אלימות יתפוגגו ולא יתקיימו.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה לא צודק – – – ממשלת אחדות לאומית.

שר הבריאות י' מצא:

אני אומר לכם, רבותי, שרק נחישות מתוך הסכמה רחבה לבנות את הר-חומה ולהוסיף עורקי חיים, כפי שהחלטנו שבוע לפני ההחלטה על הר-חומה – לאותם כבישים אני קורא עורקי חיים – רק בנייה כזאת תפחית את ההתפרצויות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

יש לך הסכמים, למה אתה מפר את ההסכמים.

שר הבריאות י' מצא:

אבל מגישי הצעת האי-אמון של מרצ וחד"ש אין בהם חדש.

ח כהן (מרצ):

אדוני השר, אני ממגישי ההצעה. אני שואל אותך: אתה אוהב את ירושלים, למה לא לבנות את הר-חומה גם ליהודים וגם לערבים, על-פי פרופורציות בשטח שהופקע? אני רוצה להבין.

שר הבריאות י' מצא:

עמדות מרצ, עמדותיך – – – אני מקווה שהזמן הזה יילקח בחשבון.

צבי הנדל (מפד"ל):

מה הסיבה שלא בונים במבשרת גם לערבים וגם ליהודים?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

למה בשילוח לא בונים גם ליהודים וגם לערבים?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זאב בויס, חבר הכנסת רן כהן, הוא עומד כבר חמש דקות ועדיין לא הצליח להוציא משפט.

ח כהן (מרצ):

אתה מעיר לי על זה שהם צועקים?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אני מעיר גם להם, אפילו לא שמעת.

צבי הנדל (מפד"ל):

מאותה סיבה שלא בונים במבשרת גם ליהודים וגם לערבים.

שר הבריאות י' מצא:

אני חוזר ואומר, שבעמדותיהן של מרצ וחד"ש אין כל חדש. גם חבר הכנסת דוד צוקר הופיע כאן ושאל: למה לא יחלוקו? אני יודע, חבר הכנסת צוקר, מרצ וחד"ש, אתם חוזרים על זה כל פעם בווריאציה חדשה, אחרת – יחלוקו, ואנחנו על ירושלים דוחים את ה"יחלוקו".

רן כהן (מרצ):

בתור תושבי העיר?

שר הבריאות י' מצא:

— — — העמדות האלה

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן. אדוני ראש העיר. חבר הכנסת רן כהן, הוא באמת לא יכול לצאת לדרך. גמר את המשפט הראשון; תודה רבה. תן לו להמשיך.

שר הבריאות י' מצא:

אני רק מקווה, אדוני, שהשעון כך נמדד ואני אצטרך להשלים את הנאום שלי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

לא שומעים אותך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- ראס-אל-עמוד

חיים אורון (מרצ):

--- עד רחוב השוהאדה הוא יגיע

קראות:

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- אדוני, בראס-אל-עמוד בונים ליהודים ולערבים

היו"ר ד' תיכון:

חשבתי שאתה עוזר לחבר הכנסת יהושע מצא.

שר הבריאות י' מצא:

לא, זה לא מפריע לי, אני רק צריך את הזמן שלי – – –

היו"ר ד' תיכון:

אבל לי זה מפריע.

שר הבריאות י' מצא:

אם לך זה מפריע – זה סיפור אחר.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי.

שר הבריאות י' מצא:

אני את הדברים שלי אסיים עד תום.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת ריבלין.

שר הבריאות י' מצא:

עמדות אלה, אדוני היושב-ראש, של השמאל הקיצוני ושל רשימות קומוניסטיות ערביות, רק מגבירות

--

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

— — — זו תגלית ישנה מאוד — — —

שר הבריאות י' מצא:

— — — את הלחץ — — —

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, בוקר טוב. התעוררת. ישבת עשר דקות בשקט.

שר הבריאות י' מצא:

אתם מנסים להגביר את הלחץ מצד הערבים, אתם מנסים להגביר את הלחץ מצד ערפאת — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — זה מעניין מאוד — — —

שר הבריאות י' מצא:

כן, מעניין מאוד. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה, אפילו, לא ראוי לתשובה, כיוון שתחת גיבוי שלך, במצח נחושה, עמד פייצל חוסייני כאן, בכנסת הזאת, באחד החדרים, איים על ישראל ואמר: אני מריח — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — לא איים. אתה פשוט מסלף את העובדות — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא היה ולא נברא.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — הוא

הי"ר ד' תיכון:

— — — חבר הכנסת טלב אלסאנע

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

שר הבריאות י' מצא:

אני, אדוני היושב-ראש, אקרא את הקטע של אותו גס רוח, שבמצח נחושה, בכנסת ישראל, אמר, ואני מצטט: הכול מוכן לפיצוץ; אנו מריחים את הריח של לפני האינתיפאדה. ואני אומר לכולכם: לא תהיה אינתיפאדה, אתם יודעים מדוע? – כי תהיה נחישות של ממשלת ישראל ולא תהיה כניעה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה החלטת לא לתת לאיש לדבר מלבדך? לא יהיה.

קריאות:

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זאב בויים.

ח כהן (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן.

קריאות:

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זאב בויים, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האינתיפאדה הראשונה ---

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ראובן ריבלין.

שר הבריאות י' מצא:

אני אוסיף עוד משפט בנושא הנחישות, שמסתמך פעם נוספת על גורמי ביטחון, שאמרו לנו מפורשות

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שר הבריאות י' מצא:

אי-קבלת החלטה לבנות את הר-חומה עלולה לפגוע בכושר ההרתעה של ישראל בעיני הערבים,
כאילו אנחנו נכנעים ללחצים, וזה מה שאתם רוצים לעשות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שר הבריאות י' מצא:

הסלאם שלך לא מוביל לשלום עם הערבים, לא מוביל לסלאם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כל דבר שגורמי הביטחון מתדרכים ---

שר הבריאות י' מצא:

ידידי, אני לא מתדרך מתוך ישיבות ממשלה; אני מתדרך מתוך קטעי עיתונות, האמן לי. אני מצטט
מקטעי עיתונות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

איך זה הגיע לעיתונות?

שר הבריאות י' מצא:

אינני יודע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שר הבריאות י' מצא:

אינני יודע; הרבה דברים הגיעו לעיתונות, אתה יודע. חבר הכנסת גולדשמידט, האמן לי ---

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

בדקתי וגיליתי, שהפעם הראשונה שהודלפו פרוטוקולים של ישיבת ממשלה ---

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מדבר על זה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

מעולם לא קרה לפני כן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מדבר על זה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, עשה לי טובה, תראה לאן הגענו, לפרוטוקול של לפני שבועיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — פרוטוקול. אני לא מדבר על זה בכלל.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל תן — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מדבר — —

היו"ר ד' תיכון:

ברשותך, חבר הכנסת יהושע מצא — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — כאן במליאה על תדרוכים של גורמי ביטחון — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, דבריך נשמעו.

שר הבריאות י' מצא:

חבר הכנסת גולדשמידט, כאשר אני ארד מהבמה אני אגש אליך עם תיק עיתונות ואראה לך ששתי הציטטות על גורמי הביטחון לקוחות מהעיתונות — — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

שר הבריאות י' מצא:

כעת אתה יורד לוויכוח אחר: מי נתן? אני לא מוסר פרטים מישיבות ממשלה; אני מצטט מתוך העיתונות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, מה קורה לך עכשיו?

שר הבריאות י' מצא:

רבותי, אני מצטער שהנאום נקטע כך אבל -- --

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

שר הבריאות י' מצא:

לא, אני מבין שהייאוש תוקף אתכם מול ממשלה חזקה, החלטית.

קריאות:

שר הבריאות י' מצא:

ידידי, חבר הכנסת אלי גולדשמידט – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע – – –

שר הבריאות י' מצא:

חבר הכנסת גולדשמידט, שמונה שנים אני אתן לך את ההומור הזה, שמונה, לא ארבע. תתחיל להתרגל לזה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט.

שר הבריאות י' מצא:

שמונה. תשמע הומור גם פה, ברוח טובה. לא צריך להתלהם אלא לדבר בנחת, ואני אתן לך את ההומור הזה, רק תתרגל לשמוע אותו ואל תאמר דברים לא נכונים – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, חבר הכנסת רן כהן – – –

שר הבריאות י' מצא:

– – – לא מצטט מהממשלה.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, הוא יכול להתחיל? תסתכל מה קורה כאן.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלד, אני מבקש ממך.

רן כהן (מרצ):

הכנסת היא לא מרכז הליכוד; לאופוזיציה נותנים לדבר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, מה שקרה כאן, כרגע, נכון לזה הרגע, שני נציגי האופוזיציה דיברו ואיש לא הפריע להם. אתה שומע? אם הפריעו להם – פיצו אותם.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

הוא לא מצליח להשלים משפט.

ח כהן (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

למי? – הוא לא היה כאן בכלל.

ח כהן (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

רבות.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, אני ממשיך ואני אשמיע בפני יאסר ערפאת ובפני העולם הערבי את שעליהם לדעת, כי ממשלת ישראל זו התחייבה לקדם את השלום, אנחנו נמשיך ונפעל לקדם אותו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שר הבריאות י' מצא:

אנחנו נמשיך לקדם אותו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שר הבריאות י' מצא:

אנחנו מצטערים על שהניחו על שולחנו את הסכם אוסלו, שרבין, זיכרוננו לברכה, התנער ממנו בימים הראשונים, לא יכול היה לשבח אותו וכינה אותו: הסכם של חורים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שר הבריאות י' מצא:

הגענו להנהגת המדינה הזאת, התחייבנו להמשיך לשלום ולהגיע אליו, אבל התחייבנו להגיע לשלום בטוח, ואנחנו נביא שלום בטוח על הארץ הזאת. לא נאפשר את חלוקתה של העיר הזאת -- --

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שר הבריאות י' מצא:

על מה המהומה שאתם מקימים?

קריאות:

שר הבריאות י' מצא:

על מה המהומה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, חזרת לכושר מלא אני רואה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — אתה לא רוצה

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה אבל אני מודאג.

נעמי חזן (מרצ):

עד מאה-ועשרים.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, מערכות הבריאות עשו הכול על מנת שנמשיך לראות כאן את חבר הכנסת דראושה בתוכנו וגם קורא קריאות ביניים. שיהיה לך לבריאות. אני לא מתרגש מהן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תודה רבה. אני מעריך את מערכת הבריאות במדינת ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

מה קורה לך?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

יש לי הערכה למערכת הבריאות. כל הכבוד.

שר הבריאות י' מצא:

אני שואל את חברי הבית, אלה שהגישו את הצעת האי-אמון, על מה המהומה? על מה המהומה, אם לא הצרת צעדיה של ירושלים, הצרת צעדיה של הממשלה הזאת בנושא הבנייה בירושלים? הצרה מבית, הצרה מכאן והצרה מחוץ. הייתי אומר זו הצרה תרתי משמע, להצר את גבולותיה של ירושלים, להצר את יכולתנו לבנות ולהביא באותה נשימה צרה על ישראל. זה מה שאתם מתכוונים לעשות באותה תוכנית שלכם שבה אתם אומרים: יחלוקו.

כל מי שמתנגד לבנייה נוספת בירושלים, אני מציע לדדי צוקר, לרן כהן, לכל אלה שמתנגדים, אל תאמרו: יחלוקו, תביאו לבית הזה הצעת חוק להצר את גבולות השיפוט של ירושלים, להקטין אותה.

רן כהן (מרצ):

למה?

שר הבריאות י' מצא:

חבר הכנסת צוקר אמר ואתה אומר: תנו להם, מה אתם גוזלים מהם. אנחנו מדברים על בנייה בתוך תחומי השיפוט של ירושלים.

רן כהן (מרצ):

— — — יותר מוסרי לקחת מערבים ולבנות ליהודים מאשר לקחת מיהודים ולבנות ליהודים ולקחת מערבים ולבנות לערבים. ככה לא בונים את ירושלים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, מה אתה רוצה שאעשה?

רן כהן (מרצ):

שהוא יענה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא נותן לו לדבר. אתה קופץ כל הזמן.

שר הבריאות י' מצא:

אני מענה לך. אני אסטה מן הכתוב ואענה לך.

רן כהן (מרצ):

כך בונים חומה?

שר הבריאות י' מצא:

כך בונים חומה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא. כך בונים הר-חומה. אל תתבלבל.

שר הבריאות י' מצא:

ידידי, ראש עיריית ירושלים, אני לא מתבלבל. כך בונים חומה, כן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, כדי שתרגיש טוב, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה ואת חבר הכנסת רן כהן בפעם הראשונה.

ח כהן (מרצ):

אין לי חשבון אתך. נזכרת שדיברתי לפני שנה.

היו"ר ד' תיכון:

לא דיברת לפני שנה.

ח כהן (מרצ):

זה עוד לא היה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, מה קורה לך? אתה רוצה שנפסיק לחמש דקות? לא נפסיק.

ח כהן (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

אני קצת יותר ממך כאן, מה לעשות; כמה ימים, כמה שעות.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, ברור לחלוטין, שאם לא נבנה שם, אנחנו נמצא את הבנייה הבלתי-חוקית הערבית גולשת לתוך גבולותיה של העיר הזאת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

שר הבריאות י' מצא:

אני מבקש ממך להפסיק להפריע לי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

--- זה לא נכון מה שהוא אומר.

היו"ר ד' תיכון:

אני קורא אותך בפעם השנייה. חבר הכנסת סאלח סלים, עד כאן, אל תבחן אותי יותר.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

--- זה לא מרכז הליכוד ---

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

שייתנו לדבר. מה קרה?

שר הבריאות י' מצא:

חבר הכנסת סלים, שמתפרץ כל דקה או כל כמה שניות: אני בן העיר הזאת, בן ירושלים, ואל תתווכח אתי על הבנייה הבלתי-חוקית של ערב"י מזרח-ירושלים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למה הם בונים?

שר הבריאות י' מצא:

אל תתווכח אתי על הבנייה הזאת, מכיוון ששועפאט גלשה לירושלים.

נעמי חזן (מרצ):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא נותנים להם לבנות.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני לא אקרא אותך לסדר עוד פעם.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני שואל את השר שאלה, אם אפשר.

שר הבריאות י' מצא:

לא שמעתי לא את חד"ש ולא את מרצ ולא את הדובר הנאמן חבר הכנסת דדי צוקר יוצאים חוצץ נגד הבנייה של היישוב א-זעין שגלש למורדות הכביש שמוביל לא-טור וסוגר את ירושלים כדי לנתק את מעלה-אדומים. לא שמעתי מלה על הבנייה הבלתי-חוקית הזאת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה. חברת הכנסת גוז'נסקי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

שר הבריאות י' מצא:

לא שמעתי מכך מלה על הבנייה הבלתי-חוקית של א-רם, שחדרה לתוך הגבול המוניציפלי של ירושלים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

שר הבריאות י' מצא:

לא שמעתי מכם מלה על הגלישה של בית-חנינא לכיוון אותם מורדות של גבול שטח השיפוט של ירושלים. ההיתממות הזאת, יש בה לא מעט צביעות כשאתם אומרים: יחלוקו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

80,000 דונם הופקעו — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה.

נעמי חזן (מרצ):

מה אתה מדבר על בית-חנינא — — —

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת נעמי חזן, אנחנו נוכל להתקדם היום?

שר הבריאות י' מצא:

חברת הכנסת נעמי חזן, האמיני לי, את הצלילים האלה שמעתי ב-1968, 1969, 1970, 1972. את הצלילים האלה, שבאו משורות מפ"ם באותם ימים, שמעתי במועצת העיר נגד הבנייה של רמות. איזה ויכוח באותם ימים, לא לבנות את רמות. איזה ויכוח היה סביב הבנייה בפסגת-זאב. זה חדש?

חיים אורון (מרצ):

בשבוע שעבר נאמת על חברון – – –

שר הבריאות י' מצא:

אני נאמתי כאן ואני אצטט את מה שנאמתי ואמרתי. את הר-חומה אנחנו נבנה לאור היום ולא במחשכים, וכך יהיה. הר-חומה תצטרף לרמות-אשכול, הר-חומה תצטרף לגבעה-הצרפתית, הר-חומה תצטרף לרמות, הר-חומה תצטרף לתלפיות-מזרח, הר-חומה תצטרף לפסגת-זאב, וכולכם תברכו על אחותנו הר-חומה שמצטרפת לאותן ערים סביב ירושלים, ערים בנויות.

דוד צוקר (מרצ):

אין לנו אחות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מתאזר בסבלנות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גם אני.

שר הבריאות י' מצא:

הר-חומה, רבותי חברי הכנסת, זו שכונה יהודית שמרביתה תיבנה על קרקע של יהודים, שהופקעה מיהודים. אילולא הבג"צים למיניהם, שהוגשו בדרך כלל על-ידי יהודים, רבין, זיכרוננו לברכה, היה זוכה להניח את אבן הפינה, מכיוון שהוא דחה את עיתוי הבנייה; הוא לא דחה את הרצון שלו לבנות את שכונת הר-חומה. הוא לא זכה. לפחות אנחנו, עם הרוב בבית הזה, הציוני, שרוצה לבנות את העיר הזאת, נזכה להניח את אבן הפינה ונזכה לשלוח יהודים שיתגוררו בשכונה הזאת.

יש מצוקת דיור לתושבים – – –

חגי מירום (העבודה):

– – – שהצבעתם – – – לבנייה בהר-חומה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אה, יש.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, אני מוכרח לומר לך, שלא היתה הצבעה באותו יום – רק כדי לרענן את הזיכרון של כולם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ביבי רצה להצביע עם מד"ע וחד"ש.

היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי, לא כדאי לך לחזור לעניין הזה, אבל לא בתפקידי.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

אדוני ראש העיר, אדוני ראש העיר, עד כאן, לא, מספיק. הוא חייב להתחיל לסיים.

שר הבריאות י' מצא:

אם לא יפריעו לי אני אתחיל לסיים. אכן, יש מצוקת מגורים לתושביה הערבים של ירושלים, ואני רוצה לומר לכם, לכל ממשלות ישראל בעבר, ולזכותו של קולק, ראש העיר בעבר, זאת חרפה ובושה כאשר חבר הכנסת דדי צוקר מתייצב פה וטוען על האפליה הזאת כלפי תושביה הערבים של מזרח-ירושלים. בורות, בורות.

חיים אורון (מרצ):

זה מה שאהוד אומר.

שר הבריאות י' מצא:

תן לי לסיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אני תיכף אדבר, ואני אחשוף את קלונכם.

דוד צוקר (מרצ):

מאה אחוז. אתה יכול לשבת פה עוד חמש דקות.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, חבר הכנסת דדי צוקר, אני אחראי לסדר כאן. מה לעשות?

דוד צוקר (מרצ):

הוא שם את האצבע על מישהו, מודיע משהו ויוצא.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אפשר להירגע? חבר הכנסת דדי צוקר, לא זכור לי שלך הפריעו.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

אדוני ראש העיר.

דוד צוקר (מרצ):

זה באמת לא היה בסדר שלא הפריעו לי.

היו"ר ד' תיכון:

אפילו גמרת דקה לפני הזמן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אבל זה לא בסדר שראש העיר נכנס, צועק, מפנה אצבע כלפינו ויוצא.

היו"ר ד' תיכון:

נו, מה לעשות? מה לעשות, חבר הכנסת דראושה? אתה צעקת, יצאת לנוח וחזרת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

דוד צוקר (מרצ):

הוא לא חוזר אלינו.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אפשר להמשיך? אגב, ההצבעה לא התקיימה לפני שנה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל הסיפור לא היה ידוע.

היו"ר ד' תיכון:

הסיפור, הסיפור, היה לא סיפור אבל היה.

חיים אורון (מרצ):

ראש הממשלה הנוכחי, מה הוא עשה?

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אבל זה לא היה על הר-חומה.

חיים אורון (מרצ):

אני יודע שזה לא היה על הר-חומה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה מזל, איזה מזל.

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, חברת הכנסת גוז'נסקי.

דוד צוקר (מרצ):

— — — שלא היתה אפליה בין יהודים לבין ערבים.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה עצמך שאלת כמה זמן הוא ידבר, ואתה עצמך לא נותן לסיים.

חיים אורון (מרצ):

סוף סוף הסכמתי על כך שהיה קיפוח כל 30 השנים.

הי"ר ד' תיכון:

סוף כל סוף, תודה רבה, יש לנו הישג היום, גדול.

שר הבריאות י' מצא:

מעניין, והשרים שלכם ישנו כמעט כל 30 השנה? כמעט כל 30 השנה? אני כופר בכך שהם נתנו יד לקיפוח, אני כופר בזאת. אתם עושים עוול לעיר הזאת, למי שעמדו בראשה ולאותן ממשלות ישראל, מכיוון שבששת הימים – ותקשיבו היטב – אנחנו מצאנו במזרח-ירושלים עיר שהיו לוקחים בה מים בדליים, אחת לשלושה ימים. אנחנו מצאנו עיר ללא מערכות ביוב, אנחנו מצאנו עיר מתמוטטת במבניה, וממשלות ישראל לדורותיהן – — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה, אתה רוצה לצאת לחמש דקות? אני לא לוקח את האחריות עליך יותר. אני מבקש ממך, צא לנוח לחמש דקות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני לא מבקש.

היו"ר ד' תיכון:

אה, אתה יודע שלפעמים כן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני גם לא מבקש את זה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, זה לא עוזר. הרי בסוף באים אלי.

שר הבריאות י' מצא:

ממשלות ישראל, וראש העיר, נאבקו, עשו והשקיעו לפיתוח התשתיות במזרח-ירושלים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

כמה בתים נבנו?

שר הבריאות י' מצא:

כל אותם אלפי בתים בלתי חוקיים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

שר הבריאות י' מצא:

אההה. אני לא יכול לסיים, אדוני היושב-ראש, אני לא יכול לסיים. יש לי שני עמודים, ולא נותנים לי לגמור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

60,000 בתים יהודיים ושום בית ערבי. אני רואה שאתה מתבדח על המצוקה. זה אבסורד, זה טראגי, זה לא מצחיק כל כך.

שר הבריאות י' מצא:

תסלח לי, אני לא מתבדח. אתה יודע היטב, ואולי אתה לא יודע. האמת היא שאתה לא יודע. היה ניסיון ובנינו את שכונת נוסייבה בירושלים. קולק, בראשותו, בממשלת מפלגת העבודה באותם ימים. היה ניסיון בשועפאט להקים את כל ההר הזה למורים, במזרח-ירושלים, והצרה של אנשי מזרח-ירושלים – ואולי זו לא צרה אלא סגנון חיים – היא שהם לא יכולים לחיות בבנייה רוויה. על כן הם מתפשטים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

מעכשיו מלה ראשונה שלך ואתה בחוץ, צר לי.

שר הבריאות י' מצא:

כך שאל תדברו על מדיניות מקפחת. הממשלה הזאת, כקודמותיה, תבנה ותאפשר לבנות לכל תושביה. אנחנו נפתח תשתיות. קיבלנו החלטה כעת על בנייה במזרח-ירושלים, וקיבלנו החלטה על פיתוח תשתיות. זאת כדי – ופה התשובה הנוספת – להמשיך ולשפר את איכות החיים. יש פערים שלא הודבקו בגלל תקציבים שחסרו במיליארדים. ראש העיר נאבק נכון ובצדק – ראש העיר אהוד אולמרט – במאבקיו בתוך ממשלת ישראל כדי לקבל תקציבים של מאות מיליוני שקלים כדי להמשיך ולסגור את הפערים. אי-אפשר לסגור פער כזה בעשר, ב-20 או ב-30 שנה. אנחנו מצאנו חורבן במזרח-ירושלים – מים, כפי שאמרתי, לא שטו. לכן תפסיקו להסית. ככל שתפסיקו להסית כך ייטב לתושבי מזרח-ירושלים. ככל שתגבירו את ההסתה, כפי שאתם עושים פה – זה יקשה עלינו להמשיך ולבנות, אבל אנחנו נשפר את רמת החיים שלהם.

אני יכול לומר לכם כמעט בבטחה, שרוב רובם ומנינם של תושבי מזרח-ירושלים הם אנשים שרוצים לחיות בסובלנות ובשלום – וגם הם לא ייתפסו להסתה, לא של דראושה ולא של טלב אלסאנע. גם הם לא ייתפסו להסתה שלכם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הממשלה, בהחלטות שלה, היא מסיתה.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, חבר הכנסת טלב אלסאנע, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית. אני מבקש ממך לעזוב את האולם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא מסית אותם. הממשלה בהחלטות שלה היא מסיתה.

הי"ר ד' תיכון:

אני מבקש להוציא אותו.

שר הבריאות י' מצא:

אנחנו, בעיר הזאת, ידענו תקופות ארוכות של שיתוף פעולה. ידענו תקופות ארוכות של חיי סובלנות בעיר הזאת, ובכל התקופה הזאת בנינו את שכונותיה של ירושלים בכוחות משותפים. בנינו אותן, אולי לא מתוך אהבה, אבל מתוך הבנה עם תושבי מזרח-ירושלים. אני מציע לכם – אם אתם רוצים לשמור באיזו מידה על חיי סובלנות בעיר הזאת, אתם צריכים לרדת מההסתה הזאת, כי גם תושבי מזרח-ירושלים לא מקבלים אותה.

אדוני היושב-ראש, לסיום, אני דוחה את הצעות האי-אמון משום שמטרתן, בסופו של דבר, להביא למציאות של חלוקת העיר הזאת, וזאת אנחנו לא נאפשר. הממשלה הזאת לא תאפשר את חלוקת העיר הזאת. אנחנו נמשיך בנחישות לבנות את ירושלים ולשמור על חיי סובלנות בתוכה, בנחישות, בהבנה ובתקיפות. אנחנו יודעים, שבדרך זאת נוכל לשמור על השלום בחיי העיר הזאת ולבנות אותה לאותן אוכלוסיות שחיות כאן, לדעת להתחשב באוכלוסיות כולן. אל תדברו ואל תסיתו לכיוונים ברורים לחלוטין, אותם כיוונים שבהם אתם מתכוונים להביא לחלוקתה של העיר הזאת. העיר הזאת ידעה חלוקה, ידעה שפיכות דמים, תודה לאל – מאז ששת הימים ידענו בעיר הזאת שלום רב; ההסתה של הטרור מן החוץ היא שפגעה בעיר הזאת. אנחנו נדביר טרור מן החוץ ונדע לחיות חיים שלווים כאן. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, ועדת הכנסת קבעה הודעות סיעות בשיעור עשר דקות; לסיעות ש"ס, מפד"ל ומרצ – 15 דקות; לסיעות העבודה והליכוד – 20 דקות.

ראשון הנואמים – חבר הכנסת חגי מירום, ורק לאחר מכן ימסור יושב-ראש ועדת הכנסת הודעה. בבקשה, חמש דקות.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה, אדוני.

אדוני השר, חברי חברי הכנסת, למפלגת העבודה אין אמון בראש הממשלה, בשיקוליו, בדרכי התנהגותו, לא בעניין של הר-חומה ולא בעניינים אחרים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למפלגת העבודה יש אמון בירושלים?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני שואל אם יש לו אמון בירושלים.

הי"ר ד' תיכון:

אבל תן לו לדבר.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בויים, עכשיו אני צריך לעבור לצד הזה, כי הדובר התחלף? למה? אני שואל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו רק שואלים אם יש להם אמון בירושלים.

הי"ר ד' תיכון:

בסדר, תן לו, יש לו חמש דקות. תאמין לי, עברה דקה.

חגי מירום (העבודה):

תרשה לי, תרשה לי, עוד רגע תשמע.

ראש הממשלה הזה, אדוני היושב-ראש, מוביל את עצמו, את מפלגתו ואת האומה לעברי פי פחת. הוא ראש ממשלה לא שקול, לא רציני, לא אחראי. התנהגותו זו תופסת גם לגבי עניינים הקשורים במדיניות ובענייני הבנייה בירושלים וגם בעניינים אחרים.

אדוני היושב-ראש, הופעתו של ראש הממשלה אתמול במרכז הליכוד, הופעה בולשביקית מתוזמנת, מאורגנת, חשפה את דמותו ואת דרכי התנהגותו. מדובר באיש שמנסה לעשות קסמים, המארגן מראיות עין – שחקן בסרטים בדיוניים, ראש הממשלה הזה. הכול אצלו בדיוני, הכול אצלו מאורגן, משולט, מתוזמן, משוחק, ושום דבר לא אמיתי ולא רציני.

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

מי שמדבר על בולשביקים.

צבי הנדל (מפד"ל):

חגי מירום (העבודה):

ראינו אתמול את החיבוקים, את הרעפת השבחים על חבריו – ואתם יודעים מי מחבריו. ראינו אתמול את ההשתלחות שלו במפלגת העבודה. ראש הממשלה הזה כבר הוציא מהלקסיקון שלו את ההשתלחות באש"ף, אבל במפלגת העבודה – מחצית מדבריו. מפלג עם שכמותו בצורה בוטה. הוא שכח בכלל שהוא ראש ממשלה ולא רק ראש מפלגה.

שאול יהלום (מפד"ל):

שכחת "בלי חרות ובלי מק"י"? מי הכניס את התרבות הזאת?

חגי מירום (העבודה):

ואתה חושב, שתרבות כזאת היא תרבות נאה, היא תרבות יאה?

שאול יהלום (מפד"ל):

ודאי שלא.

חגי מירום (העבודה):

אז אל תשתמש בה.

שאול יהלום (מפד"ל):

רק קשוט עצמך תחילה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לומר כאן, אדוני ראש העיר ירושלים ---

שאול יהלום (מפד"ל):

התמונה של דוד בן-גוריון תלויה בחדר סיעת העבודה.

חגי מירום (העבודה):

ירושלים, חבר הכנסת יהלום, אליבא דמפלגת העבודה ---

אלי גולדשמידט (העבודה):

משה חיים שפירא – כמה אנחנו מתגעגעים אליו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו מבינים ללבכם.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתם מתגעגעים? כששפירא היה ראש המפלגה אתם הייתם ילדים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל אנחנו לומדים את ההיסטוריה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

בסדר, לומדים, אבל – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אהוד, להיות זהיר זה לא פשע.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

לא, זה לא פשע, אבל אתה לא מוכיח שזה יתרון גדול.

חגי מירום (העבודה):

אני מבין שהזמן הזה הוא לא זמן שלי בדיוק, אדוני.

ירושלים, אליבא דמפלגת העבודה, צריכה להישאר עיר מאוחדת בריבונות ישראל ובירה בלתי מחולקת.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקש.

חגי מירום (העבודה):

אבל, חברי חברי הכנסת, היתה זו ממשלה בראשות מפלגת העבודה ובראשות ראש הממשלה דאז יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שנתנה את הסכמתה להעלות את נושא ירושלים בשיחות הסדר הקבע עם הפלשתינים. זה חלק מאוסלו, חלק ממתווה אוסלו, והממשלה הזאת – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

ירושלים היא לא חלק מאוסלו. איפה זה מוזכר?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויים.

חגי מירום (העבודה):

אתה אינך מבין מה שאתה מדבר אם אתה אומר ששאלת ירושלים אינה חלק מהשאלות שהושארו לדיון בהסדר הקבע.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת נעמי חזן, עמיתתי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת בויים, אולי תקרא בהסכמי אוסלו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רבין אמר – – – בהר-חומה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

רבין התקשר כל יום לראש העיר לשאול מה קורה בהר-חומה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה שומע מה אתה סח?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אנא ממך, אפשר לו. כבר גזלתם ממנו דקה שלמה.

חגי מירום (העבודה):

הם לא גזלו ממני, הם גזלו מהמליאה.

היו"ר ד' טל:

אני לא אסכים, אני פשוט לא אסכים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

את כל חמש הדקות שלי אני נותן לו.

היו"ר ד' טל:

אם אתה נותן לו זה בסדר, אם אתה – – – אתה לא רשום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי שאלה: האם רבין – – –

חגי מירום (העבודה):

כבר שמענו אותך. עכשיו תשאיר גם מקום לתשובה, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

העברת עניין ירושלים כאחת משש נקודות שיידונו בהסדר הקבע יצרה מצב חדש, אחר, שונה. אם אתה מחויב ואחראי לפרטנר שלך במשא-ומתן, אתה צריך לדעת, טוב או לא טוב: ירושלים היא חלק מהדיון על הסדרי הקבע.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאב בויים, אני לא רוצה להתחיל בקריאה לסדר בפעם הראשונה ולא בשנייה. אני מבקש. חבר הכנסת רובי ריבלין.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הרי מדובר כאן בבנייה באזור שנמצא במזרחה של העיר הזאת.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

לא, בדרומה.

חגי מירום (העבודה):

דרום-מזרחה של העיר.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אשכרה דרום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, תביט: בעוד דקה יעלה חבר הכנסת אולמרט וישיב ויאמר את דברו. אני מניח, שאם חבר הכנסת חגי מירום יטעה פה ושם, חבר הכנסת אולמרט יתקן אותו. חזקה עלי שהוא ידע לתקן אותו. בוא תאפשר לו.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אם אני אצטרך לתקן אותו, לא יישאר לי זמן לדבר.

היו"ר ד' טל:

יהיה לך, יהיה לך הזמן. אני אאשר לך לפנים משורת הדין.

חגי מירום (העבודה):

אני בהחלט לא מתחייב לקבל את תיקוניו, בכל הכבוד הראוי.

אבל אני רוצה לומר כאן: העלאת הבולדוזרים על שטחי הר-חומה עלולה להצית אש גדולה, שמי אשר נוטל על עצמו להמשיך את תהליך השלום ואת ההסדרים עם הפלשתינים צריך להביא אותה מאוד בחשבון. ולא מפני החשש מהפלשתינים אני אומר זאת, אלא מפני הצורך לדבוק בהסדרי השלום ומפני האחריות שיש לנו, שהיא אחריות כוללת. אנחנו ראינו אתכם ואת ראש הממשלה הזה בגבורתו בפתיחת מנהרת הכותל. ראיתם כיצד ניצתה האש, ראיתם לאן זה הוביל וראיתם עד כמה עלול היה המצב להפסיק את התהליך כולו.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אתם שופכים דלק על האש הזאת. אתה שופך דלק על האש הזאת, זה מה שאתה עושה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויים.

חגי מירום (העבודה):

אל תדחפו – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מי נתן להם רובים?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יהלום.

חגי מירום (העבודה):

אל תדחפו את מדינת ישראל ואת המזרח התיכון מחדש – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יהלום, אני לא אאפשר לך, אני לא אאפשר לך להפריע לו, בשום אופן לא. חבר הכנסת יהלום, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

למה?

היו"ר ד' טל:

ככה, כי אתה מפריע למהלך הדיון. אתה מפריע לו. אני קורא אותך לסדר פעם שנייה, ואני מבקש שלא תפריע כרגע. בבקשה, חבר הכנסת מירום.

חגי מירום (העבודה):

אסור לדחוף את מדינת ישראל, את הפרטנר הפלשתיני, את המזרח התיכון, למצב מהסוג שראינו בתחילתו כאשר פתחנו את מנהרת הכותל. מנהרת הכותל עמדה לפתיחה גם בתקופת ממשלת העבודה, אבל לא במקרה היא לא נפתחה, מפני ששאלת העיתוי, שאלת היכולת לבצע, הצורך להתחשב בפרטנר שאתו אנחנו נושאים ונותנים הביאו אותנו למחשבה שצריך לעשות זאת באופן מושכל.

אדוני היושב-ראש, לסיום דברי אני רוצה להגיד כאן: מפלגת העבודה התלבטה מאוד בשאלה כיצד להצביע כאן, וגם נחלקה בדעותיה. היו ויש הסבורים שיש מקום להימנע בהצבעת האי-אמון כאן, אבל הרוב בסיעה סבור היה, שעל רקע כל מה שמתרחש והמהתלות שראש הממשלה מהתל בכולם אין לנו אמון בראש הממשלה, שהוא גם במאי, גם שחקן, גם מבקר קולנוע ותיאטרון. אנחנו סבורים, שדרוש לנו ראש ממשלה אחראי, ואין לנו כזה כיום; על כן נצביע אי-אמון לראש הממשלה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה מטעם ועדת הכנסת, ולאחר מכן – חבר הכנסת אהוד אולמרט.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת החליטה, כי ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעה לסדר-היום בנושא: נטל הגירעון בבית-החולים האוניברסיטאי "הדסה" בהר-הצופים – הצעת חבר הכנסת ראובן ריבלין.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת פנחסי.

הצעות סיעות מרצ-ש-בל"ד ומד"ע-רע"ם להביע אי-אמון לראש הממשלה

בשל החלטת הממשלה לבנות בהר-חומה

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אהוד אולמרט, עשר דקות, בבקשה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת, כבוד שר הבריאות נציג הממשלה, בראשית הדברים אני רוצה להעיר כמה הערות עובדתיות לגבי הנושא העומד על סדר-היום: התוכנית לבנות בהר-חומה נולדה בעיריית ירושלים. היא נולדה בסוף שנות ה-80, כמובן בעת כהונתו של ראש העיר טדי קולק.

תקופה ארוכה התלבטו, בגלל הרכב הבעלויות על הקרקע והעובדה שבעצם היו מאות בעלים, חלקם בעלים על חלקות קטנות מאוד, מהי המתכונת הנכונה שבה אפשר לקיים את הפרויקט הזה.

ב-1991 הגיעו ברשות לפיתוח ירושלים למסקנה, שהדרך היחידה לאפשר את פיתוח הר-חומה היא דרך של הפקעה, ומכאן נולדה בקשת ההפקעה שבוצעה על-פי צו של שר האוצר, לפי בקשת ויוזמת הרשות לפיתוח ירושלים ב-1991. כל הברכות, כל ההערכה וכל הכבוד מגיעים למי שיזם את זה, הוליך את זה, הוביל את זה, ייצב את המהלך הזה – יושב-ראש הרשות לפיתוח ירושלים דהיום, עוזי וכסלר, בגיבוי מלא, בתמיכה מלאה ובשיתוף פעולה מלא, כמובן, של ראש עיריית ירושלים דאז טדי קולק ושל ממשלת ישראל, ששר האוצר מטעמה, יצחק מודעי, היה זה שחתם על צו ההפקעה ב-1991.

הפרויקט הזה עוכב בגלל שלוש פניות לבית-הדין הגבוה לצדק, כולן על-ידי הבעלים היהודים של הקרקע. לצורך העניין, די אם אתייחס לדבר שנאמר באחד הבג"צים הללו על-ידי מי שכיהן אז כממלא-מקום נשיא בית-המשפט העליון, והיום הוא נשיא בית-המשפט העליון, השופט אהרן ברק.

הוא אמר בתשובה לבג"ץ מ-1992, שהוא שוכנע באופן מלא מהנימוקים שהציגו אז נציגי המדינה, כי לא היתה דרך אחרת לבנות את שכונת הר-חומה, זולת הדרך הזו של הפקעה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אתה יכול לפרט איזו הפקעה?

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

הפקעה של כל השטח, שכללה 76% אדמות שהיו בבעלות יהודית ו-24% אדמות שהיו בבעלות ערבית.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אתה מדבר רק על 1,500 דונם. את 70,000 הדונם אתה לא מזכיר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

למה לך, אני לא בא להתקנטר אתכם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציין עובדות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. חבר הכנסת זאב בויים.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אתם מדברים על ההפקעה הזאת. אם הייתם מגישים הצעת אי-אמון על הפקעה אחרת, הייתי מדבר על הפקעה אחרת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אבל מה אני יכול לעשות שהחלטתם להגיש את הצעת האי-אמון דווקא על ההפקעה הזאת? מה אני יכול לעשות? היות שהגשתם את ההצעה על זה, אני מדבר על זה. אני מודה בכך, אני מוכרח לומר שאני אפילו מתנצל על שבניגוד לנוהג המקובל כאן אני מדבר לנושא. הגשתם על זה הצעת אי-אמון, אני חייב להשיב על זה. טוב שמדי פעם, כאשר מדברים על נושא, מכירים גם את העובדות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

טוב להכיר גם את ההיסטוריה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

למה לך, תאמין לי שבויכוח היסטורי מצבך יהיה פחות טוב.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. חבר הכנסת בוים.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

ובכן, ההפקעה בוצעה ולא ניתן היה לבנות בגלל סדרה של בג"צים. אני מדגיש: הבג"צים הוגשו על-ידי הבעלים היהודים של הקרקע. אני אומר זאת בין היתר משום שאחד הבעלים על חלקת קרקע גדולה יחסית, מציג מצג כוזב, שקרי ומעוות, שכביכול מישהו עשה כאן איזו מניפולציה: לקח קרקעות כדי להעבירן לגורמים אחרים, תוך העלמה ביודעין של העובדה ששלושה בג"צים פסקו, ששיקול הדעת של הממשלה בהחליטה על ההפקעה היה שיקול דעת מוצדק, והדרך היחידה לבנות את השכונה היא הדרך הזו.

לכן, עד היום, לרבות בשבוע האחרון, במענה על בג"ץ של סיעת מרצ, סירב בית-הדין הגבוה לצדק למנוע את התחלת העבודות באתר על-ידי כך שסירב להוציא צו ביניים.

רבתי, על מה הוויכוח פה? בעצם הוויכוח האמיתי מתנהל בין סיעת הליכוד והממשלה לבין אנשי מרצ ורק"ח. אלה רוצים בחלוקת ירושלים, ואנחנו מתנגדים לה. זהו ויכוח אמיתי, שאני לא יכול להתכחש לו. הם רוצים בחלוקת העיר. לכן בכל מקום ובכל זמן שנבנה בירושלים, הם יגישו הצעות אי-אמון. זה לא חשוב אם הקרקע היתה יהודית, זה לא חשוב אם היא בבעלות יהודית, זה לא חשוב באיזה אזור היא, בכל אזור שבו הם רואים בבנייה הזו עוד שלב, עוד נדבך בחיזוק אחדותה של העיר – הם נגד, כי הם בעד חלוקתה.

הוויכוח הזה הוא הוויכוח על הר-חומה. כל היתר זה כזב, כל היתר זה העמדת פנים. מה חשוב העיתוי? כשהוא אומר שהוא נגד העיתוי הזה, האם אתה יכול להבין מכך שאם זה יהיה בעוד חצי שנה, הוא יהיה בעד? מה פתאום? הם נגד, מן הטעם הזה. זה לגיטימי כמובן, מנקודת מבטם, וזה בהחלט ראוי לשיטתם, שהם יגישו על כך הצעת אי-אמון.

ברוך השם, לעם ישראל, לרוב המכריע שלו, יש דעה אחרת. הדעה הזו תגבר, ולא יעזרו איומים, אזהרות ואיזה ניסיון של איזה גורם להלך עלינו אימים שבעניין ירושלים הוא יגיד לנו שאנחנו נהיה אחראים לשפך דם. בלי התלהמות ובלי התלהבות, בקור רוח ובשקט, נחזיר לאלה שמאיימים תשובה מאוד ברורה: אנחנו מקווים בכל לבנו ובכל מאודנו שהאיומים האלה הם איומי סרק. אין לבנו לא להתכשות ולא למלחמה, איננו רוצים בכך. אבל אם מישהו חושב שהוא יוכל להפעיל אלימות והיא לא תכה בו מכה ניצחת – הוא איננו יודע איפה הוא חי. אם מישהו יעז להפעיל את נשק האלימות, הנשק הזה יכה בו מכה אנושה, והגיע הזמן לומר את הדברים האלה, ואף אחד לא יבהיל אותנו.

מה שאינני מבין זה את הצביעות של מפלגת העבודה, וזאת משני טעמים, לא מטעם אחד. קודם כול, נכון מה שאמר חגי מירום, וחבל שבקריאות ביניים הפרענו לו לפתח את הנושא, נכון שבהסכמי אוסלו יש שינוי דרמטי ביחס לכל מה שהיה עד אז. הדבר היחיד הדרמטי בהסכמי אוסלו הוא החלטת ממשלת ישראל שתאפשר לקיים משא-ומתן על ירושלים. מעולם לא הסכימה לכך שום ממשלה ישראלית לפני כן. עם זה צריך לומר, שההסכמים הללו קבעו סייגים קשים ביותר לגבי הפעילות הפלשתינית, לרבות העובדה שעל-פי ההסכמים הללו אסור כלל לרשות הפלשתינית לפעול בירושלים.

אותו מכתב בזוי ומפורסם של שמעון פרס – בזוי משני טעמים: כי הוא נכתב במסתרים ומשום שלא נמסרה עליו הודעת אמת לכנסת בשעתו – מה הוא אמר? הוא לא קבע שיש מגבלה על מה שמותר לישראל לעשות בירושלים, הוא אמר רק מה הם התנאים שבהם מותר לגורמים פלשתיניים לפעול בירושלים. ההסכמה המובנת מאליה היתה, שאין על ישראל שום מגבלה בירושלים. יש מגבלות על הפלשתינים, ולכן היה צריך מכתב מיוחד שיגדיר מה מותר ומה אסור. לא היה מכתב כזה לגבי ישראל, כי מעולם לא העלתה אפילו הממשלה ההיא על דעתה שתהיה איזו מגבלה. זה דבר אחד.

יתירה מזאת, רבין, זיכרונו לברכה – ואני אומר זאת בוודאי לשבחו – התגאה בכך שהוא בתקופת כהונתו הגדיל את מספר התושבים היהודים ביהודה ושומרון בעשרות אלפים, לית מאן דפליג שטחים שהיו בוודאי נתונים למשא-ומתן. נו, האם יעלה על הדעת שהוא העלה בדעתו שהוא יגביל את עצמו לגבי פעולות בנייה בירושלים, באיזה מקום בירושלים שעליה הוא אמר "לעולם לא תחולק עוד"?

לכן, העמדה שלכם יש בה צביעות. אם אתם מקבלים את ההנחות הללו, שאי-אפשר שלא לקבלן, אז על מה אתם בכלל מתרעמים בעניין הזה? על אחת כמה וכמה, קל וחומר שאתם בעד הפרויקט הזה. אתם בעד בנייה בהר-חומה. אתם שכחתם שלפני שבועיים יזם יושב-ראש הקואליציה אפשרות להגיש הצעת אי-אמון לממשלה, כי – – –

חגי מירום (העבודה):

יושב-ראש האופוזיציה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

יושב ראש האופוזיציה, סליחה. אם כי יגיעו ימים שגם יושב-ראש הקואליציה אולי יגיש הצעת אי-אמון, אבל בינתיים זה היה מהאופוזיציה. חבר הכנסת רענן כהן – – –

חגי מירום (העבודה):

הוא גם לא יושב-ראש האופוזיציה; הוא יושב-ראש סיעת העבודה.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רענן כהן, יושב-ראש סיעת העבודה, יזם הצעה להגיש אי-אמון לממשלה מחשש שהיא לא הולכת לבנות בהר-חומה. נו, השתכנע ראש הממשלה מכוח השכנוע האדיר, חסר התקדים, של חבר הכנסת רענן כהן, והחליט לבנות בהר-חומה. והנה הוא מגיש נגדו עוד הצעת אי-אמון.

שר האוצר לשעבר תומך בבניית הר-חומה. הוא אומר זאת בגלוי – לזכותו. שר השיכון לשעבר תומך בבניית הר-חומה – אומר את זה. סגן שר הביטחון לשעבר, חבר הכנסת אורי אור, שמעתי אותו היום

במו-אוזני – כל הכבוד להם. לא צריך להגזים בכבוד, כי זה דבר די טבעי, זו ירושלים; אבל כל הכבוד על כך שהם אומרים את זה. אז מה אתם באים לכאן להטיף מוסר?

אתם יכולים להגיד שבעבר ראש הממשלה דהיום עשה טעות בעניין הפקעות אחרות, לא אלה. הוא גם מודה בכך. לי קל לומר את זה, כי אז הסתייגתי מהמהלך הזה. אבל מה אתם עושים היום? אתם עושים אותו דבר, אלא שאתם אפילו לא לומדים את הלקח שהוא למד אותו אז. ולכן אני אומר שההופעה שלכם לא מכובדת.

אסיים רק בדבר אחד. אדוני היושב-ראש, לפני שבוע ראיתי דיון בטלוויזיה. כפי שמקובל במקומותינו – יותר צעקות מדיבור, יותר צווחות משכנוע, אבל בכל זאת, מפה ומשם הצלחתי לקלוט מה שאומר דווקא חבר הכנסת יוסי ביילין לד"ר – איך קוראים לו?

חגי מירום (העבודה):

אחמד טיבי.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

אחמד טיבי, נכון, יועץ של ערפאת. הוא אומר לו: לעולם לא נסכים לשלום בלי ירושלים מאוחדת כבירת ישראל. עוד הוא הוסיף ואמר, דרך אגב, שאין בבנייה בירושלים משום הפרת הסכם אוסלו, מה שכולנו יודעים, כמובן. אומר לו טיבי: אם כך, לעולם לא יהיה שלום. אומר ביילין: מה אתם רוצים? אתם רוצים שבטלוויזיה הוא יגיד שהוא יסכים לחלוקת ירושלים?

חגי מירום (העבודה):

לאחדות ירושלים.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

שהוא יסכים לאחדות ירושלים? סליחה. וזה נשמע התחכמות מאוד שובה-לב. הרי כל אחד רוצה להתפתות ולחשוב: בעצם טיבי אומר כך, אבל הוא מתכוון לומר זאת רק בטלוויזיה; בחיים הוא יסכים.

אני אגיד לך משהו. כשאני רואה איך אתם מתנהגים, אני מתחזק באמונתי שאחד מן השניים האלה באמת דיבר רק לצורכי הטלוויזיה, אבל זה לא היה ד"ר טיבי, זה היה חבר הכנסת יוסי ביילין, שרוממות אחדות ירושלים בגרונו וחלוקתה במעשיו. וכשאתם עומדים כאן ומביאים הצעת אי-אמון לממשלה שבונה בירושלים, שמחזקת את ירושלים על בסיס של הסכמה ציבורית רחבה בעניין שאתם תמכתם בו, שראש הממשלה המנוח רבין חד-משמעית תמך בו, שהשרים שלכם הובילו אותו, אז אני

אומר: זו לא טקטיקה. מישהו צריך לשאול ברצינות, מה מסתתר מאחורי התרגילון הזה שלכם כאשר אתם מציעים אי-אמון. ואני חושש שגם הפעם אתם אומרים דבר אחד ומתכוונים לדבר אחר.

ולכן, טוב שאתם כאן, וטוב שאתם יכולים להגיש הצעות אי-אמון, וטוב שהרוב בכנסת ידחה אותן. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה לך. חבר הכנסת רפאל פנחסי, בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מתבקשים היום על-ידי הסיעות שהגישו את הצעות האי-אמון להביע אמון בממשלה או להביע אי-אמון בממשלה, ואני מודיע מראש, שסיעתנו, סיעת ש"ס, תביע אמון בממשלה, והיא מברכת אותה על כך שמצאה לנכון לקבל החלטה נכונה לבנות בהר-חומה בעיר הקודש ירושלים.

לכאורה טוענים כאלה שהגישו את הצעת האי-אמון, או אחרים: איך אפשר כשיש תהליך שלום לבנות בירושלים המאוחדת? אני טוען דווקא להיפך. פה המבחן לתהליך השלום. אם אכן מדינות ערב ובראשן ערפאת רוצים בתהליך השלום, ומוכן שסיעת ש"ס תמכה בתהליך, בכל ההסכמים, והיא ממשיכה לתמוך בהם, והחזירו להם שטחים, אפילו את חברון – אבל זה צריך להיות הדדי. גם הם צריכים להכיר בכך שהעם היהודי שבירתו עיר הנצח והקודש ירושלים, יש לו הזכות לבנות ולהתרחב כמו שהם במקומותיהם יכולים לבנות, ואף אחד לא מפריע להם.

ממשלת ישראל קיבלה גם כן החלטה, שלדעתי יכולה בהחלט להתחשב בצרכים שלהם. כשם שהיא קיבלה החלטה לבנות אלפי יחידות דיור לציבור היהודי, היא החליטה גם לאפשר בניית אלפי יחידות דיור למגזר הערבי, כדי שהדו-קיום בעיר הזאת ימשך.

הכול יודעים שבירושלים הבירה יש מחסור בדירות. לזוגות צעירים אין היכן לגור, וחייבים לבנות. הנושא הזה התעכב, עבר בג"צים עוד בתקופה שהממונה על מחוז ירושלים היה שר הפנים דהיום הרב סויסה. הוא הוביל את המהלך הזה של אישורי התוכניות. היו עיכובים, התהליך עבר את כל הפרוצדורה החוקית, ואכן הגיעה העת לאשר את הביצוע של החלטת הממשלה. הוא קיבל את הצעתו של היועץ המשפטי דאז והחליט שלא הוא יאשר את התוכנית אלא שר אחר יבדוק ויבקר ואחר-כך יחתום עליה. ואכן, הסמכות באישור תוכניות הר-חומה עברה לשר העבודה והרווחה, ידידי שר העבודה והרווחה אלי ישי. הרב אלי ישי כינס את המומחים בנושא, קיים את הדיון המקצועי, ולאחר שמיעת כל הצדדים החליט וחתם על הנושא.

לכן לא מובן לי. בנושא שכמעט רוב העם היהודי מאוחד בו, נושא ירושלים – גם המפלגות שלא ניצחו בבחירות, בנושא ירושלים הן הובילו והודיעו שישמרו עליה כעיר מאוחדת – אם כן, מה השאלה?

למה אסור לבנות? מה גם, שההחלטה היא לגבי שטחים שהפקיעו מיהודים. אין מדובר בשטחים שהפקיעו מערבים.

לכן אני חושב, שההחלטה הזאת היתה החלטה נכונה, וצריך להראות לאותו ציבור, שמאיים שאם יתחילו לבנות בירושלים יפתחו אינתיפאדה, תהליך השלום ייפסק – אם אכן זו כוונתם, לא לאפשר לעם היהודי לבנות בעיר הבירה שלו – עדיף שזה יהיה היום, מוקדם ככל האפשר, ולא בעוד שנה-שנתיים, כשיחזירו פעימה ראשונה, פעימה שנייה או פעימה שלישית, כדי שנדע לקראת הסדרי הקבע אם הם משלימים עם כך שירושלים מאוחדת, בירת ישראל, תישאר כזו לנצח וניתן יהיה לבנות בכל חלקי העיר. אם כך, ודאי וודאי שתהליך השלום יימשך. אם הם אכן יפתחו באינתיפאדה ויהיו תגובות ותהיה שפיכות דמים, עדיף להפסיק את תהליך השלום כבר היום – לצערי אני אומר זאת – כי כוונתיהם נתגלו, שלא לשלום הם מתכוונים אלא לכבוש עוד שטחים ועוד שטחים, ואחר כך להתחיל להילחם על עיר הקודש ירושלים.

לכן אני חושב, שההחלטה על הבנייה בהר-חומה היא החלטה נכונה וצריך לזרז אותה ככל האפשר. מובן שבד בבד, צריך לאפשר גם למגזר הערבי לבנות, אם יש להם צרכים והם רוצים לחיות ולבנות בדו-קיום, ולא, חס וחלילה, שזה יגרום לריב ולמחלוקת, כפי שהם מאיימים, ויעצור את תהליך השלום. אנחנו מתפללים שתהליך השלום אכן יימשך והבנייה בעיר הבירה, בירת ישראל לנצח, תימשך, ויוכלו לגור זה בצד זה, ובייחוד היהודים יוכלו לבנות בעריהם. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת שאול יהלום – שמונה דקות.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

מה עם הרב עובדיה יוסף?

רפאל פנחסי (ש"ס):

הרב עובדיה יוסף תומך בבנייה לשני העמים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תמיכתנו בבנייה בהר-חומה, וכפועל יוצא מזה, כדבר שגרתו ומובן מאליו – אי-תמיכתנו, התנגדותנו להצעת האי-אמון מובנת מאליה. עם זאת, אני רוצה להעיר כמה הערות.

הערה ראשונה למפלגת העבודה. אתם אומרים יחד עם חלק מאתנו, יחד עם רבים בעם הזה שאומרים – חבר, אתה חסר. תרשו לי לשער, שאם יצחק רבין היה אתנו היום בחיים, אתם הייתם מצביעים אחרת. יצחק רבין לא היה מרשה את הבושה והחרפה הזאת – מפלגת העבודה מצביעה היום אי-אמון; על תוכניות שגובשו, שהוצאו לפועל, שרק בג"ץ עיכב אותן מפעם לפעם והחליט בסופו של דבר בחיוב, על-ידי אנשיכם בממשלה ובעירייה, היום כאשר הר-חומה נבנה אתם מצביעים הצבעת אי-אמון.

אתם מצטרפים לסיעות שמבחינתן הצעת האי-אמון צודקת, משום שאנשיהן בעד חלוקת ירושלים, ללא כל ספק. הם אומרים את זה בגלוי. אבל אתם, אתם שטוענים שמפלגת העבודה נגד חלוקת ירושלים, בעד ירושלים המאוחדת, היום, לאחר החלטה שגובשה על-ידיכם, שהורצה על-ידיכם, אתם עומדים להצטרף לסיעות הערביות ולמרצ בעד חלוקת העיר ולהצביע אי-אמון? לבושה ולדיראון עולם תעמוד החלטתכם לדורי דורות על שהצטרפתם להצעת האי-אמון.

אבל, אדוני היושב-ראש, זה לא יהיה כן מצדי אם לא אומר, שעם כל השמחה על ההחלטה שהתקבלה בשבוע שעבר לבנות בהר-חומה, אין שמחתנו שלמה, משום שההחלטה התקבלה לאחר לחצים, לא במבט הראשון, לא מלכתחילה. לצערי הרב, אני מוכרח לחשוב שהלחצים תרמו תרומה להחלטה החיובית לבנות בהר-חומה. אני מאוד מאוד מצטער לומר, שיייתכן שאם לא היו לחצים היינו עומדים היום ללא החלטה על עלייה לשטח כדי לבנות בהר-חומה.

לכן הדברים מורכבים יותר, זועקים יותר וכואבים יותר. אנחנו רואים איך ראש הממשלה ואיך מפלגתו, הליכוד, חלקה תומך בו, בגישה שלא הביאה להחלטה מיידית לבנות בהר-חומה, כשם שהיא דוחה החלטות נוספות, לדוגמה: בנייה בשכונת הר-הזיתים, ראס-אל-עמוד, בלשון הערבית. אנחנו חושבים שלא יעלה על הדעת, שכאשר הליכוד מוביל ממשלה לאומית, ממשלה ימנית, ממשלה שחרתה על דגלה לא רק להגביל במידה מסוימת את תהליך אוסלו אלא בעיקר חרתה על דגלה להעלות את ירושלים המאוחדת על ראש הפיתוח והבנייה – בגלל לחצים בין-לאומיים ייעשו ההחלטות קשות יותר, מורכבות יותר, דורשות לחץ קשה ופוליטי.

אני גם חייב להזכיר, אדוני היושב-ראש, שאנחנו עומדים לפני שלוש הפעילות, שלוש הנסיגות. בימים הקרובים עומדת להיות הנסיגה הראשונה, הקרויה משום מה "פעילה ראשונה", על-פי הסכם חברון שנחתם, ואנחנו איננו רואים ואיננו שומעים ואיננו יודעים על דיון רציני ומעמיק בממשלה או בצוות שרים בהשתתפות כל מרכיבי הממשלה והקואליציה – מה נותנים, מה לא נותנים, מה חיוני ומה לא חיוני, מה אפשר לתת ומה אסור לתת, איפה צריך לחכות להדדיות מצד הרשות הפלשתינית. איך אפשר לגשת לפעילה הראשונה כאשר הם אינם עושים דבר בכל הנושאים שסוכם? הם אינם משנים את האמנה הפלשתינית, הם אינם מסגירים רוצחי יהודים. כל מה שהם עושים – הם ממשיכים בדרכם הקשה, שאינה מקיימת את ההדדיות, ואילו אנחנו צריכים ללכת ולמסור להם שטחים יקרים. ואילו היה עושה את זה ראש הממשלה בדו-שיח, בהחלטה, בבחינה מעמיקה, ייתכן שהיו הדברים מתוקנים; ייתכן שחלק מהשגיאות שבוודאי יהיו בשבוע הזה היו נמנעות.

לכן זה אותו קשר, אותו חוט, שקישר את המאבק שהיה למען בניית חומה. אותו חוט מקשר את הזלזול בנושא של ההעמקה במה מותר בכלל לגעת בפעילה ראשונה, ועל אחת וכמה וכמה כאשר

מדובר בפעימה ראשונה כשצריך עוד הרבה זמן לבחון את הרשות הפלשתינית, אם בכלל פניה לשלום; ועל כך עדיין יש ספק אצל הרבה מאוד אנשים בכל קהילות המודיעין ובציבור.

עם כל תמיכתנו המלאה היום בהתנגדות להצבעת אי-האמון, בשמחה וברצון, מתוך ברכה, בעזרת השם, על כך שאנחנו מציבים גבולות ושנחנו ניגשים לבנות שכונה חדשה בירושלים עיר הקודש, שתאכלס, אם ירצה השם, עשרות אלפים יהודים נוספים בבירת ישראל ותחזק אותה – וכך צריך לעשות – בכל זאת נמהלת עצבות בכוס השמחה: כיצד הגענו להחלטה הזאת, מצד אחד, ולעומת זאת, החלטות צפויות להתקבל בימים הקרובים מסביב לירושלים, ביהודה ושומרון, לצערנו הרב, בחופזה, ללא דו-שיח.

היום החליטה סיעת המפד"ל לבוא ולומר לראש הממשלה, שאי-אפשר לאחוז במקל בשני קצותיו. אי-אפשר לבוא אלינו ולומר, אתם תהיו לויאליים לקואליציה כאשר בנושא שהוא ציפור נפשנו, נסיגות בפעימה הראשונה, ראש הממשלה לא בא אלינו לדו-שיח, לא בא אלינו לעימות, לא בא אלינו – למחשבה מה מותר ומה אסור.

אם אכן לא יקיים ראש הממשלה בשבוע הזה עם המפד"ל דיון רציני בשאלה מה מותר ומה אסור, איפה נסוגים ואיפה לא נסוגים, המפד"ל תמשיך בפעולות שהיא התחילה בהן עם חברי כנסת נוספים בקואליציה וברשימת מולדת, מה שהיה קרוי בלשון העם "כוח 17". לא נקבל משמעת קואליציונית, לא נבוא להצבעות חשובות, לא נבוא להצבעות שהממשלה מעוניינת בהן. נאמר לראש הממשלה: אם אתה לא בא אתנו להסכמה בדברים שעליהם הלכנו לבחירות והם בבסיס מצענו, אנחנו לא נבוא אתך בדברים שחשובים לך כראש ממשלה, לממשלה ולקואליציה.

אני מסיים, אדוני היושב-ראש, מאחר שהפעמון צלצל, וחוזר וקורא למפלגת העבודה בשעות האחרונות שנתרו עד ההצבעה. אנא חזרי בך, מפלגת העבודה, כבדי את החלטות מנהיגיך שגיבשו את התוכנית הזאת, כבדי את מצעך, כבדי את השקפת עולמך ותחליטי, מפלגת העבודה, להצביע אתנו נגד הצעת האי-אמון, כי משמעותה של הצעת האי-אמון הזאת היא חלוקת ירושלים. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה. שמונה דקות.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתר הר-חומה הוא חלק מהשטח שסופח לירושלים לאחר מלחמת ששת הימים. זהו שטח כבוש, שהחוק הבין-לאומי אוסר על המדינה הכובשת לשנותו הן מהבחינה הדמוגרפית והן מהבחינה הגיאוגרפית. מאז 1967 הפקיעו ממשלות ישראל השונות אדמות לצורכי ציבור, וחלק גדול מאוד מהן היו שייכות לפלשתינים, שלא זכו אפילו בדירה אחת. הם ציבור לצורך הפקעת אדמות אבל אינם ציבור כדי ליהנות מפירות ההפקעה. זה דבר מגוחך. משפחת העמים הקיאה את הנורמות המשפילות האלה לפח האשפה של ההיסטוריה.

כ-40,000 יחידות דיור נבנו ליהודים מאז 1967, ובסך הכול, הבנייה במזרח-ירושלים לא עלתה על 600 דירות, למרות מצוקת הדיור האימה במזרח העיר ובסביבותיה. העתודות הקרקעיות של ירושלים וסביבותיה נגזלו וכמעט שלא נשאר מהן כלום. יתר על כן, הריסת הבתים נמשכת בטיעון של העדר היתר בנייה. מובן שלא נותנים רשיונות, וכל זה למטרה אחת ויחידה – לא להותיר מקום למשא-ומתן עתידי וקביעת עובדות מצד אחד, בניגוד להסכמי אוסלו, שאסרו ברוחם שינויים דמוגרפיים ומבניים בירושלים.

מר נתניהו יכול לביים קבוצת מוחאי כף, יזמין קריאות "ביבי מלך ישראל", אבל זה טוב רק במרכז הליכוד. העולם הערבי והמוסלמי והעולם כולו לא יקנה את ההנחות האוויליות האלה. מה שטוב במרכז הליכוד לא טוב בעולם. בעולם לא יקנו את זה. אם ישראל רוצה להשתייך למשפחת העמים, להשתלב במרחב המזרח-תיכוני ולהיות מדינה נאורה, היא חייבת לנטוש את המדיניות הזאת.

ראש הממשלה נהוג ברשעות כלפי העם הפלשתיני. הוא רוצה שלום וביטחון בלי שיהיו לו החדווה והרצון לעשות שלום. מפקיעים את אדמתם, משפילים אותם ומצפים מהם להיות שקטים. זו אלימות. לשמה מצדו של ראש הממשלה.

מוציאים את הנשמה בהענקת רשיונות בנייה, הורסים בתים, שוללים תעודות זהות מערבים בעיר, בונים ומרחיבים באופן דרסטי את היישוב היהודי בעיר, ועל איזה אדמות ותמורת מה? הנה השכונות היהודיות המתרחבות חנקו את העיר. פסגת-זאב, לאחר שהבטיחו לערבים בשנת 1980 לבנות ליהודים ולערבים, אין בה אפילו מטר אחד למגורים של ערבים. פסגת-זאב נכנסה בבית-חנינא. שכונת גילה נכנסה בשרפאת ובבית-צפאפא, ויש עוד רשימה ארוכה של שכונות.

אנחנו לא זקוקים להפרות סדר ולאלימות. אם ראש הממשלה נכנע ללחצם של המתיישבים, זה באמת יום ניצחון לימין הקיצוני ויום עצוב לשפיות ולכל מי שנפשו חשקה בשלום ובהמשך התהליך שאנחנו התחלנו בו.

אבל ראש הממשלה לא יודע מה הוא רוצה. הוא רוצה לשרוד בלי שתהיה לו הנשימה שמשתוקקת לשלום. הוא אינו מנהיג, הוא מונהג על-ידי הקיצונים. שמענו את חבר הכנסת יהלום לפני רגעים מספר. ולכן, כשהוא אומר שהוא יבנה לערבים, זה שקר גס. הוא בא לבלף בעקבות הטעויות שהוא עושה. העולם הערבי, העולם המוסלמי ידחה את הצעד הנפשע הזה יחד עם כל אומות העולם. רק ישראל בראשותו של נתניהו נהגת בפראות נגד החוקים הבין-לאומיים ונגד ערך האדם.

ערביי ישראל למודי ניסיון מר בהפקעת אדמות "לצורכי ציבור". מיליון וחצי דונם הופקעו מערבים לצורכי ציבור. שוב אותו פזמון עתיק יומין חוזר היום בלבוש חדש. אז הופקעו אדמות ואף ערבי אחד לא נהנה מההפקעות. הפקיעו בכרמיאל, הפקיעו בכל מקום. ציבור – כן, אבל לשם הפקעה ממנו ולא כדי שיקטוף את הפירות. אנחנו סבלנו מהעניין הזה עד היום. הרזרבות הקרקעיות שמצויות היום בשטח המיתאר של הכפרים הערביים הן קטנות ביותר, ובקושי מספיקות לכמה שנים.

אל נשכח שהעלות המשוערת של ההרפתקה הזאת מתקרבת ליותר ממיליארד שקלים. בזמן שהתקציב שאישרה הכנסת לפני שלושה חודשים מתנכל לשכבות החלשות בעירות הפיתוח, בכפרים הערביים באופן מיוחד, ומעל הכול יש קיצוצים בחינוך, בחינוך לגיל הרך ובמסגרות חינוכיות שונות, ראש הממשלה רוצה לבנות, יש לו כסף רק למטרה אחת ויחידה – לחבל בתהליך השלום, כדי

לרצות את הקיצונים שרטט ההפקעות פועם בלבם ובכל רמ"ח איבריהם. דבר זה אינו מקובל ואינו יכול להתקבל על השפויים במדינת ישראל.

אם חבר הכנסת שאול יהלום מתפאר שהמחנה הלאומי הוא שבנה את ירושלים, אני לא מסכים לזה אבל אני רוצה רק להזכיר, שבזמנו של טדי קולק הופקעו מהערבים קרוב ל-23,000 דונם. אנחנו צריכים לזכור את זה. אל תתפארו בדברים שאין להם יסוד. מובן שאני לא מגן, אני מגנה את המדיניות ההיא, אבל סוף מפלגת העבודה, ממשלת העבודה-מרצ התפכחו וראו את המציאות, הגיעו לריאליזם פוליטי ורצו להנהיג את ישראל בדרך הנכונה, דרך השלום. הדרך של ראש ממשלתנו, "מלך ישראל" במרכז הליכוד, שסוחט מחיאות כפיים, אינה יכולה לשרת את השלום ואת התקווה ואת הצדק החברתי שכולנו משתוקקים לו, אם ינהג בשיטה זו של הפקעה שרירותית של אדמות. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת וליד צאדק. חבר הכנסת רומן ברונפמן, בבקשה. עשר דקות, אדוני.

חמן ברונפמן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אתחיל אולי מהסוף. סיעת ישראל בעלייה תתנגד בתוקף להצעת האי-אמון של סיעות הבית ותתמוך במדיניות הממשלה של בניית השכונה בהר-חומה בירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — למה? זה לא בסדר.

חמן ברונפמן (ישראל בעלייה):

ישראל בעלייה רואה בהמשך בנייתה של ירושלים עירבון לקיומה הנצחי של בירת ישראל, ומכך היא תומכת ללא סייג בהמשך בניית שכונות נוספות בעיר הבירה.

הר-חומה הפכה להיות נושא לוויכוח פוליטי בין מפלגות בארץ מפחד האימים מפני הצד הפלשתיני, שכן אם אנחנו נבנה שכונה זו יביא הדבר לפיצוץ הסכמי אוסלו, לפיצוץ תהליך השלום כולו במזרח התיכון. אני חושב שהחששות האלה הם ללא ביסוס. בתחילת הבנייה ליהודים ולערבים במזרח העיר ניתן להגיע להבנות, ניתן להגיע להמשך שיתוף הפעולה, כי גם למדינת ישראל וגם לרשות הפלשתינית יש בשלב זה מה לאבד. מנהיגים אחראיים משני צדי המתרס יחשבו פעמיים לפני שינקטו צעדים לא אחראיים.

לגופו של עניין, אנחנו חושבים שהמשך בנייתה של ירושלים הוא כורח לצורך התפתחות העיר, התפתחות העיר לכל תושביה – יהודים וערבים. אנחנו רואים בבנייה בהר-חומה אפשרות לפיתוח העיר, יישוב יהודים ויישוב ערבים בסביבה. אנחנו רואים בהר-חומה המשך השילוב הטבעי של העיר, כי בשכונה זו יגורו זה ליד זה כל הסקטורים והפרגמנטים של החברה הישראלית – –

אברהם פורח (מרצ):

בהר-חומה לא יגורו ערבים.

חמן ברונפמן (ישראל בעלייה):

– – החרדים והזוגות הצעירים, הדתיים והחילונים, העולים החדשים, ותיקים תושבי העיר וילדי העיר ירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו רואים שרק יהודים גרים בשטח. אף ערבי לא גר בשטח.

חמן ברונפמן (ישראל בעלייה):

הטעות היא שלא נבנתה העיר גם לתושביה הערבים. הגיע הזמן לתקן את הטעות הזאת, ואני מאמין בכנות הממשלה שהיא רוצה דה פקטו, לא דה יורה בלבד, אלא דה פקטו להתחיל בתהליך איחוד העיר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה יודע שעד 1997 לא בנו ולו דירה אחת לערבים.

חמן ברונפמן (ישראל בעלייה):

אבל אתה גם יודע כמוני שיש התנגדות מצד הפלשתינים ומצד הערבים שהממשלה היהודית תבנה להם – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אף פעם לא בנו.

חמן ברונפמן (ישראל בעלייה):

— — והאחריות של המנהיגות הערבית היא אולי כן להביא לידיעת הקהל הרחב הערבי שבנייה לערבים במזרח העיר על-ידי ממשלת ישראל היא צעד נבון ונכון להידברות נכונה.

עוד משפט אחד לספסלי האופוזיציה — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — אפילו דירה אחת לערבים לא — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש לאפשר לנואם להמשיך.

חמן ברונפמן (ישראל בעלייה):

חבר הכנסת דראושה, אני רוצה להגיד כמה משפטים לסיעות האופוזיציה ולאלה שמתכוונים להצביע עם מציעי האי-אמון, ואולי הדברים שלי מופנים למפלגת העבודה. אני חושב, שרוב חברי סיעת העבודה נמצאים היום בדילמה קשה מאוד, והדילמה היא — להצביע מטעמים פוליטיים פופוליסטיים יחד עם מציעי האי-אמון או להצביע לפי מצפונם ולפי המסורת הנהוגה במפלגת העבודה בעשור האחרון: בנייה והרחבה של ההתיישבות ושל ירושלים וחיזוקה של בירת ישראל, לפעמים בפומבי, לפעמים בשקט ובהסתרה. אני קורא ומנצל את ההזדמנות לפנות אל חברי מפלגת העבודה לחשוב פעמיים לפני שהם ירימו יד ויצביעו בעד האי-אמון. אני פוחד, אבל אני חושב שיהיה טעם להגיד, שמי שמצביע היום אי-אמון מחלק את ירושלים.

שבח וייס (העבודה):

את העלילה הזו הפיצו עלינו — — — השתגעת? דווקא אתה עושה את זה, חבר הכנסת ברונפמן?

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה, במסגרת הזמן של עשר דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעות חד"ש-בל"ד ומרצ מביעות היום אי-אמון בממשלה בשל ההחלטה לבנות בירושלים המזרחית ברכס המכונה ג'בל אבו-ג'ניים, הר-חומה, 6,500 יחידות דיור שלפי ההגדרה יהיו מכוונות ליהודים בלבד.

ההחלטה הזאת היא החלטה פוליטית של הממשלה, שהתקבלה כמובן על רקע המבוכה שקיימת היום בתוך הקואליציה ועל רקע החקירות והבדיקות שעושות המשטרה והפרקליטות. לכן, ללא ספק יש איזה עיתוי להחלטה הזאת, מתוך ניסיון להסיט את תשומת הלב הציבורית מהמבוכה ומהמהומה ומהאי-אמון שהולך ומחריף בתוך הקואליציה. אבל ברור שההחלטה הזאת היא ביסודה החלטה פוליטית, וטוב עשתה סיעת העבודה – ואני מברכת אותה על כך – שקיבלה החלטה נכונה לתמוך בהצעת האי-אמון.

לאחר שראש הממשלה נתניהו הכריע בעד ביצוע הסכם חברון – אומנם זה לקח לו חצי שנה, ולבסוף הוא הכריע בעד ביצוע הסכם חברון – היה ויכוח האם אפשר לראות בהחלטה הזאת של נתניהו שינוי כיוון. היו דוברים שגם פה עלו על הבימה ואמרו: הנה נתניהו הוכיח שהוא וממשלתו הפכו להיות שוחרי שלום. יש מערכת אילוצים שהביאה את נתניהו לביצוע הסכם חברון, אבל ההחלטה לגבי הקמת ההתנחלות בהר-חומה מוכיחה, לדעתנו, שנתניהו וממשלתו החליטו, במקביל לביצוע אי-אלו צעדים המחויבים מההסכמים הבין-לאומיים שעליהם חתמה ישראל, ליצור מחסומים גבוהים ככל האפשר כדי למנוע פתרון מדיני, כדי למנוע הסדר קבע שיהיה מקובל על ישראל ועל הפלשתינים; ליצור מצב, ערב תחילתו של הדיון על הסדר הקבע, של תכתיב ישראלי לגבי הגבולות, לגבי העתיד של השטחים בגדה שנכבשו ביוני 1967.

נכון שלא רק ממשלת נתניהו עוסקת בהתנחלויות, ומבחינה זאת נכון אמרו דוברי הליכוד, שכל הממשלות מאז 1967 הלכו בקו הזה של יצירת עובדות מוגמרות ושל יצירת תכתיב לגבי הפלשתינים. אבל מה השתנה בינתיים? מי שעשה את זה בשנות ה-60, ה-70 ואפילו בשנות ה-80 חי בעידן שבו נדמה היה שאפשר במדיניות של עובדות מוגמרות לחסל את השאלה הפלשתינית וזה רק עניין של זמן; נבנה עוד כמה התנחלויות, נעביר עוד כמה מתנחלים, והפלשתינים יתרגלו לרעיון שלעולם לא תהיה להם מדינה, שלעולם לא יהיו עצמאים. זו היתה החשיבה האידיאולוגית האסטרטגית מאחורי מדיניות ההתנחלויות. מובן שאיש לא רצה ללמוד את הלקח של סיני ולא את הלקח של ההסכם עם מצרים.

בינתיים יש הסכם עם הפלשתינים, בינתיים יש עם הפלשתינים לא רק הסכם ביניים שאומר, וכל הפרטים שחלקם עדיין לא בוצע, אף שמועד הביצוע A, B, C, שבתאריך זה וזה צריך לזוז מכאן – כבר עבר, מה שיש בהסכם הפוליטי עם אש"ף, עם הפלשתינים, עם ערפאת הוא הסכמה עקרונית שיש ישות פלשתינית שאש"ף מייצג אותה. כל אחד יודע שישות כזאת מצד העם שנכבש שמוכרת על-ידי מדינה כובשת אינה בסופו של דבר אלא ישות פוליטית עצמאית, קרי מדינה.

לגבי ירושלים. קודם כול, הוחלט שירושלים היא חלק מהדיונים על הסדר הקבע, וכאשר באו להחליט מי ישתתף בבחירות למועצה המחוקקת הפלשתינית, לפרלמנט הפלשתיני, הוסכם שהפלשתינים תושבי מזרח-ירושלים הם בעלי זכות בחירה. מה פירוש הדבר? הם בעלי זכות בחירה, והם לא יהיו חלק מהעם הזה כאשר יהיה הסדר מדיני? מישהו באמת חושב שיהיה הסדר כזה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

יש להם שבעה נציגים במועצה הפלשתינית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אז מה עושים? חושבים איך להפוך את תושבי ירושלים המזרחית רבתי, כל הכפרים וכל מה שסופח כשהוחלט להרחיב את שטחה המוניציפלי של ירושלים, בודקים ואומרים: פה יש כפר, פה יש כפר, פה יש כפר, אז אנחנו נקים פה התנחלות, פה התנחלות, פה התנחלות, נרסק את הרצף הפלשתיני, לא יהיה רצף פלשתיני, והפלשתינים עצמם יבינו שזהו, נגמר עם ירושלים. נו, באמת, זה מה שלמדתם מהניסיון של 30 שנה? תרסקו רצף טריטוריאלי וכך תחסלו זכויות לאומיות?

הבנייה בהר-חומה היא לא בעיה של מצוקת דיור. אני לא אומרת שאין מצוקת דיור בירושלים; יש גם מצוקת דיור בערים אחרות. אני לא חושבת שאין בתחומי "הקו הירוק" אפשרות לפתור את הבעיה הזאת. אפשר להרחיב את ירושלים לכיוון הים, לכיוון מערב, אפשר למצוא פתרונות. הבעיה היא לא הדיור, הבעיה היא הרעיון הפוליטי מאחורי זה.

לכן התוכנית כל כך מסוכנת, ואני מדברת קודם כול מנקודת הראות של העם בישראל, של תושבי מדינת ישראל, אזרחי המדינה. כי אם אנחנו הולכים למשא-ומתן עם הפלשתינים בידיים לא נקיות, בהתחכמות, באמירה: טוב, אנחנו נפנה את חברון אבל באותו זמן נחטוף לכם פה ונחטוף לכם שם, אומנם נקיים אתכם איזה משא-ומתן אבל תדעו לכם שאת הגבולות אנחנו נצייר לבד – כך נגיע לשלום?

אז אומרים שהפלשתינים מאיימים באינתיפאדה. אני זוכרת, שב-1987, כשפרצה האינתיפאדה, תיארו את זה כמעשה התפרעות של הפלשתינים. האם זה כל מה שהיתה האינתיפאדה – התפרעות, או מצוקה אמיתית של 20 שנה שגברה וגברה ויום אחד התפוצצה? לכן, אם מישהו פלשתיני או לא פלשתיני אומר: תיזהרו, אתם משחקים בחומר נפץ, אתם הולכים לטמון עוד פצצה שעלולה להתפוצץ בפנים, אומרים לו – אתה מאיים. זאת אומרת, לבנות בתחומים שאמורים להיות נושא למשא-ומתן בין ישראל לבין אש"ף לגבי הסדר הקבע, זה בסדר, זה לא מעשה איום, זה לא מעשה התגרות; אבל אם בא פלשתיני ואומר: אם אתם עושים כך עלולה לפרוץ אש, עלולה להיות התנגשות שמבחינת שני העמים תהיה אולי יותר חמורה מזו שהיתה בעקבות פתיחת המנהרה, אומרים: אתה מאיים. הוא מזהיר ומתריע. האם אין זו אחריותו של כל מנהיג ישראלי, או פלשתיני, להתריע מפני הסכנה הזאת? האם אין זו אחריותו למנוע פצצות כאלה?

לכן אני רוצה לסכם ולומר – – –

בנימין אלון (מולדת):

מה את מיתממת? הרי זה אותו מנהיג שנתן את ההוראה לפתוח באש. אל תיתממי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה לומר לך, שכאשר ראש ממשלה בישראל מקבל החלטה בממשלה שלו לבנות את הר-חומה, זו גם החלטה. אנחנו מדברים על החלטות שגוררות החלטות, שגוררות פעולות, ותמיד אתה בא אל הנפגע שקיבל את המכה ואומר לו: למה אתה מתנגד. מה זה למה הוא מתנגד? הרי עשינו הסכם שאנחנו מתחילים מנקודת מוצא מסוימת והולכים הלאה להסדר הקבע. אם אנחנו קובעים שהירדן יהיה גבול ביטחון, כאן לא נחזיר, 50% מהשטח לא תקבלו, ואחר כך אומרים: אז איך אתם מדברים על מדינה פלשתינית, הרי אנחנו עוד לא הסכמנו?

שר התיירות מ' קצב:

האם אפשר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ברשות היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

שר התיירות מ' קצב:

מאוד מרתק לשמוע שאין לך טענות נגד הרשות הפלשתינית והם מאה אחוז.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא, זה לא היה הנושא של הדיון.

שר התיירות מ' קצב:

מעמידים את ממשלת ישראל אל עמוד הקלון. אבל אנחנו לא מסתירים את זה, אנחנו רוצים למנוע את הקמת המדינה הפלשתינית, אנחנו לא מכחישים ולא מתביישים. זאת המטרה שלנו. אני חושב שלמטרה הזאת שותפים למעלה מ-50% מהבית הזה.

שבח וייס (העבודה):

המדינה כבר קמה.

שר התייחות מ' קצב:

תסכמו קודם, אתם במפלגת העבודה, אם אתם בעד או נגד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שבח וייס, חברת הכנסת גוז'נסקי סיימה את דבריה, אפשרתי לכבוד השר רק לשאול שאלה, ואני מבקש לאפשר לו זאת.

שבח וייס (העבודה):

חשבתי שזה רב-שיח חופשי.

היו"ר ד' טל:

זה לא רב-שיח.

שר התייחות מ' קצב:

המסווה של יושב-ראש הרשות הפלשתינית הוסר בהתנהגות שלו עם פתיחת מנהרת הכותל. הוא עמד מאחורי ההוראה לפתיחה באש על לא סיבה, על מקום שאיננו מקודש לאסלאם, על מקום שהיה ידוע לווקף, היה ידוע לפלשתינים, עבודות החפירה נמשכו שלוש שנים. הוא אישית נתן את ההוראה לפתוח באש על חיילי צה"ל. אז מה ההיתממות הזאת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מודה ליושב-ראש על שהוא נותן לי רשות לענות.

היו"ר ד' טל:

בקצרה, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אני לא בדקתי מי נתן את ההוראה, אני לא יודעת מה בדיוק הם מקורות המידע שלך. הוויכוח בינינו הוא עקרוני לגבי פתרון הקבע. אני לא חושבת שתמצא בעולם מדינה שתתמוך בשלילת זכותם של הפלשתינים למדינה – לא באו"ם, לא מחוץ לאו"ם, ואפילו לא אצל ארצות-הברית. יש קונסנסוס בין-לאומי בנושא הזה, ובסופו של דבר זה יביא כל ממשלה בישראל למשא-ומתן על הנושא של הקמת המדינה.

אבל, אם אנחנו מדברים על הר-חומה מול הכותל, מה אני רוצה לומר? עשינו הסכם עם הפלשתינים. במסגרת ההסכם הזה קיבלו הפלשתינים את הזכות להקים לעצמם יחידות משטרה מצוידות בנשק, כפי שהוחלט. פירוש הדבר שהכרנו בכך שהם שלטון שיש לו כוח חמוש. שלטון שיש לו כוח חמוש עומד מולך, אתה יכול שלא להביא את זה בחשבון? לכן, דווקא מה שקרה במנהרה מחייב אותנו למשנה זהירות, שלא לעשות שום פרובוקציה. מה אנחנו אומרים? אנחנו אומרים: אתם ישות בדרך, אתם אוטונומיה, יש לכם כוח חמוש משלכם, יש לכם מפקדים, יש לכם מין מבנה של צבא, אבל אנחנו נעשה מה שאנחנו רוצים. כללי המשחק – זו טענתי – השתנו, ולכן השלום הצודק מחייב אותנו לפעול לפי הכללים האלה. תודה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי. חבר הכנסת הרב אברהם רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ירושלים בשבילי, בשבילנו, איננה עוד עיר, ירושלים איננה עיר מגורים – גרים בה אנשים, אבל ירושלים התייחדה ונתפסת בתודעה הרוחנית שלנו כמשהו הרבה יותר גדול, כמשהו אחר.

מהמלה ירושלים אנחנו גוזרים כמה וכמה דברים וקושרים כתרים לעיר הזאת. ראשית היא עיר שלמה – עיר שלמה, הייתי אומר, פיסית; שלמה. היא עיר שלום – עיר של שלום גם חברתית, גם בין האחד למשנהו ובין ישראל לבין אביהם שבשמים. ירושלים היא עיר של שלמות, ושלמות היא שלמות רוחנית.

אדם איננו בא לירושלים כדי לחפש מקום מגורים בלבד. השאיפה של בני האדם, של העם היהודי, להגיע לירושלים, יש בה עוד משהו אחר. אולי כל אחד נותן ביטוי לרוחניות של ירושלים לפי דרכו, אבל אין ספק כי ירושלים של מעלה מקרינה על חיינו כאן למטה. זו ירושלים שחברה לה יחדיו.

אני, מהמקום הזה, רוצה לפנות ולשאול שאלות את אלה שמתנגדים לשלמות הזאת ולשלום הזה של ירושלים – – –

שבח וייס (העבודה):

אפשר לענות, חבר הכנסת רביץ?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עוד לא שאלתי. אני באמת לא מדבר, חבר הכנסת שבח וייס, ברמה הפוליטית – – –

שבח וייס (העבודה):

דווקא ברמה שלך רציתי לענות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא מדבר ברמה הפוליטית בכלל. אני באמת שואל שאלה – איך אנחנו, חבר הכנסת וייס, יכולים לתאר לעצמנו שלום בין העמים – לא רק בירושלים – שלום בין העמים, בין בני האדם, כאשר האחד אומר לזולתו: כן, שלום, אבל אתה לא פה, תלך למקום אחר. אתה לא יכול לחיות לידי, אתה לא יכול לבנות לידי, אתה לא יכול להקים שכונה לידי, כאשר זה נעשה לפי הכללים. אני אינני גוזל ממך את אדמתך – – –

שבח וייס (העבודה):

אפשר, ברשותך – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני רוצה לגמור את התזה שלי ואז אני אאפשר לך – – –

שבח וייס (העבודה):

— — — אני רוצה לשאול אותך לשיטתך — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — — האם היושב-ראש — — —

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אם זה לא מפריע לרב לסיים את התזה שלו — אז זה בסדר.

שבח וייס (העבודה):

— — — אני אף פעם לא הפרעתי — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תן לי רק לסיים במשפט אחד. אני אומר: שלום עושים — איך אומרים כל הזמן? — בין יריבים. אבל מה זה נקרא כשעושים שלום? הפירוש הוא שהאחד מקבל את השני. לא ייתכן לדבר על שלום ובו בזמן לומר: אתה אינך יכול לבנות את בית מגוריך לידי כאשר זה נעשה לפי כללים מוסריים, חברתיים, או לפי כללים חוקיים. אז מה פירושו של דבר שבניית שכונה בירושלים תפריע לשלום? לזה ייקרא שלום?

כן, חבר הכנסת וייס.

שבח וייס (העבודה):

ברשות היושב-ראש וברשותך אני אשאל מהמקום, לשיטתך. אני בשנים האחרונות — — — אבל אתם בורחים ממני, ואני אומר לכם את זה כבר — — —. אני חושב שהיה משהו מאוד יהודי עמוק בתפיסה — — — שיש לעם היהודי, עם הנצח בירושלים עיר הנצח, יש לנו, אולי — — —. באיזה שלב יש סיכון — — — של אי-שלום וכך — — —. — — — לאחרונה אני רואה שאני נשארתי אגודאי 'יחיד' — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לך יש שורשים עוד משם.

שבח וייס (העבודה):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אם אתה מבחין בניואנסים שלי, יהיה לך קשה להגדיר את המחנה שבו אני נמצא. אני באמת רוצה לומר, שהגיע הזמן, לפי דעתי, לעשות הבחנה, חבר הכנסת וייס, חברי הכנסת הנכבדים, בין הזכות של יהודים לגור בכל חלקי ארץ-ישראל – ובוודאי בירושלים – לבין הוויכוח הפוליטי, המדיני, היריבות בין החולקים על שלטון כזה או אחר בחלקי ארץ-ישראל. צריך לעשות הפרדה בוויכוח הזה.

למה צריך לעשות הפרדה? כי זה מצב אנומלי, לפי דעתי, כאשר באים ליהודים ואומרים להם – בארץ-ישראל, בגלל מצב של שלום הנקרא שלום, לא תוכלו לבנות את בתיכם, בארץ-ישראל, באחד מהמקומות שבארץ-ישראל, במיוחד בירושלים. הר שנרכש על-ידי יהודים, שנמצא בשטח המוניציפלי של ירושלים – נכון, יש ויכוח, הוויכוח הוא מדיני, הוא פוליטי, ומי שאיננו מסוגל, בוויכוח הזה, להשלים עם העובדה שייתכן שיהודים יגורו בכל מקום – איננו דובר שלום, הוא דובר הפרדה. לא תיתכן הפרדה לעתיד – אני מדבר על העתיד, אינני מדבר על שולחן הדיונים, אינני מדבר על אוסלו כזה או על אוסלו ב', ג', ד' – – –

שבח וייס (העבודה):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מדבר על מציאות החיים כפי – – –

היו"ר ד' טל:

אולי תצטרף לש"ס, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אתם בורחים – – –

היו"ר ד' טל:

אני מניח שבנית גשר אליך, לא?

שבח וייס (העבודה):

--- אתם הולכים למחנה הלאומי ---

היו"ר ד' טל:

אין מה לעשות; גם זו לטובה.

בנימין אלון (מולדת):

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אדוני.

בנימין אלון (מולדת):

שבח וייס (העבודה):

--- ערפאת החבר של נתניהו ---

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני רוצה אולי לתרום. אנחנו נמצאים כבר בפרשה של המגילה, ואנחנו תמיד הוגדרנו כעם אחד אבל מפוזר ומפורד. אנחנו מפוזרים, אבל אנחנו עם אחד. אני אומר, שכך צריך לבחון וכך צריך לגשת אל כל הבעיה המדינית. לו מי שנקראים דורשי השלום או מפלגות השלום, לרבות המפלגות הערביות,

היו מאמצים לעצמם – בריש גלי, באומץ – ואומרים: כן, אהלן וסהלן, יבואו יהודים לכל מקום לבנות את ביתם בארץ המובטחת על-ידי הקדוש-ברוך-הוא – ואף אחד לא מכחיש זאת; אף אחד לא מכחיש שזאת הארץ שהובטחה לנו על-ידי הקדוש-ברוך-הוא, בפרט כאשר יש לנו, היום, עניין עם ערבים מוסלמים דתיים. הם יודעים את הדבר. הם יודעים שזו תפיסת עולמנו, וזה הרגש הפנימי ביותר שיש לנו לכל גרגיר חול בארץ הזאת.

נכון, חבר הכנסת וייס, יש פרקטיקה, יש ריאל-פוליטיקה. אנחנו צריכים לעשות את הדברים בחוכמה ולא להתגרות, אולי, אבל בעיקרון – שיהודים יוכלו לבנות ולהיבנות בירושלים ובכל מקום בארץ-ישראל, זה היסוד והתשתית לאפשרות שלנו להגיע למצב של שלום או הבנה, לפחות.

יונה יהב (העבודה):

כבוד הרב, מה עם קוהלת?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

קוהלת – זאת החוכמה של כל הדברים. צריך לעשות את הדברים בחוכמה.

יונה יהב (העבודה):

למה אתה אומר את זה לשולחן הזה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לכן, לפי דעתי, אנחנו צריכים לבנות את ההר ולא את החומה. תודה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני, חבר הכנסת הרב רביץ. חבר הכנסת יהודה הראל, במסגרת של עשר דקות; אדוני, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת תאופיק חטיב. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו, בדרך השלישית, תומכים בתהליך השלום מתוך התנגדות לשליטה בעם זר, מתוך רצון להפרדה בין מדינת ישראל לבין מרבית האוכלוסייה הפלשתינית. אף כי

חברינו בכנסת הקודמת התנגדו, הצביעו נגד הסכם אוסלו בגלל פגמים חשובים מאוד שיש בו, משחתמה מדינת ישראל על ההסכם, אנחנו בעד הגשמתו כלשונו. אנחנו תמכנו בהיערכות מחדש בחברון, ואנחנו תומכים בביצוע שלוש ההיערכויות מחדש הבאות. אנחנו בעד מסירת האחריות לפלשתינים – על גורלם ועל חייהם, לרבות האחריות הביטחונית בשטח שנמצא ברשותם.

הדברים שאמרתי עכשיו טומנים בחובם סיכונים קשים מאוד למדינת ישראל במגרת המזרח התיכון הישן, לצערי, שבו אנחנו נמצאים, ובעתיד הבלתי-ידוע אפילו לגבי מחר בבוקר, בוודאי לא בשנים הבאות. כל זה יכול להיות אפשרי רק בגבולות ביטחון שיבטיחו את מדינת ישראל לאחר שהיא תעשה את כל הצעדים האלו. גבולות הביטחון, לדעת כל ממשלות ישראל עד היום, אינם בקווי 1967. וכך, הנכונות שלנו והרצון להמשיך בתהליך השלום, זה בצד אחד של המטבע, בצדה השני – התנאי של הישארות בבקעת-הירדן לכל רחבה ואורכה, בירושלים רבתי ובאזורים חיוניים לביטחון שאינם מאוכלסים באוכלוסייה פלשתינית.

בגלל זה דרשנו ותבענו, ואפשר להגיד בצורה אולטימטיבית, את ביצוע בניין הר-חומה, את הרחבת מעלה-אדומים ואת כביש מס' 45, הכביש הצפוני מהשפלה לירושלים. אפילו הגשנו בנושא זה הצעה רגילה לסדר-היום, ובדיון שהתקיים, ובלחץ הגדול שהפעלנו על ראש הממשלה, זכור לי שחבר הכנסת חיים רמון אמר, שהוא בעד הבנייה בהר-חומה, שהוא חתם עליה, אבל הוא נגד לחץ על ראש הממשלה; כאשר ראש הממשלה ישקול ויחליט, הוא יהיה בעד. אני זוכר את הדברים שנאמרו מעל במה זו.

שבח וייס (העבודה):

— — — הוא באמת הציע לסייעתנו להימנע היום — — —

יהודה הראל (הדרך השלישית):

הוא הציע להימנע, ואתו חבר הכנסת פרס וחברים חשובים אחרים, שאני מאמין שלא ישתתפו היום בהצבעת האי-אמון, ואני אמליץ גם לחבריהם לתקן ולעשות כך.

כרגע אנחנו לא עומדים רק בבעיית הר-חומה. אנחנו יודעים שבמהלך תהליך השלום יש וטו לרשות הפלשתינית על כל צעד שאנחנו עושים בשטחים שנמצאים מעבר לגבולות 1967. אנחנו עומדים בשאלה האם יש וטו בבקעת-הירדן, האם יש וטו בירושלים. כי אם יש וטו בירושלים, יש וטו בכל מקום.

אני אגיד יותר מזה. לפני חודשים ספורים קיימתי שיחה עם הממונה על ירושלים ברשות הפלשתינית, פייצל חוסייני. הוא הסביר לי, שעל-פי ההסכם אסור לשנות מציאות ועובדות בירושלים עד להסדר הקבע. שאלתי אותו: האם זה כולל גם את ירושלים המערבית? הוא אמר לי: בוודאי. כל בנייה עכשיו ותוספת יהודים בירושלים המערבית הן פרובוקציה שעלולה להביא למלחמה.

משום כך, מה שעומד על הפרק זה לא רק הבנייה בהר-חומה, אלא השאלה, האם אנחנו הולכים לוותרים קשים, מסוכנים, כאשר אנחנו מבטיחים את הביטחון שלנו ואת התביעות שלנו, שהיו תביעות של כל ממשלות ישראל, שעדיין כתובות גם במצע מפלגת העבודה, או שמסרנו את הווטו לצד השני במשא-ומתן.

אני חשבת וקיוויתי, שנציגי מפלגת העבודה ייתנו לממשלה הזאת, בנושא הר-חומה, רשת ביטחון, כפי שהם נתנו לה בנושא ההיערכות מחדש בחברון. בשבילי ההחלטה שלכם ביום הזה היתה אכזבה קשה. תקנו אותה, כדי שאני ורבים אחרים לא נסיק מסקנות שנסחפתם לכיוון של אותם מגישי ההצעה. אולי זה לא היה שיקול וזאת היתה טעות חמורה לא פחות מאשר הטעות שעשה הליכוד בכנסת הקודמת, כשהוא איים להצטרף להצעת אי-אמון של אותה סיעה שמציעה עכשיו את האי-אמון.

אני מצטער על שחבר הכנסת מירום מצטרף מדי פעם לאיומים על מדינת ישראל. כך הוא הצטרף גם היום לאיום בהצתת כל המזרח התיכון, בעוד אני חושב שחובה היתה עליו – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני לא הבנתי אותו כך.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

חובה היתה עליו להתריע ולהזהיר את הרשות הפלשתינית, שעבר הזמן שבו מגיבים בכוח הנשק על סכסוך, על התמרמרות, על צעד לא מקובל של הצד השני. יש דרכים רבות. מה שקרה כשנפתח פתח במנהרה שהיתה קיימת – אני לא חושב שצריך להתחשבן על זה עם הממשלה, אולי על כך שהיא לא התכוננה לזה מספיק. צריך להתחשבן עם מי שהחזיר לאזור שלנו תגובה בכוח הנשק. אני חושב שאזהרה כזאת גם ממפלגת העבודה – – –

שבח וייס (העבודה):

באיזה כוח אנחנו מחזיקים את השטחים, בכוח הנשק?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

לא אגיד בכוח הנשק, נשק יש היום גם לפלשתינים. בכוח הפתיחה באש. אני מאוד מאוד מציע לא לתת לגיטימציה לתגובה שהיתה אז, כי מי שנתן לה לגיטימציה אז, הוא נותן לה לגיטימציה גם בצעד הבא, שלא יהיה מקובל על הרשות הפלשתינית ועל כוחותיה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

מותר להזהיר לפחות.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני חושב, שעצם האזהרה הזאת מחייב את מדינת ישראל לבצע ומהר, כדי להימלט מהתקדים הזה של איום בנשק שבא למנוע בנייה בשטח מוניציפלי של ירושלים על אדמה יהודית. זה גורר אותנו למצב בלתי אפשרי.

אני פונה לסיעת העבודה, שתפנה, יש לה עוד אפשרות, מהבמה הזאת בקריאה לרשות הפלשתינית. יש לרשות הפלשתינית עוד אמצעים בין-לאומיים ואחרים כדי ללחוץ על ישראל על-פי האינטרס שלה וההבנה שלה; לא באיום בפתיחה באש, ובוודאי לא בפתיחה באש שתעצור את כל התהליך שכולנו רוצים שיצליח.

היות שלא נשמע עוד הצפוף, אני רוצה להגיד מלה לחבר הכנסת שבח וייס על מה ששמעתי. אמרת שאתה הולך ומתקרב לגישה של אגודת ישראל.

שבח וייס (העבודה):

זה ויכוח פילוסופי.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

זה נכון, לגישה הקלאסית שאומרת: היהדות היא רוח בלי חומר, וישראל היא מהות ותרבות בלי קרקע, מה שנקרא אצלכם שטחים. התקרבת לזה ושמת לב, בצדק, שגם אגודת ישראל וגם החרדים וש"ס התרחקו מהגישה הזאת בינתיים, והם מתקרבים יותר ויותר לציונות שמבינה שהציונות זה לא רק רוח, זה גם בולדוזרים, גם בנייה וגם קרקע וגם ביטחון. תודה רבה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

וגם שחיילים ישרתו בצבא.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת הראל. אני מודה לחבר הכנסת הראל.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

בזה אני מסכים אתך במאה אחוז.

שבח וייס (העבודה):

יש לי הודעה אישית.

היו"ר ד' טל:

בסוף הישיבה אני אאפשר לאדוני. בינתיים אני מבקש מחבר הכנסת תאופיק חטיב – – –

שבח וייס (העבודה):

הודעה אישית, על-פי התקנון, היא מייד אחרי שירדו מהדוכן.

היו"ר ד' טל:

לא, אדוני. על-פי התקנון, כמדומני שאדוני לימד אותי שבתום הישיבה. אני איעזר בסגנית המזכיר. סעיף 54, אדוני, אם יפתח, יתבונן ויראה.

שבח וייס (העבודה):

ניעזר בסגנית.

היו"ר ד' טל:

אני סומך עליה, היא נאמנה עלי.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת וייס, עד סוף הדין תהיה ב"אגודה".

היו"ר ד' טל:

אכן, אדוני, סעיף 54(ג) אומר: "הודעה אישית לא תאריך מחמש דקות. זמן של הודעות אישיות בסוף הישיבה", ואשר על כן, בסוף הישיבה אני מאפשר לאדוני.

שבח וייס (העבודה):

סליחה, לא.

היו"ר ד' טל:

אני קורא מהתקנון, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

זה בתנאי שיש פגיעה בסיעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

.188

היו"ר ד' טל:

לא כתוב כאן "בתנאי" ולא שום דבר אחר, ולכן אני מאפשר לחבר הכנסת חטיב להמשיך בדיבור. 188 זה נושא אחר לגמרי – אם אדם נפגע באופן אישי או במקרה שסיעה נפגעה באופן אישי. אני לא ראיתי שום דברי פגיעה באדוני, ואשר על כן אני מאפשר לחבר הכנסת תאופיק חטיב לדבר. עשר דקות – אדוני, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אני נפגעת באופן אישי למרות – –

נסים דהו (ש"ס):

הוא רוצה לחזור למערך.

הי"ר ד' טל:

אני אאפשר לאדוני בתום הישיבה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני מקדם בברכה את בואם של חברינו מהנגב.

(נושא דברים בערבית)

בנימין אלון (מולדת):

סוכם שצריך מתורגמן.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אמרתי – בעברית: אני מקדם בברכה חברים שהגיעו מהנגב.

בנימין אלון (מולדת):

אמרתי לחבר הכנסת דהן.

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת בני אלון, כשחבר הכנסת חטיב כבר מדבר בעברית, גם אז אתה מבקש להפריע לו?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

הוא רוצה מתורגמן גם לערבית עכשיו.

שבח וייס (העבודה):

רוצים בידיש.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

החלטת הממשלה, לדעתי, גורמת לתסיסה, מאחר שהיא החלטה שאיננה חכמה כלל. אם כבר חבר הכנסת רביץ דיבר על חשיבות החוכמה, זה מזכיר לי את הסיפור על ההגדרות של הטיפש, החכם והפיקח. הכול יודעים שהטיפש הוא אותו אדם שמסתבך בכל דבר ואינו יודע לצאת ממנו, והפיקח הוא אותו אדם שיודע לצאת ממצבים שהחכם לא היה נכנס אליהם כלל.

הי"ר ד' טל:

לא, הפיקח הוא אדם שלא נכנס למצבים שכאלה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לא. אני חושב שביטאתי את זה נכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אמרת נכון.

הי"ר ד' טל:

אני מקבל את התיקונים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

תודה. על-פי ההגדרות האלה לפחות אפשר להגיד שהממשלה איננה חכמה, ואת זה אני אומר ממש בצניעות. היא מסתבכת במצב שהיא היתה יכולה שלא להיכנס אליו כלל. אבל, ועוד לפני שאכנס

להשתלשלות הדברים, אני רוצה לקוות שהיא תהיה קצת מפוכחת והיא תדע לצאת מהמצב המסובך שנקלעה אליו.

בהר-חומה, ג'בל אבו-ג'ניים, יש 1,800 דונם המיועדים לבנייה. על-פי הצהרתו של ראש הפרויקט שנפגשנו אתו שם, הוא דיבר על 1,000 דונם השייכים ליהודי, או ליהודים, 400 דונם שהופקעו מערבים על-פי צווים – קרקע לא משומשת, טרשים וכל הסיפורים, ועוד 400 דונם שמופקעים דרך תוכנית המיתאר.

אני רוצה לדבר עכשיו לטעמם של כל אלה שדיברו על שלום, שלמות, שוויון, דו-קיום, וכל המלים היפות. זה 30 שנה מפקיעים בירושלים קרוב ל-28,000 דונם קרקעות מערבים. כמה דונמים מתוך הקרקעות האלה ניתנו לערבים לבנייה ולהתפתחות? עולים כאן חכמולוגים ומתחילים לספר על בנייה בלתי חוקית. מה חכייתם לראות? מפקיעים אדמות מהערבים, בונים שכונות ליהודים, ובסוף טוענים שהערבים בונים בלי היתרים, בנייה לא חוקית.

הרי ידוע, שאם אין תוכנית מיתאר, לא מאשרים להם ולא מאפשרים להם לבנות בנייה חוקית, בונים בבנייה לא חוקית – כדי לטעון שהבנייה היא לא חוקית. עוד דבר, ידענו כבר משנת '48 שכל ההפקעות האלה נקראו הפקעות לצורכי ציבור, שהקרקע מועברת מהבעלים לרישום על שם מדינת ישראל, ויותר מאוחר על שם רשות הפיתוח. אם הקרקע הזאת מופקעת לטובת הציבור, נדמה לי שבמשך 50 שנה טרם הצליחו לשים את הערבים במסגרת של ציבור. הרי אם מפקיעים מהם קרקע והיא לצורכי ציבור, והיא גובלת בשטחים ובשטח המוניציפלי של הכפרים הערביים, אפשר לחשוב שמותר גם לאותם תושבים לנצל את הקרקע שהופקעה מהם לצורכי ציבור, אם הם נחשבים ציבור.

מדוע צריך תמיד לחשוב שהפקעת קרקע מערבים באופן אוטומטי חייבת להיות מופנית תמיד לצורכי ציבור, לטובת יהודי? למה זה צריך להיות? – גם במקרה דנן. שוב, אני מדבר עדיין לפי טעמם של כל החכמולוגים שעלו כאן. לטעמי, בכלל, שכונת הר-חומה היא בנייה פוליטית גרידא, אין בה שום היגיון תכנוני. שכונה בדרום ירושלים, מרוחקת, ואפילו הרחבת השטח שכללה את הר-חומה היתה הרחבה חד-צדדית והיו צריכים להתחשב בכך שמאז '93 יש הסכם ויש דיבורים ויש שיחות שלום, ואפשר לחשוב שפרטנר מתחשב בפרטנר שלו גם בדברים כאלה. אפשר לחשוב.

לעצם העניין עצמו, ההר הזה מרוחק מירושלים בכלל, הוא מנותק ממנה, ממערכת הכבישים וממערכת התשתיות. מה החוכמה לבנות שם ולהתחיל להוביל מערכות תשתיות – מים, ביוב, ניקוז וכבישים עד להר-חומה? אם זו לא החלטה פוליטית, מה זו החלטה פוליטית? עולים כאן ומתחילים להסביר את ההיגיון של פתרון בעיות דיור. מה זה, היתממות? אפשר לחשוב שהכול בדקו את העניין והגיעו למסקנה שאכן זה כך.

אפשר להגיד כמו שאמרו פה דוברים אחדים – זו בנייה פוליטית, זו דרך להפקיע קרקעות, לצמצם את האפשרות של הכפרים הערביים להתפתח ולהגדיל את ירושלים. כל פעם מעלים את העניין שזה השטח המוניציפלי. מי קובע את השטח המוניציפלי?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

החוק במדינת ישראל הוא שלך ושלי, וכל זמן שלא נשנה אותו זה החוק.

שבח וייס (העבודה):

כוח הנשק.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

נכון. החוק קובע שהתחום המוניציפלי של ירושלים הוא כפי שהוא היום, ואפשר לחשוב שעד שיהיה הסכם הקבע הוא יכול להגיע גם לשכם, ואפשר להגיד שזה השטח המוניציפלי של ירושלים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לפי סעיף 11 לחוק – – – את כל – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לפי סעיף 11 לחוק, נכון, אמת, וזאת בדיוק הרוח של הסכם אוסלו והשיחות עם הפלשתינים, וזה הכיוון להידברות ולדו-קיום. כך עושים שלום.

שבח וייס (העבודה):

זה לא הר, זה היריון.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

בנייה בהר-חומה, עם כל מה שאמרתי שזו בנייה פוליטית גרידא ואין לה שום משמעות מבחינה תכנונית ולא פתרון בעיות דיור, זו חומה שהולכת להפריד, על-פי התזה של ראש העיר, בין הרשות הפלשתינית לבין הגבולות שרצו שיהיו לירושלים, וכך לקבוע עובדה בשטח וכך לחסל את האפשרות להידברות או להמשך ההידברות, כי זה הרעיון שמוביל אותו עכשיו "כוח 17" שלך, שפעם היה "כוח 9" ועכשיו הוא עוד הפעם "כוח 17". כל התזה שלכם היא לנסות למצוא כל דרך ללחוץ את הרשות הפלשתינית אל הקיר, כדי שאולי היא תתנהג בצורה כזאת שאפשר יהיה לפרש אותה שהיא לא לפי הראש הישראלי, ואז פשוט מאוד אפשר יהיה להטיל את האשמה על הפלשתינים ולומר: אין הסכם שלום, אין שיחות, מפסיקים את התהליך, כי הרשות הפלשתינית מתנהגת באלימות.

אפילו לטעמם של אלה שחושבים שהעיתוי לא נכון והדרך לא נכונה – לא מבחינת הרעיון עצמו, הם מאמינים שכן צריך לבנות, לא לטעמי, לפחות לטעמם – אפילו הם חושבים שהעיתוי והדרך שבה התקבלה ההחלטה, שניהם לא היו נכונים. ראש הממשלה נתניהו נלחץ ורצה לספק משהו תמורת הפעילות, שקראו להן נסיגות, תמורת היציאה מחברון, אז הנה יש משהו חדש: בונים בהר-חומה, ואז משתיקים קצת את הימין הקיצוני ואת "כוח 17" שלו, ואז נתניהו יכול לשבת בשקט עוד קצת, אולי בשקט, ולבצע עוד כמה מהלכים. אלה כל מיני תרגילים כדי לשרוד. הר-חומה זה עוד תרגיל הישרדות. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת חטיב. חבר הכנסת בנימין אלון, עשר דקות.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברוך השם יש לנו היום בירושלים, במה שנקרא "השטחים הכבושים", שנכבשו על-ידינו בשנת התשכ"ז–1967, מה שהיה בכיבוש של עבדאללה ב-1948, 150,000 יהודים באדמות חיזמא, שהיום נקראות פסגת-זאב, בבית-ג'אלה, שהיום נקראת שכונת גילה, בבית-איכסא ונבי-סמואל, שהיום נקראות רמות. ברוך השם, הישג אדיר של כל ממשלות ישראל, שהובילו אותו אברהם עופר, זיכרונו לברכה, ושרי השיכון שבאו אחריו, שראש העירייה טדי קולק הוביל אותו. הישג אדיר שבעצם גורם למצב שבמזרח-ירושלים מספר היהודים ומספר הערבים כמעט זהה. יש לנו כ-150,000 ערבים ו-150,000 יהודים. הישג לא מבוטל, שפעם היה נחשב להישג בלי גמגומים, בלי התנצלויות, בלי "אבל". אבל היום, בעומדי כאן על הדוכן הזה בשיח'-באדר, היא גבעת-רם, הכול מגומגם ומתנצלים על הכול, וחבל.

בעיקר הפליאה שלי, מזכיר מפלגת העבודה, היא: מה קרה לכם? המפלגות הערביות – אני מבין. המפלגות הערביות הן פטריוטים פלשתינים, כך הן רואות את עצמן, הן לא פטריוטים ישראלים. ומרצ, אני יודע, אין לי הרבה ציפיות מהם. אבל לכם מה קרה? שתהיו בריאים, אני לא בא פה עכשיו לשכנע. אני רואה איזה שביב תקווה שלפחות עם ראש הממשלה נתניהו, עם כל ההתנהגות הלא-לאומית שלו, עוד משהו נשאר, ובזה אני לפחות נאחז ושמתח.

לא נעלם ממני שבסוף השבוע הוא ירצה לסכן את מעמדה של כרמי-צור, שהיא היישוב היהודי היחיד לידי המרצחים. אולי עד אז זה יידחה, כי אולי הם צבין גוש-עציון לחברון, על-ידי נתינת שטח מאזור לא יתאפקו ויעשו שוב, כמו שהרגו לנו 16 חיילים בספטמבר האחרון. כך הם מאיימים, נראה לי שזה כלאם פאדי ולא אינתיפאדי, אבל מי יודע?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אז אתה כן יודע ערבית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני רוצה להזכיר לך שאתה לא מפריע.

בנימין אלון (מולדת):

מכאיבה לי גם ההתנצלות וההדדיות המשונה הזאת של בנייה לערבים. אני מאוד מעריך את היושר של חברת הכנסת גוז'נסקי, והיא אמרה בכנות: אין פה בעיה של מצוקת דיור של הערבים ושל היהודים, לא. גם הערבים בהר-חומה, של ג'בל אבו-ע'נים, לא מתלוננים על מצוקת דיור.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת חטיב, אני מצטט את חברת הכנסת גוז'נסקי. היא אמרה: יש להם מצוקת דיור, אבל לא זאת הבעיה. יש פה סכסוך לאומי, סכסוך בין שני עמים, ולכן הם חמים בנושא הזה ולכן הם נאבקים. אז מה מועיל שנותנים להם 3,000 יחידות דיור? בפרט עד שזה יהיה. למעשה מדובר רק על תשתית, ובבית-חנינא כבר הבטיחו 7,500, וזה לא רציני. אבל לא אכפת לי, מפריע לי רק הצורך להתנצל: אני אתן גם לכם דיור. אני בונה את הר-חומה רק בגלל מצוקת דיור?

גם הליכוד לא צריך להתנצל. אני בונה את הר-חומה, כי זו ירושלים, כי שבתי לארצי ואני בונה אותה, ומציב גבול אלמנה, ומנחם ציון בונה ירושלים, בעזרת השם יתברך, יסייע לנו בדבר הזה. אבל נגמר – הכול באיזה מין התקפלות, באיזה מין הדדיות משונה כזאת.

אני לוקח בתמימות את ההכרזה של ראש ממשלת ישראל מר בנימין נתניהו שאין ליניקג' ואין קשר בין הפעימה, הנסיגה הראשונה לבין הבנייה בהר-חומה, ומתוך אותה תמימות, כשנשמע שיש כוונה, אנחנו נזעק כמבראשית, כבהתחלה, ללא שום קשר, כי זאת תהיה איולת C לסגת מאזור התנדבותית, כמו שחרור אותן מחבלות עם דם על הידיים מעבר למה שסוכם, וגם זו שערורייה מוסרית בפני עצמה.

תמימות לחשוב שהוויכוח בירושלים הוא על חיים ביחד. לא זה הוויכוח. יהודים חיו בחצר של ערבים, נתנו "בקשיש" לטורקים, הסתדרו עם המשפחה של חאג' אמין אל-חוסייני, שיחדו את משפחות נשאיבי, נסייבה וחוסייני. לחיות יחד יודעים. השאלה אם הערבים מסוגלים לקבל בדאר אל-אסלאם, בארץ-ישראל, בין המגרב לאירן, ריבונות יהודית. ריבונות יהודית היא לא שאלה פוליטית, חבר הכנסת וייס, סליחה שאני מעיר את כבודו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זה דאר אל-אסלאם?

בנימין אלון (מולדת):

– – – זוהי שאלה דתית אצלם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זה דאר אל-אסלאם?

בנימין אלון (מולדת):

אצלם זו שאלה דתית. יש ג'יהאד – מלחמת מצווה נגד ריבונות זרה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל הצבאות בעולם צעדו בדאר-אל-אסלאם.

בנימין אלון (מולדת):

בשטח הזה של דאר-אל-אסלאם יש מלחמת מצווה. אולי אדוני חבר הכנסת וייס באמת עדיין חי באידיליה הנוסטלגית של שוויון בין העמים ושל "פועלי כל העמים התאחדו". לא, זה לא כך. אתה חי בעולם מוסלמי, בסביבה אסלאמית שרוצה ג'יהאד, והיא לא תחוס.

שבח וייס (העבודה):

היום מצאנו כי בורגני כל העולם יתאחדו – זהו מולטינשיונל.

בנימין אלון (מולדת):

לכן השאלה של ריבונות יהודית בירושלים מציקה לערבים, בלי קשר למצוקת הדיור ובלי קשר ליכולת לחיות יחד בדו-קיום. כל הנושאים החשובים האלה אינם רלוונטיים; מציקה להם ריבונות יהודית בחרם-אל-שריף. הם מתכחשים לכך שזהו הר בית-המקדש – הר-הבית. מציקה להם ריבונות יהודית בירושלים, חבר הכנסת וייס ואותם 13 נגד 11 במפלגת העבודה יפים עד מאוד, יפהפיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת אלון, אני רוצה לתת איזו הבהרה: חלק גדול מה-13, ובתוכו אני, מצדד בבנייה בהר-חומה, ואנחנו תומכים היום באי-אמון, משום שאנחנו לא מסוגלים, נפשית, שלא להביע אי-אמון בראש הממשלה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אתם באמת צריכים פסיכולוג.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אחרי שאתמול הוא נתן שיקראו לחבר הכנסת בני בגין "בוגד", אחרי שאתמול הוא שתק, אני לא מסוגל לתת בו אמון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה שייך, אנחנו מדברים קודם כול על ירושלים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת גולדשמידט, הבהרת הבהר היטב את עמדתך. חבר הכנסת רובי רבלין, אפשר בבקשה לחבר הכנסת בני אלון לסיים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה בעד בנייה בירושלים?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני בעד ירושלים לא פחות ממך. אני מביע אי-אמון לראש הממשלה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, מה קרה לידידי, מדוע אתה רוגש, על מה ולמה?

חיים אורון (מרצ):

שרם-אל-שיח' לעולם ועד, סיני לעולם ועד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, אבקש לאפשר לחבר הכנסת בני אלון לסיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גן-שמואל לעולם ועד, להב לעולם ועד – – – ירושלים לעולם, וכל הציונות המתנחלת לעולם ועד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה שהיה בימית זה מה שיהיה – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה ממש לא הוגן.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

בקדנציה הבאה של שר השיכון אתה תצביע בעד "הר חומה".

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בויס, אני רואה שקראו אותך לסדר פעם ראשונה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם צריכים לקרוא לראש הממשלה על כך ששתק כאשר התרתם את דמו של בני בגין. אתם שתקתם, אנשי ההדר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה שיירך?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם התרתם את דמו של בני בגין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני עדיין המום, עוד לא התאוששתי מהתדהמה על מה שאמר ברק על פרס.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא לא אמר עליו "בוגד". אתה שתקת כאשר אמרו על בני בגין "בוגד".

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא שתקתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא שמעתי אותך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת גולדשמידט, הואל בטובך לשבת.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים את דברי. דווקא הערתך, חבר הכנסת אלי גולדשמידט מכובדנו, עצובה לדעתי, כי מה שקורה לנו כאן הוא, שיושב רב-המחבלים יאסר ערפאת ומחכך ידיו בהנאה כאשר הוא רואה את כנסת ישראל מתכתשת בין רוויזיוניסטים שהם כבר לא רוויזיוניסטים, שהם נגד מפא"י – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני קראתי לבני בגין "בוגד"?

בנימין אלון (מולדת):

– – ומפא"יניקים שלא אוהבים את בנימין נתניהו משום שהוא בנימין נתניהו. ובתוך הסערה הכל-כך לא רלוונטית לחיים החברתיים והפוליטיים שלנו – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

ד'בוטינסקי התהפך 17 פעמים בקברו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה נושא את שם ירושלים לשווא. אתה נושא את שם ירושלים בתואנות שווא.

היו"ר ש' וייס:

חברים, גמרתם את הסיבוב הזה? חבר הכנסת ריבלין, בוא נעשה את זה כמו בפרלמנט הבריטי: שתי דקות צעקות ואחר כך קצת שקט. גלים-גלים. בגלל השקט הזה, אדוני יואיל בטובו לסיים.

בנימין אלון (מולדת):

אסיים, אדוני היושב-ראש. בתוך ההתכתשויות האלה בינינו, עומד רב-המרצחים ערפאת ומגשים את תוכנית ה"ביס ברוסס" שלו – ביס אחרי ביס, שלב אחרי שלב, בדיוק קפדני, וכל אימת שהמשא-ומתן המדיני נתקע, הוא מגבה אותו בגרילה של טרור מקומי, של אינתיפאדה מקומית, ואנחנו כאן בבית הזה, במקום להתאחד סביב ירושלים, מעלים הצעת אי-אמון.

גם אני באופוזיציה, מן הכיוון הנכון שלה, חבר הכנסת גולדשמידט, אבל בנושא הזה אצביע כמובן אי-אמון כנגד האי-אמון של סיעות מד"ע, בל"ד, רע"ם ומרצ ואי-אמון בנסיגה הנוראה של מפלגת העבודה שהצטרפה אליהן. אצביע אמון בירושלים ואמון ותקווה ותפילה, שבזכות ההחלטה הנבונה של הממשלה, הממשלה תחזור בתשובה ותמשיך הלאה לבנות את כל ארץ-ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלון. חבר הכנסת ריבלין, אתה פותח את הסדרה של חמש דקות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

שחבר הכנסת ריבלין יסביר, למה ראש הממשלה שתק כאשר קראו לבני בגין "בוגד".

היו"ר ש' וייס:

הוא לא שמע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא לא שמע כאשר צעקו לרבין "בוגד", והוא לא שמע כאשר צעקו לבני בגין "בוגד".

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה שייר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה, כנסת נכבדה, חברי חברי מפלגת העבודה, שתי טעויות נעשו בעניין הר-חומה, אבל שתי הטעויות לא נעשו על-ידי ממשלות ישראל. טעות אחת נעשתה על-ידי ערפאת, והטעות השנייה – על-ידי מפלגת העבודה בהחלטתה הבוקר.

ממשלות ישראל לדורותיהן לא טעו ב"הר חומה", לא ראש הממשלה לוי אשכול כאשר החליט להקים את כל ערי הלוויין סביב ירושלים, על מנת לקבוע אחת ולתמיד מבחינה היסטורית, שהיישוב היהודי באזור ירושלים, במקום שיהיה אי בודד בים של יישובים ערביים, "הפך לים הסוגר וחובק את היישובים הערביים באזור ירושלים. זאת היתה מדיניות, זאת היתה כוונה, זה היה שיא הציונות, כאשר נקרתה לידינו ההזדמנות ההיסטורית. לא עמלנו למענה, רק חיכינו לאותו רגע היסטורי, שאדוני יקשה את לב פרעה והערבים יתקפו את מדינת ישראל פעם נוספת במלחמת ששת הימים. כל צבאות ערב היו בטוחים שהם מחסלים את הישות הציונית בארץ-ישראל. ואז, כאשר שחררנו את ירושלים – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבשנו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שחררנו את ירושלים לגבי כל היהודים. כבשנו את יהודה ושומרון לגבי חלק מהיהודים. את ירושלים שחררנו על דעת כל היהודים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למה לא – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על דעת כל היהודים, עד היום בצהריים.

עכשיו אני רוצה לומר לכם – לא טעה אשכול, לא טענתה גולדה, לא טעה רבין בפעם הראשונה, לא טעה מנחם בגין, לא טעה שמיר, לא טעה רבין בפעם השנייה, לא טעה פרס. לא טעו אף פעם שרי השיכון לדורותיהם. מטובי שרי השיכון שהיו לממשלת ישראל בכל מה שקשור לירושלים – דוד לוי,

מצד אחד, ובנימין בן-אליעזר, מצד שני, לא טעו כאשר קבעו, שדין הר-חומה כדין גילה, כדין רמות, כדין פסגת-זאב, כדין ארמון-הנציב. אלה אותן ערי לווין שקבעו את הכלל אשר יהיה מכאן ולהבא. שהיה עד CUL-DE-SAC היישוב הערבי ישקוט וישב לו בשלום כאשר מסביבו יהיה ים של יהודים. ה-1967, המסדרון, הפרוזדור שהוביל לירושלים עד 1967, נפרץ ונפתח.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה שלום?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא שלום. זה הצדק ההיסטורי שנעשה לעם היהודי.

עכשיו אני רוצה לומר לכם מה הן שתי הטעויות. הטעות הראשונה היא של אנשי מפלגת העבודה אשר חלקם אומר – הרי אני שומע כמה ורסיות, והאחת אומרת: אנחנו רוצים לנהל משא-ומתן עם הפלשתינים בידיים נקיות. לאמור, אנחנו לא נבנה עכשיו, כי אנחנו רוצים לבוא במשא-ומתן ולהכריח אותם להכיר בירושלים כבירת ישראל.

אני רוצה לומר לכם, ידידי הטובים, הציונים, בלי שום סייג ושיוור, חברי ממפלגת העבודה – מי שרוצה לנהל משא-ומתן ולחכות שערפאת יכיר בירושלים כבירתנו, אנחנו אומרים לו: הרף, העם היהודי לא צריך הכרה מאף אחד, ודאי לא בירושלים, גם לא בארץ-ישראל.

הטעות השנייה של אנשי מפלגת העבודה – חלקם אומר: צריך לבנות ליהודים ולערבים יחד. מה הדבר הזה? ערפאת אומר שצריך לבנות לערבים או שצריך לבנות ליהודים? ערפאת אומר: לא תהיה בנייה אחת ולא תמומש תוכנית אחת שהיא תוכנית של מדינת ישראל לגבי הר-חומה, כי האסטרטגיה שלנו היא אחת ויחידה – תקום מדינה פלשתינית וירושלים בירתה; בשלב זה המזרחית.

אל תספרו לי סיפורים. נכון, אם אתם רוצים להביע אי-אמון לראש הממשלה על מה שהיה אתמול בליכוד – זכותכם המלאה. חרה לי מאוד שחברים בליכוד אמרו אתמול מה שאמרו לבני בגין, אבל לפרוט את ידידי הטוב בני בגין ולמכור בכחש את שמו בשמה של ירושלים ולומר: אני אצביע אי-אמון בירושלים מפני שאתמול ראש הממשלה לא אמר כך או אחרת בעניין בני בגין – איזו ציניות.

דבר אחרון; בזאת אסיים. הטעות החמורה ביותר היא טעותו של יאסר ערפאת. יאסר ערפאת חושב שיכולים להבהיל אותנו. הוא יכול להבהיל את דדי צוקר, והוא בלאו הכי לא נבהל. דדי צוקר רוצה שירושלים תחולק בין שני העמים. גברת גוז'נסקי רוצה שירושלים תהיה בין שני העמים – ירושלים לערבים, ירושלים ליהודים. אנחנו מתנגדים לכך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בשלום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל ערפאת אומר בצורה מפורשת: לא יקום ולא יהיה, אנחנו נפתח באינתיפאדה.

לכן אני אומר ליאסר ערפאת: בכל פעם שתאמר שאתה מאיים עלינו, דע לך שנעמוד, כי ברור לנו שאם ניכנע לאיומים – הרי כל מי שניתן לסחטנות דינו להיסחט עד עולם. אנחנו יודעים למה אנחנו כאן, ולא תפחיד אותנו. אנחנו נישאר כאן, ואני בטוח שגם מלותיך הגדולות לגבי האינתיפאדה שתפתח לא יבואו לידי מימוש, כי אתה יודע – כשאנחנו יודעים מה אנחנו רוצים, אתה גם יודע מה תקבל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, ואחריו – חבר הכנסת נסים דהן. חמש דקות לכל דובר, עם סבסוד קל.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטער צער עמוק על כך שמפלגתי קיבלה את ההחלטה כפי שהיא קיבלה. אני גם מבין אותה. אני מבין שאתמול היא היתה במצב קשה כאשר היא חזתה במחזה המבעית של מרכז הליכוד. אבל כפי שאמר קודמי, ואני בהחלט מסכים אתו, לדבר זה יש במה זמן להתחשב. לא רק אני בעד, אלא אני מאוד בעד בעד להגיש הצעת אי-אמון לראש הממשלה ולממשלה על תפקודה, ודאי וודאי על המחזה הסאטירי והמקברי הנוראי שראינו אתמול במרכז הליכוד. פשוט נורא.

ואני מציע לך, חבר הכנסת ריבלין, אל תשב בשקט. היה מישהו שקראו לו "בוגד", והיום הוא מתחת לאדמה. אם אמרו לבני בגין "בוגד", יגיעו גם אליך, כי אתה לא רחוק מדעותיו. ואל תזלזל במלה "בוגד". אני יודע לאן זה הוביל את יצחק רבין, זיכרונו לברכה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא מזלזל בשום דבר.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני בוודאי לא יכול לקבל בשלוות נפש, כאזרח מדינת ישראל, כיצד יושב לו ראש הממשלה בנחת על הבמה במרכז הליכוד. אני במקומו הייתי קם, מפזר את הישיבה; מפזר את המרכז או אומר את דברי.

מיכה גולדמן (העבודה):

לפני 15 חודשים היה אותו דבר. הוא קודם אמר מה שאמר בכיכר-ציון ואחר כך הוא בא לכאן ויושב-ראש הישיבה הנוכחי נתן לו להתנצל. קודם הוא הסית ואחר כך התנצל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולומר, שאני לא סולח לעצמי על האדיבות שגיליתי, כי לא ידעתי מה היה באותה הפגנה.

מיכה גולדמן (העבודה):

ראש הממשלה יצא החוצה וכעס. זה חלק מהשיטה של ראש הממשלה הנוכחי: להסית, להסית ולהסית.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

עומד לפניכם חבר כנסת – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

זה פשוט כואב.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

כואב – יש רופא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שחל הציע לכם שלא להצביע בעד חוק הבחירה הישירה.

מיכה גולדמן (העבודה):

הייתי בעד חוק הבחירה הישירה ונשארתי בעד.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

את התוכנית של הר-חומה לא המציאו עכשיו. כשר הבינוי והשיכון הבאתי אותה למליאת הממשלה בינואר 1995, אחרי כל הבג"צים שהיו. כל הממשלה, להוציא סיעת מרצ – לזכותה ייאמר – התנגדה, אבל כל הממשלה אישרה אותה; ראש הממשלה דאז, יצחק רבין, זכרו לברכה, כך גם הממשלה כולה.

אנחנו ודאי וודאי התכוננו לצאת לדרך לא משום שחשבנו שיש פה משהו כבד, כדי להרגיז וכו', אלא פשוט והבאנו אותה לידיעת כל הצדדים. אני גם לא בטוח כמה מהאנשים שמדברים על הר-חומה יודעים איפה הר-חומה. היה הר-חומה א' והיה הר-חומה ב'. נכון, שחל?

הממשלה החליטה שלא לדבר על הר-חומה ב'. אתם יודעים מדוע, חברי הערבים? כי הר-חומה ב' כולו היה אדמה ערבית, ואילו הר-חומה א' היה 1,800 דונם, מהם 1,440 דונם אדמות יהודים; היתרה ערבית. דרך אגב, עד היום הזה היהודים יושבים ובוכים ואין תשובה. הופקעה – הופקעה.

זאת ועוד – בממשלה שחבריה שחל היה בה, באנו עם עוד הצעה במקביל. לא אמרנו נבנה לערבים. לא. אמרנו: יש 16,500 יחידות דיור במרחב כל ירושלים, באדמה פרטית של ערבים. לא רוצים לבנות ולא מרשים להם לבנות. מדוע? אומר לכם מדוע. כי האזור הזה היה נעדר תשתיות: מים, ביוב, כבישים, חשמל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

למה לא הקמתם תשתיות?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

תרשה לי. החליט ראש הממשלה דאז, רבין, זכרו לברכה, שתקום מייד ועדה. בוועדה היו שלושה חברים: שר האוצר, בנימין בן-אליעזר שר השיכון וראש עיריית ירושלים. הוועדה הזו החליטה כבר לשבת, לצאת לשטח ולבדוק את האומדן. אנחנו דיברנו על סדר גודל של חצי מיליארד שקל.

אני אגלה לך סוד, העבודה הזו היתה צריכה להימשך שלוש שנים, וכך כבר היתה החלטה עקרונית מונחת. היינו צריכים רק להביא אותה. אלא מה אז? אני מאחל לך בריאות עד מאה-ועשרים, חבר הכנסת דראושה, באת עם הצעת האי-אמון, וראה זה הפתעה: ראש הממשלה של היום, ראש האופוזיציה דאז, הצטרף אליך.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

נגד ירושלים?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

נגד ירושלים. כי אצלו המטרה מקדשת את האמצעים וכל האמצעים כשרים. לצערי הגדול, זהו הסיפור. אילו הוא לא היה עוצר את זה, היום היינו עומדים עם סדר גודל של 2,500 יחידות דיור.

אני רואה את עצמי בעל זכות לעמוד ולדבר פה, מכמה טעמים. הטעם הראשון: אני חושב שהייתי בממשלה שלא היה לה אח ורע, ממשלה שאמרה: נעשה עוול ליישוב הערבי בכל הארץ הזאת וצריך להתחיל להתייחס אחרת. בפעם הראשונה נכנסו חברינו הערבים לפרוגרמה של כל המשרדים. שיראה לי מישהו שאנחנו הפלינו מפלגה או יישוב ערבי; נהפוך הוא, בכל חלקי הארץ. אחד שיבוא ויגיד הפלינו. אפילו יש כאלה שהאשימו אותי שנתתי שוחד. מי כמוך יודע את זה, חבר הכנסת דראושה. אני נתתי שוחד?

אני אומר את הדבר הזה משום שאני גם אומר עוד דבר אחד ולא מסתיר את דעותי: במוקדם או במאוחר כל הליכוד יצעק – זכות הפלשתינים למדינה פלשתינית. אני אומר את זה כבר היום. אומר לכם את זה אדם שדעותיו בנושא הזה ברורות.

אבל ירושלים? לכו ושוו בנפשכם, שמחר בבוקר הייתי בא ומציע – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ללא ירושלים אתה בעד מדינה פלשתינית עצמאית בצד מדינת ישראל?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

את דעותי אתה לא שומע בפעם הראשונה. חבר הכנסת דראושה, עד מאה-ועשרים, שווה בנפשך שמחר אני אציע הצעה ללכת למכה ולקחת איזה חלק. יהודים מתיישבים במכה, וחצי הכעבה שיהיה כאן – איך היית מגיב על זה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני מנסה לפתור את הבעיה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בלי הנושא של ירושלים?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

ירושלים היא בירת העם היהודי. היא בירת מדינת ישראל. בירושלים זכאים התושבים הערבים, כמוהם כיהודים, לחיות חיים חופשיים, חיי נצח, חיים דמוקרטיים, ולהם זכות בדיוק כמו לכל אחד אחר. אבל ירושלים לעולם תישאר מאוחדת.

צר לי על ביתי, צר לי על מפלגתי. מחר בבוקר נצטרך לעמוד מול הראי ולהסתכל על עצמנו ולשאול את עצמנו, האם מה שהחלטנו היום משכנע את העם – אני לא רוצה להיות באופוזיציה – שבעצם אנחנו פועלים למען אחדות ירושלים? אני מצטער. תודה רבה לך, אדוני.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת בן-אליעזר. חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הימין הקיצוני לא יבוא אף פעם אלינו.

הי"ר ש' וייס:

אחרי חבר הכנסת נסים דהן – חבר הכנסת נסים זוילי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יבואו 7 מיליוני איש שיכריזו על עצמם פלשתינים ואז תראו מה המצב, איך חיים כאן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת בוים, אתה לוחץ את ידו – – –

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אל תמהר כל כך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

פואד, לחיצות יד תקבל, אבל קולות בבחירות לא תקבל. זו הבעיה. קולות אתה צריך ולא לחיצת יד.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, עכשיו מדבר חבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אך סמלי הוא שנפל בחלקי לדבר אחרי אחד האדריכלים, כמו שאמר קודמי, אחד משרי השיכון הטובים ביותר שהיו למדינת ישראל, איש צבא מהולל, מבין בביטחון, ובכל זאת, כמו שהוא אמר כאן בעצמו, היה בעד הבנייה בהר-חומה, ולא נבהל מאיומים ולא הפחידו אותו שתהיה אינתיפאדה, שתהיה פה שפיכות דמים. כאיש צבא הוא ידע יפה מאוד, שהבנייה בהר-חומה ואישור התוכניות בהר-חומה חשובים לעם ישראל לא פחות מהעמידה באיומים ובמלחמות שאיימו עלינו בהן אם יבנו בהר-חומה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה בעד מדינה פלשתינית בלי ירושלים?

היו"ר ש' וייס:

ש"ס בעד עם ירושלים.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת דראושה, אם היית שואל שאלה יותר קשה – אני אשאל אותה במקומך: אנחנו נרדפנו כאנשי ש"ס על זה שרצינו שלום. אנחנו נרדפנו כי אנחנו תמכנו בהסדר חברון. בוודאי תשאל איפה העמדות שלכם בחברון וביהודה ושומרון כשאני עומד פה ואומר: אנחנו בעד הבנייה בהר-חומה בירושלים. זה תרתי דסתרי. יש לכם רק טעות אחת: כשאנחנו מזכירים את ירושלים, אנחנו נמצאים בספירה אחרת לגמרי. זה לא יהודה ושומרון, ואפילו לא חברון. אם בחברון יכולנו להרשות לעצמנו להתפשר, בירושלים בשום פנים ואופן אנחנו לא מרשים לעצמנו להתפשר.

למה? כי בירה לעם היהודי יש רק אחת, וקוראים לה ירושלים. מדינה אחת יש לעם היהודי, ששם יש בה עיר מיוחדת שקוראים לה ירושלים. גם כשהיא היתה בשלטון עות'מאני יהודים באו לגור ולהיקבר בירושלים. הם לא הלכו לשכם ולא לרמאללה ולא לג'נין אפילו. אבל לירושלים הם הלכו, גם כשבירושלים שלט עומר אל-כיאם. כולם שלטו בירושלים, אבל היהודים באו לגור ולהיקבר בירושלים. ירושלים היא ספירה אחרת.

גם אם אני תומך בהסכם חברון, אני אומר שבהר-חומה צריך לבנות. גם אם תאיימו עלינו – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הר-חומה זה לא ירושלים.

נסים דהן (ש"ס):

ידידי היקר, חבר הכנסת דראושה, תן לי את הקרדיט שאני יודע לקרוא מפות ותן לי את הקרדיט שאני מכיר את מנזר מאר אליאס מגיל שמונה. תרשה לי לספר לך איפה זה הר-חומה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהן, אתה מסכים שישאלו אותך שאלה אחת?

נסים דהן (ש"ס):

אפילו שתיים.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת דהן, אנחנו תמיד אמרנו, בואו ניקח את הדוגמה של החיים בארץ ביחד, של ערבים ויהודים. מה אתה מנסה להגיד בדברים שלך? בואו נשמור קודם על תרבות הדיבור.

נסים דהן (ש"ס):

אני אמרתי את זה? המערך אמר את זה. אני אישרתי את הר-חומה? אתה ישן, אדוני חבר הכנסת גולדמן. יצחק רבין, זיכרונו לברכה, היה בעד הר-חומה יותר ממני. הוא היה יוזם התוכנית, ואיימו עליו שתהיה אינתיפאדה. הוא אמר: אני אאשר אפילו שתהיה אינתיפאדה. אני אישרתי את זה? מפלגת העבודה, שהיום רוצה להגיש אי-אמון בממשלה, אישרה את זה. מה קרה להם? הם נפגעו עד עומק נשמתם כשאמרו שפרס יחלק את ירושלים. הם יצאו מדעתם איך אפשר להעליל כזאת עלילה על המערך. היום אתם מיישמים את זה. מה אתה מספר לי סיפורי מעשיות?

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מתפלא עליך.

נסים דהן (ש"ס):

אתה מתפלא עלי?

מיכה גולדמן (העבודה):

מי בנה את ירושלים? אשכול וגולדה.

נסים דהן (ש"ס):

אז מה קרה לכם עם הר-חומה? זה חלק מהשכונות. למה רמות יותר טובה מהר-חומה?

מיכה גולדמן (העבודה):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, מספיק.

מיכה גולדמן (העבודה):

נסים דהן (ש"ס):

אתה מחזק את דברי.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, אתה מנצל את זה באופן גורף. אני קורא לך להירגע. אתה לא שם לב. זה לא בסדר. אני מבקש לחזור לסדר הדיונים. יש לך עוד דקה. אני מוסיף לך עוד דקה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת גולדמן, אתה בנית את ירושלים ואתה מצביע היום בעד חלוקתה.

הי"ר ש' וייס:

רבותי, אני לא רואה כאן את הידיים המיובלות שבנו את ירושלים. הערבים בנו את ירושלים בשביל היהודים. בנאים גדולים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם הערבים הם תושבי ירושלים.

נסים דהן (ש"ס):

עם כל הרצון הגדול שלי לחיות בדו-קיום, והוכחתי את זה במעשים, לא רק בדיבורים – ההצבעות שלנו בעבר הוכיחו את זאת, דיבורינו בעבר הוכיחו שהרצון שלנו לחיות בדו-קיום הוא רצון אמיתי – אני לא יכול לוותר על אבי ועל אמי. ירושלים בשביל העם היהודי היא בדיוק כמו אבי ואמי. אני לא יכול לוותר עליה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דהן. חבר הכנסת נסים זוילי, הסיעה הקצתה לך חמש דקות. זה כנראה גורלם של מזכירים. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

נסים זוילי (העבודה):

חברי לכנסת, אדוני היושב-ראש, אני נמנה עם אלה שמאמינים שניתן להגיע להסדר פוליטי עם העם הפלשתיני תוך הקמת מדינה פלשתינית עצמאית והשארת ירושלים מאוחדת, בירתה של ישראל. אני מאמין באפשרות של הסדר כזה. אני גם מאמין בזכותה של ישראל להמשיך ולהרחיב ולבנות בירושלים. אני מוכרח לומר לחברי מהימין, שאני לא מסוגל להרים את ידי לאמון לאיש הזה שקורא לעצמו ראש ממשלה. לא מסוגל. ההצבעה הזאת היא הצבעת אמון או אי-אמון לראש הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לירושלים.

נסים זוילי (העבודה):

לראש הממשלה. לא יעזור לכם גם אם תגידו זאת מיליון פעמים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, אי-אפשר כך.

נסים זיולי (העבודה):

אני לא מסוגל להרים את ידי לאמון באיש הזה שקורא לעצמו ראש ממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

צא מהאולם.

נסים זיולי (העבודה):

אני לא אצא מהאולם. אני אצביע אי-אמון לאדם הזה משום שהוא מוביל את המדינה הזאת בדרך – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חיים רמון (העבודה):

אתה יודע – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו מדברים על ירושלים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זוילי, תפסיק לרגע. אתן לך את כל הזמן מחדש. ראשית, חבר הכנסת ריבלין, תירגע. חבר הכנסת חיים רמון, יש לי בקשה חברית. אני מנוסה – שנים אחדות – בניהול ישיבות. יש לי תמיד בעיה עם חברים מאותה סיעה שכאילו רוצים לעזור אבל בעצם לוקחים קצת את ההצגה מהדובר. תנו לנסים זוילי, יש לו כושר ביטוי יוצא מן הכלל, הוא לא זקוק לקביים של אף אחד. אני מכיר את הפטנט.

נסים זוילי (העבודה):

מעולם – גם כשהיינו באופוזיציה וגם כשהיו ראשי ממשלה מהימין – מעולם לא הרגשתי שאני מתבייש בראש הממשלה של מדינת ישראל. כך אני מרגיש היום. זה לא יעזור לך, חבר הכנסת ריבלין, אנחנו לא נביע אמון באדם הזה. הוא לא ראוי לו – לא רק על מה שקרה אתמול בליכוד. אתם יודעים, בדיוק כמונו, שהוא אחד האנשים הכי מקיאבליים במערכת הפוליטית. מבחינתו, המטרה מקדשת את כל האמצעים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אני אגיד את דעתי. לא יעזור לך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר ככה. כל הישיבה היום – – –

נסים זוילי (העבודה):

זה בדיוק הסיפור. אני אדבר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, באי-רצון אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה; לא בחדווה, האמן לי.

נסים זיילי (העבודה):

אתם יודעים שכל הדיון בסיעת העבודה היה רק על הנושא הזה. ממשלת ישראל בראשותו של רבין החליטה לבנות את הר-חומה, ואילולא פסקי-הדין של הבג"ץ התשתיות של הר-חומה כבר היו נבנות. אנחנו לא צריכים אף אחד שיטיף לנו על המשמעות של שלמות ירושלים ואחדות ירושלים; בוודאי לא לי – אני נלחמתי כדי לשחרר את ירושלים העתיקה. לא צריך היה להטיף לא לממשלת אשכול ולא לממשלת גולדה, שאיחדו את העיר הזאת. ירושלים תישאר, מבחינתנו, מאוחדת במסגרת הסדר פוליטי. תפסיקו להטיף לעניין הזה.

אנחנו באים למחות כאן נגד מנהיג פוליטי שלא ראוי שינהיג את המדינה הזאת, ולא נביע בו אמון.

שר הבריאות י' מצא:

אפשר לשאול אותך שאלה?

הי"ר ש' וייס:

השר מצא, בסוף דבריו אני אאפשר לך.

נסים זיילי (העבודה):

בבקשה, שאל. אם היושב-ראש מרשה.

הי"ר ש' וייס:

אם אתה מוכן עכשיו, בבקשה.

שר הבריאות י' מצא:

אם זה הקו שלכם, למה שלא תגישו אי-אמון בעוד ימים אחדים, בשבוע הבא, ובעניין הזה תצביעו בעד?

חיים רמון (העבודה):

גם וגם וגם.

נסים זילי (העבודה):

השר מצא, אולי נעשה ההיפך? אני מציע – – –

חיים רמון (העבודה):

יש הרבה – – –

היו"ר ש' וייס:

אני ממליץ שחבר הכנסת זילי ישיב על השאלה. הוא נשאל.

נסים זילי (העבודה):

השר מצא, אני מציע, שהממשלה תביא להצבעה בכנסת תוכנית להרחבת ירושלים בהר-חומה, ותעמידו למבחן את ההצבעה של מפלגת העבודה. למה נצביע אי-אמון בראש ממשלה שאנחנו לא מאמינים בו? תביאו לכנסת את הרחבת ירושלים, תביאו את התוכניות שלכם, ואנחנו ביחד אתכם נצביע בעד ההצעות.

שר הבריאות י' מצא:

הר-חומה זאת לא הרחבה. זה בתחום המוניציפלי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נסים זילי (העבודה):

חברים, תאמינו לי שאת כל הטקטיקות האלה אנחנו מכירים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, עכשיו מדבר חבר הכנסת נסים זילי – ממש הוא; ויש לו תור.

נסים זילי (העבודה):

אילו הייתי מאמין שיש קשר כלשהו בין הצעד שיזם ראש הממשלה עם אישור ההרחבה בהר-חומה ובין אחדותה של ירושלים, היינו מוצאים את הדרך לתמוך. ראש הממשלה הזה הביא בזמן הזה את תוכנית ההרחבה להר-חומה רק מסיבה אחת: הוא רצה להסיט את הוויכוח הציבורי ממה שקורה סביבו וסביב לשכתו וסביב ממשלתו. לכך לא ניתן יד.

הוא לא הביא את זה מפני שחשב שזה הצעד הנכון לעשות עכשיו. הוא לא הביא את זה מפני שחשב שזה יתרום לאחדות ירושלים. חבר הכנסת ריבלין, אתן לך עשרה נושאים שאתם מפקירים בירושלים, שגורמים נזק לאחדותה של ירושלים פי-מאה מאשר אי-בנייה בהר-חומה, ואתם לא עושים כלום בעניין הזה; שום דבר. הוא העלה את נושא הר-חומה כדי להסיט את העין הציבורית ממה שקורה בתוכם, ממה שקורה סביבו, מזה שהוא נחקר תחת אזהרה כראש ממשלה. ואתם רוצים להכריח אותנו להצביע בו אמון? לא נצביע אמון בראש הממשלה הזה. לא יעזור לכם.

מה קורה בתוך ירושלים? תראו חברים, כולנו חוטאים בזה – כל הממשלות – במה שקורה בעיר הזאת אנחנו עלולים להביא לחלוקתה הפנימית של ירושלים. אתם יודעים מדוע? משום שאנחנו מתייחסים – כולנו, כל הממשלות – מתייחסים לאזרחים הפלשתינים של מזרח-ירושלים כאל אזרחים סוג ב'. יצרנו שם חלל שהתמלא. אתה יודע את זה, חבר הכנסת ריבלין, כי אתה עוקב אחרי הדברים. בזמן ממשלת רבין לא הוקמה משטרה פלשתינית במזרח-ירושלים. עכשיו נתן ערפאת הוראה להקים יחידה כזאת בתוך מזרח-ירושלים, ואתם שותקים.

היו"ר ש' וייס:

אתם מפריעים.

נסים זילי (העבודה):

אתם שותקים. אתם נותנים לבני בגין לדבר. אתה יודע שיש כבר 250 שוטרים פלשתינים ששומרים על הסדר במזרח-ירושלים – בשלטונכם. ערפאת נתן הוראה להקים את היחידה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זילי, עוד דקה. הוספתי לכולם.

נסים זילי (העבודה):

אמרתם: אנחנו נסגור את ה"אוריינט האוס".

שר הבריאות י' מצא:

שאל את חבר הכנסת שחל אם המשטרה הזאת לא פעלה בזמנו.

נסים זילי (העבודה):

השר מצא, אגיד לך מה היה בזמן הממשלה שלנו. אסביר לך מה היה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

נסים זילי (העבודה):

אני יודע מה היה. החלל הזה היה גם בזמן הממשלה שלנו – היא מילאה אותו אז בכוחות הביטחון של ג'יבריל רג'וב. היום יש יחידה רשמית של הרשות הפלשתינית, שהוקמה בהוראת היושב-ראש. אתה יודע את האמת הזאת.

שר הבריאות י' מצא:

לא.

נסים זילי (העבודה):

אתה יודע זאת, ואתה לא אומר אף מלה בעניין הזה. אתם הפקרתם את ירושלים הרבה יותר מהממשלה הקודמת. דיברתם על פעולה מדינית ב"אוריינט האוס". מה עשיתם כדי לעצור את זה? יש ארגונים פלשתיניים שפועלים בתוך מזרח-ירושלים. אתם מדברים על אחדות ירושלים? אתם פוגעים ביכולתה של העיר הזאת להישאר מאוחדת פי-מאה מאשר הממשלה בראשות יצחק רבין ושמעון פרס. לכן אל תטיפו לנו בעניין הזה.

ההחלטה של מפלגת העבודה היום להצביע נגד ראש הממשלה הזאת היא ההחלטה המוסרית הכי מוצדקת שיש בעולם. וכך נצביע.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים זילי. חבר הכנסת חנן פורת – שבע דקות. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז, גם הוא שבע דקות.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חברי הכנסת, סגן יושב-ראש הכנסת מסאלחה, אנא. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

-- בימים קשים אלה, לאחר הנסיגה מחברון ולפני הנסיגות הצפויות במרחבי יהודה ושומרון, הקרויות בשם הענוג והמטעה פעימות --

אלי גולדשמידט (העבודה):

-- על-ידי הממשלה שאתה שותף בה. תעזוב אותה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה מכאן וראובן ריבלין מכאן. אתם לא נותנים לנו להניע את המערכת. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

-- לא קל לנו להביע תמיכה בממשלה הזאת --

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם רוצים כיסאות, אז מה עושים?

חנן פורת (מפד"ל):

-- אבל היום, דווקא היום, אנחנו יכולים להצביע בלב שלם נגד האי-אמון בממשלה, מפני שאנחנו מזדהים בלב שלם עם החלטתה של הממשלה על בניית הר-חומה.

חגי מירום (העבודה):

אתה יודע, שכשאתה מרבה לברך, אתה צריך --

אלי גולדשמידט (העבודה):

בשבוע הבא תצביע אי-אמון על הפעימה?

חגי מירום (העבודה):

מה עם "כוח 17" בדיוק? מה שלום "כוח 17"?

חנן פורת (מפד"ל):

אנחנו אכן איננו מסתירים את העובדה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני אצטרך לקרוא לך לסדר.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, הם לא נותנים – – –

חנן פורת (מפד"ל):

החלטתם פה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה, חברים. חברי הכנסת חגי מירום וגולדשמידט וריבלין, בואו נמשיך בדיון. יש לנו עוד סדר-יום וסדר-לילה עד הבוקר.

קריאה:

אנחנו נגד אבל נצביע בעד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בשביל הכיסאות של המפד"ל. מה, חברון חשובה? חשוב משרד החינוך בידיים שלהם – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, מספיק.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה להזכיר – – –

היו"ר ש' וייס:

אבל אני לא יכול להמשיך בצורה כזאת. יש לי בקשה: תפעיל את הפעילות של ההפרעות האלה בקצב קצת אחר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כמו שחיים שפירא – – –

חגי מירום (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חנן פורת (מפד"ל):

— — — חבר הכנסת אלי גולדשמידט

הי"ר ש' וייס:

סליחה, אני נותן לך את הזמן כולו מחדש כי עד עכשיו הפריעו. אתם רוצים כך? בבקשה. חבר הכנסת חנן פורת ידבר עד הבוקר. עד שהבולדוזרים יעלו בהר-חומה הוא ידבר פה.

אברהם פורח (מרצ):

אז יש לו הרבה מאוד זמן לדבר.

חנן פורת (מפד"ל):

חבר הכנסת אלי גולדשמידט – כבר אמרתי לך את זה גם בשיחה אישית – אני מצפה ממך לקצת יותר שיקול דעת והבנת המציאות המורכבת. אתה יודע זאת, וחבל שאתה כאן אומר דברים שמתפרשים כדמגוגיה. הסוגיה היא סוגיה קשה ומורכבת מבחינתנו, ובדיוק נקודה כזאת כמו יכולתנו להשפיע, ללחוץ – אכן גם ללחוץ – על הקמת השכונה היהודית בהר-חומה, כמו יכולתנו להמשיך ללחוץ לביצוע הבנייה בין מעלה-אדומים לבין ירושלים, כמו שכונות בתוככי ירושלים, כל אלה נותנים לנו את האפשרות לחוש עדיין שיש משקל להיותנו בממשלה; כן, גם ללחצים שלנו.

אני רוצה לומר מלה על הלחצים – שמעתי את דבריו של חבר הכנסת יוסי שריד, המדבר על ראש הממשלה שנכנע ללחצים. לאמיתו של דבר, הלחצים שלנו – איננו בושים בהם – מהווים איזון-מה ללחץ אחר, אלים, ברוטלי, בוטה של נציגי הרשות הפלשתינית, של נציגי — — —

חגי מירום (העבודה):

— — —

חנן פורת (מפד"ל):

הרשה לי. אנחנו מאזנים, ולו במידת-מה, את הלחצים הללו. נכון, ואתם יודעים זאת היטב, הפחד מפני הבנייה בהר-חומה יכול להסתתר מאחורי כל מיני נוסחאות – זה לא העיתוי עכשיו, כמובן ירושלים על ראש שמחתנו אבל יש לחשוש מפני אפשרות של התפרצויות ספונטניות כאלה ואחרות. כששמעתי את אחמד טיבי מדבר בטלוויזיה על התפרצויות ספונטניות – והוא מודיע על כך מראש,

שתהיינה התפרצויות ספונטניות – אני מבין מה המשמעות של "ספונטני". מי שלא יבנה בהר-חומה –
--

חגי מירום (העבודה):

ספונטני זה מרכז הליכוד אתמול.

נואף מסאלחה (העבודה):

חנן פורת (מפד"ל):

כן, נכון, גם זה שייך לאותו משחק ספונטני שאינני רוצה עכשיו לעסוק בו.

אני רוצה לומר, חבר הכנסת זוילי, שבסופו של דבר מי שאיננו נכון היום לבנות בהר-חומה, בעצם מגלה את דעתו שהוא איננו יכול לעמוד בפני הלחץ הברוטלי האלים הזה שיכול להסלים עד כדי טרור, שאלמלא כן אינני מבין --

נסים זוילי (העבודה):

חנן פורת (מפד"ל):

אני שמעתי את דבריך, אני רוצה להתמודד אתם, מייד.

נסים זוילי (העבודה):

אני רוצה להעיר הערה אחת. אתמול סיירתי בגוש-עציון, הייתי אצלך בבית.

חנן פורת (מפד"ל):

כן, סיפרו לי שהיית אצלנו בחיזיון האור-קולי.

נסים זיילי (העבודה):

ואנשים מרכזיים מאוד בגוש אמרו, שבתקופת הממשלה הקודמת נעשו דברים הרבה יותר משמעותיים והרבה יותר עמוקים שהיו עלולים לעורר תגובות הרבה יותר קשות, והם נעשו בשכל ובחוכמה. מישהו אמר: אם את הכבישים העוקפים היו בונים עם הממשלה הזאת, כבר היו עולים על כל הבולדוזרים.

חן פורת (מפד"ל):

זה גם נכון.

נסים זיילי (העבודה):

זה מה שחסר לממשלה הזאת – שכל.

חן פורת (מפד"ל):

מה שאתה אומר הוא נכון, אבל צריך לזכור – – –

נאף מסאלחה (העבודה):

חן פורת (מפד"ל):

צריך לזכור, שמאז אותה טראומה של המנהרה, כל צעד שלא ייעשה בירושלים יעורר ויחדד את הפוקוס, ואין מנוס אלא לשבור, ולו בפעם אחת, את התחושה הזאת של החרדה מפני אלימות משתקת.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת מטעם מפלגת העבודה, הייתי משיא לכם עצה: אל תטעו את הטעות שאנחנו טעינו אותה. מודה ועוזב ירוחם. אנחנו טעינו בפעם שעברה – ואני אומר זאת בגלוי – בשעה שמתוך רצון להביע באמת התקוממות נגד ממשלה שהלכה בקו שונה לגמרי מהקו שלנו, קו שהיה בעינינו חמור, הרה אסון, היינו סבורים לפי תומנו שנוכל לחבור ולהצביע אי-אמון בהצעה

שנגעה לנושא של ירושלים, והכתם הזה רודף אחרינו ומטיל את צלו עלינו. והיו לנו כל ההסברים וכל הסיבות היפות שאתה אמרת אותם עכשיו – שאין לנו אמון בראש הממשלה הזה וכדומה. אבל הציבור, בראייה הכוללת, איננו שופט רק את העניין הזה, הוא שופט מה הנושא. הנושא הוא בנייה בירושלים, בנייה בהר-חומה; אם אתה מצביע אי-אמון על בנייה בהר-חומה, כך זה יתפרש גם אחרי אלף הסברים שלך. למד מאתנו. אני אומר לכם – אתם תעשו משגה אם לפחות לא תימנעו. חבל לי פשוט, ואני מצר על כך לכבודה של ירושלים.

הי"ר ש' וייס:

תודה.

חנן פורת (מפד"ל):

מלה אחרונה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ש' וייס:

לא, זה כבר ממש אחרי האחרונה.

חנן פורת (מפד"ל):

ממש מלה אחרונה. אנחנו כמובן נבחן את הממשלה הזאת על-פי הביצוע, ואחרי ההחלטה החשובה בהר-חומה – ואני יודע שיש רצון לבצעה – עדיין יש קשיים גדולים לפניה. הביצוע בפועל בהר-חומה ובין מעלה-אדומים לירושלים הוא שיקבע, האם ההחלטה הזאת של הממשלה היתה בבחינת מס שפתיים או שהיא היתה תשורה של אמת לירושלים. תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת פורת, ועכשיו, חבר הכנסת אברהם פורז. אחריו – חבר הכנסת יצחק כהן. חבר הכנסת פורז, שבע דקות לרשותך.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שנה בערך הזדמנתי לקמפוס של הר-הצופים בירושלים, ונפגשתי שם עם קבוצה של סטודנטים מערביי ישראל. על שאלתי הם ענו לי, שרובם או לפחות חלקם היו מהכפרים או מהמועצות טירה וטייבה שבמשולש. אמרתי להם: תארו לכם שיהיה משא-ומתן לשלום עם הפלשתינים, ובמסגרת המשא-ומתן אחת השאלות שתישאל תהיה, האם טירה וטייבה

יישאר בתחומי מדינת ישראל או יעברו לתחום המדינה הפלשתינית שתקום. ונניח שהתוצאה של המהלך הזה יהיה תלוי בשאלה, מה דעת רוב התושבים בטירה וטייבה. האם הם ירצו לעבור למדינה הפלשתינית או ירצו להישאר בתחומי ישראל? התשובה היתה מעניינת – הם אמרו שלדעתם 80% או 90% ירצו להישאר בתחומי ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

.99%

אברהם פורח (מרצ):

--- .99% נשאלת השאלה ---

קראות:

אברהם פורח (מרצ):

תשמעו, אולי זה בכל זאת מעניין מה שאני הולך לומר פה. נשאלת השאלה, מדוע הם רוצים בכל זאת להישאר בתחומי מדינת ישראל ולא ירצו שהגבול יעבור כמה קילומטרים מערבה כדי שהם יהיו בתחומי המדינה הפלשתינית? הסיבה, לדעתי, היא פשוטה: בישראל הדמוקרטיה, בישראל המשגשגת, בישראל שבה יש ערכי שוויון, בישראל שבה יש שגשוג כלכלי – עדיף להיות מיעוט במדינה מאוד משגשגת מאשר להיות חלק מרוב במדינה שאנחנו יודעים את הפערים בהכנסות בינה לבין ישראל.

--- אבל, אם נעשה ---

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

יש עוד אפשרות, שהם מאמינים בתורת השלבים וסבורים שיגיע עוד השלב של חיפה.

אברהם פורח (מרצ):

לשיטתך, לפחות בשלב הראשון שהם יהיו יחד עם שכם ורמאללה. למה להיות בשלב הראשון עם כפר-סבא ורעננה? אולי בשלב הראשון טוב להיות עם שכם וטול-כרם.

הי"ר ש' וייס:

על כל פנים, קריית-גת זה שלב שביעי, חבר הכנסת בויס, בסדר?

אברהם פורח (מרצ):

אני שואל אתכם, מה היה קורה אם היינו עושים אותו משאל בקרב ערביי מזרח-ירושלים? אם היינו עושים משאל בקרב ערביי מזרח-ירושלים איפה הם רוצים להיות – בירושלים הישראלית, או בירושלים פלשתינית – – –

נסים דהן (ש"ס):

מי מפקח על המשאל?

אברהם פורח (מרצ):

אתה תפקח על המשאל, בסדר?

לדעתי, התשובה היא, שאחוז גבוה מאוד יגיד שהם רוצים להיות במדינה הפלשתינית. ומדוע? משום שתושבי מזרח-ירושלים חיים מאז 1967 בתחושה עמוקה ומוצדקת של קיפוח מתמשך, של רצון לנשל אותם מהעיר, של רצון להפוך את העיר הזאת לעיר יהודית, כשעושים כל מאמץ לסלק את הערבים מהעיר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לנשל?

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת בויס, אני מכיר את עמדותיך. אני מאמין שאתה לא חושב שאנחנו צריכים לעשות מצוקה יזומה במזרח העיר, נכון?

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא חושב.

אברהם פורח (מרצ):

אם היינו נוהגים בתבונה, היינו צריכים להיות היום במצב שערביי מזרח-ירושלים יהיו הראשונים לרצות שזה יהיה חלק ממדינת ישראל, כי בירושלים המערבית יש שגשוג, יש שפע, יש פרנסה, יש דיור ויש הכול. אם הם רוצים ללכת לשם, להבדיל מתושבי טירה וטייבה – וזה אותו עם, אלא שב-1948 נפרדו הדרכים, ומ-1948 עד 1967 לא עבר כל כך הרבה זמן – זה משום שבירושלים עשינו הכול כדי שהם לא ירצו לחיות בעיר הזאת, משום שאנחנו ממחישים להם יום כמה הם אזרחים לא שווים.

אני רוצה לומר משהו לגבי הבנייה בירושלים. הבנייה בירושלים בעבר היתה חלק מהמאבק הלאומי שלנו. בזמן שהפלשתינים חטפו מטוסים, בזמן שהם שמו פצצות בבתי-קולנוע, בזמן שהם עשו מה שהם עשו במינכן, בזמן שהם עשו במקומות אחרים פעולות טרור, התשובה שלנו על הטרור שלהם – בין היתר היתה הבנייה בירושלים; גם דברים אחרים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ירושלים היא לא פעולת תגמול.

אברהם פורח (מרצ):

בין היתר, כי ברגע שאין לך צד שני, ואם הוא שם פצצות, חוטף מטוסים ועושה פעולות טרור, אתה לא שואל אף אחד ועושה מה שאתה רוצה, וזה לגיטימי בעיני. אבל, ברגע שאתה מתחיל לדבר עם הצד השני ואתה לא רוצה שהוא יעשה מעשים חד-צדדיים – כל אחד יקפוץ ויגיד מה אם הפלשתינים יחרגו וזו תהיה פעולה חד-צדדית – באותה מידה מותר להם באופן לגיטימי לראות בבנייה רק ליהודים במזרח-ירושלים, כשחלק מהקרקע מופקע מהערבים, פעולה של יצירת עובדות מוגמרות שפוגעת בהם.

חנן פורת (מפד"ל):

למה רק ליהודים? אתה יודע שבהחלטת הממשלה מדובר באופן קונקרטי על הרחבת השכונות במזרח העיר.

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת חנן פורת, תגיד לי ביושר: אתה תומך בפתרון לערביי מזרח-ירושלים במערב העיר? מאחר שיש שם מצוקה, האם אתה מוכן שנאתר להם קרקע נניח באזור קריית-יובל, או במלחה, או באזור מבשרת ונקים שם פרויקט גדול לערבים? אתה בעד?

חנן פורת (מפד"ל):

לא, אני לא בעד. בגלל זה אני ריבון בעיר. כשאני נותן אפשרויות לבנייה במזרח-ירושלים באזור ראס-אל-עמוד, באזור א-טור ובאבו-טור – – –

נאף מסאלחה (העבודה):

זה לא נכון.

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת פורת, אל תתפלא – – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, חברים, הדיון הזה מאוד מעניין. צריך לאפשר לחבר הכנסת פורח להמשיך, כדי שלאט לאט נתקרב לשעת ההצבעה.

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת פורת, אתה יודע שערביי מזרח-ירושלים לא מאמינים לזה. אתה יכול לומר שהם אנשים קטני אמונה, מה לעשות, לא מאמינים. אני אומר שיש להם סיבות טובות לא להאמין, כי הניסיון שלהם הוא שמעט מאוד נעשה בתחום הבנייה לערבים במזרח העיר. הם אינם חדורי אמונה עמוקה. מאחר שהם נעדרי אמונה, בוא נעשה צעד ראשון לשכנע אותם ולהחזיר את האמון, והיינו אומרים, נניח, שבהר-חומה ייבנו שתי שכונות, יהודית וערבית. מה היה פסול כל כך בדבר הזה כדי להחזיר את האמון? או לחלופין היינו מוצאים מקום אחר ומתחילים שם את הפרויקט, קודם כול היינו בונים להם כמה אלפי דירות, כי הרי אנחנו יודעים שאין מצוקה אמיתית.

יש לי עוד זמן?

היו"ר ש' וייס:

עוד דקה לזמן פציעות.

אברהם פורח (מרצ):

נניח שתיבנה הר-חומה וכולה תהיה יהודית וזה יעבור בשלום, אתם משלים את עצמכם ששאלת ירושלים לא תעלה? זה יבטיח את אחיזתנו בירושלים? זה ימנע את העלאתה של ירושלים למשא-ומתן?

אתם יודעים שאחרי חורבן הבית הנבואה ניתנה לשוטים, ואני לא מתכוון לעסוק בנבואה. כשאני שואל את עצמי – מה אני יכול לחזות והאם הר-חומה תיבנה? לדעתי, לא. אגיד לכם למה. משום שהמחיר שישראל צריכה לשלם תמורת הפרויקט הזה – זה לא פרויקט של יום, אלא שנים של בנייה, בעימותים עם הפלשתינים ועם כל העולם, לרבות ארצות-הברית – הוא לא שווה. זה גם לא מבטיח את שלמות ירושלים. מי שמוכר את העניין שעם הר-חומה גמרנו את שאלת ירושלים, משלה את עצמו ומרמה את עצמו.

לכן, אדוני היושב-ראש, מאחר שאני רואה בפרויקט הר-חומה רק נזק, כמובן הגשנו את האי-אמון ונתמך בו.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת פורח. עכשיו חבר הכנסת יצחק כהן, חמש דקות. אחריו – חבר הכנסת עוזי ברעם. יסיים את הדיונים חבר הכנסת בויס. אחר כך נראה אם הממשלה תרצה להשיב, אם לא – בוודאי תתקיים איזו הצבעה. בבקשה, כבודו.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האמת היא שאני מרגיש אי-נוחות מסוימת שנושא הדיון הוא ירושלים. לדעתי, הדיון מיותר לגמרי. עצם הדיון מראה שיש לכאורה שאלה לגבי מעמדה של ירושלים. אדוני היושב-ראש, תנועת ש"ס ידועה בעמדותיה היוניות, אנחנו בעד תהליך השלום, אנחנו דוחפים בכל כוחנו את תהליך השלום, אבל עצם הדיון על ירושלים גורם לנו אי-נוחות קשה.

מורי ורבותי, אני לא רואה שום הבדל בין שכונת רמות-אשכול, ארמון-הנציב, רמות, רמת-שפט לבין שכונת הר-חומה, אין שום הבדל.

קריאה:

רמת-שפט?

יצחק כהן (ש"ס):

מה שנקרא רכס שועפאט.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

עם "ר".

היו"ר ש' וייס:

הוא חשב שזה רמת-ערפאת. כשאדם עוד בחיים לא נותנים שמות, רק לטדי קולק נתנו מגרש כדורגל.

יצחק כהן (ש"ס):

רמת-שפט – רכס שועפאט, מעלה-אדומים, רמות-אשכול, ארמון-הנציב, גילה, הר-חומה, אין שום הבדל. זה לא עומד בשום סתירה לעמדתה של ש"ס לגבי תהליך השלום. לא מאתמול ירושלים היא בירת ישראל – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אם כבר על יד בית-לחם ועל-יד רמאללה אולי גם זה לא יהיה.

יצחק כהן (ש"ס):

אנחנו מדברים על ירושלים. מורי ורבותי, אין שום הבדל בין השכונות האלה. שוב אני אומר שאני מרגיש אי-נוחות בעצם קיומו של הדיון על ירושלים. צריך להסתכל אולי על הצרכים הטכניים ומצוקת הדיור של הזוגות הצעירים, בלי שום נגיעה מדינית, ועל הצרכים הבסיסיים של כלל האוכלוסייה, ובכלל זה האוכלוסייה הערבית, וחייבים לתת מענה על המצוקות האלה, בפרט בירושלים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תהיה שכונה חרדית?

יצחק כהן (ש"ס):

אני מקווה שהיא תהיה חרדית, גם המציאות מראה שהיא תהיה חרדית. אין ספק, זה התהליך בירושלים, בירושלים אלה שכונות חרדיות. חברי אופיר פינס ניסה לעשות איזה תעלול עם הצעת חוק, אבל גם זה לא יעזור, ירושלים מתחרדת, אין מה לעשות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אנחנו חרדים.

יצחק כהן (ש"ס):

תמשיכו להיות חרדים, אני מקווה שזה יעבור לכם.

יצחק כהן (ש"ס):

אמר החכם מכל אדם: עת לבנות ועת להרוס. אנו יודעים היטב, שכאשר אנחנו מדברים על בנייה בירושלים עיר הקודש – לשאלה שלך, ידידי – הבניין האמיתי הוא הצביון הרוחני של העיר. ירושלים לא תיגאל בכיבוש כביש אספלט, לא על-ידי בנייני בטון, לא בבנייה מודולרית ולא במגדלי שן; צריכים לדעת ולהבין את זה, וטוב ששאלת. ירושלים היא יותר רוחנית, וכך היא תישמר כבירתה של ישראל לעד. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת כהן. חבר הכנסת עוזי ברעם – חמש דקות או מעט יותר; ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת זאב בויס. אחרי דבריו של חבר הכנסת ברעם אבקש לצלצל, גברתי סגנית המזכיר, גברת שושנה כרם.

עוזי ברעם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בכל הדיון המשפטי הציבורי שנערך לאחרונה גזרנו על עצמנו אלם; לא אלם לגבי התוצאות הציבוריות, אלא לא רצינו לחרוץ לא את גורלה של הממשלה ולא את גורלו של ראש הממשלה לפי חקירות שנערכות.

האופוזיציה נהגה באחריות עילאית אחרי ויכוחים קשים שהיו בתוכה. ובה בשעה שהדברים האלה מתרחשים, הופיע אתמול ראש הממשלה במופע אימים משלו בוועידת הליכוד, במרכז הליכוד, דופק על חזהו לציין את שפע הישגיו, וכאשר שמעתי אותו מדבר על האופוזיציה, וכאשר הוא מדבר על האופוזיציה ההמון מריע – האופוזיציה הנוראה, והתקשורת המבחילה, רציתי לעמוד באותו מקום ולהסתכל לו בעיניים ולומר לו: לא למדת דבר ולא שכחת דבר.

לפני 16 חודש נרצח ראש ממשלה בישראל, הוא היה קורבן להסתות אין קץ גם כלפי התקשורת גם כלפי מפלגתו, והנה מקץ 16 חודש אתה עומד, מישיר את העיניים לחבריך ומאשים את האופוזיציה באותן האשמות ממש. לא פלא שמטבע הלשון – "הבוגד" כבר לא פגע דווקא בנו, הוא כבר פוגע במרידור, הוא כבר פוגע בבגין. עוד יגיע היום, אדוני ראש הממשלה, שהוא יפגע גם בך.

אבל אנחנו דנים עכשיו גם על הר-חומה. אז קודם כול, אני רוצה לומר, שאני נגד הבעת אמון בראש הממשלה בכל מחיר. ראש הממשלה הזה לא ראוי לאמון, ואנחנו לא ניתן לו אמון. ראינו אתמול איך הוא מנסה ומצליח להכפיש את מעמדה של האופוזיציה הראשית במדינה.

אני אגיד יותר מזה: תפסיקו לבלבל את המוח שהבנייה בהר-חומה יש בה איזה אינדיקטור לעניין שלמות ירושלים. תפסיקו לבלבל את המוח. ירושלים שלמה גם בלי הר-חומה, ואל תבואו ותגידו לי שגורל הר-חומה כגורל כל השכונות האחרות בירושלים. ספק גדול אם לוי אשכול היה יכול לבנות את כל שכונות ירושלים במצבי שלום. הוא בנה במצבי קונפליקט; במצב שלום, במצב של שיחות שלום, כל הראייה היא ראייה אחרת.

אני, שאני מאמין בעניין ירושלים, אומר: אל תשמע, אדוני ראש הממשלה, לעצות אחיתופל שקיבלת מראש העיר וחבריו, כמו בעניין המנהרה. המנהרה המיטה עלינו אסון והר-חומה לא יעשה טוב לא לירושלים ולא לתהליך השלום.

אני אומר דבר אחר. הופעת אמש, אדוני ראש הממשלה, במופע יחיד. היית שם גם מחזאי, גם מפיק, גם במאי, גם שחקן. הסתכלתי לא על החברים, הסתכלתי על השרים וראיתי איך שרים יושבים, משפילים את מבטם ומתביישים במופע הענק, מופע האימים של ראש הממשלה, שרצה לעשות רושם על הציבור בהישגים מדומים של ראש ממשלה שמנפנף בידיו אבל בעצם, הוא גם פושט רגל.

הסתכלתי גם על בני בגין. בני בגין מופיע באיצטלה של איש ישר, איש הגון, ומי אני שאקח לו את הקרדיט? אבל לא יכולתי לשכוח מי אמר: נתניהו – מח"ל, מח"ל – נתניהו, נתניהו – מח"ל, מח"ל – נתניהו. מי אמר? אני אמרתי זאת? בני בגין אמר, ואני חושב שבני בגין, היום, לא ימחל לעצמו על האמירה: נתניהו – מח"ל, מח"ל – נתניהו. גם לך, חבר הכנסת בגין, יש חלק בהעלאת האיש הזה לשלטון; איש שמשחית נורמות של שלטון כפי שמעולם לא עשה ראש ממשלה בישראל.

היו ויכוחים קשים עם יצחק שמיר, אבל עמד לפנינו איש מאמין עם הרבה אינטגרטי. התנגדתי למעשיו, אבל לא יכולתי לכפור באישיותו. כאן אני מתבייש שאני עומד כדובר של האופוזיציה הראשית ואומר: בשום מקרה לא תקבל מאתנו אמון, אדוני ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ברעם. חבר הכנסת זאב בויס, אחרון הדוברים.

אני ממליץ שתודיעו לנו אם הממשלה רוצה להשיב, שאם לא כן, אחרי חבר הכנסת בויס נצטרך לעבור להצבעה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת בויס.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הממשלה מתביישת להשיב.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להצעה הזאת, הגורסת אי-אמון בממשלה בגין החלטתה על בנייה בהר-חומה, להצעה הזאת חברו חברי הכנסת ממרצ וחברי הכנסת הערבים בבית הזה.

קריאות:

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חד"ש.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

חד"ש, מד"ע וכו'. על כגון זו כבר נאמר: לא לחינם הלך הזרזיר אצל העורב וגומר.

קריאות:

נואף מסאלחה (העבודה):

מי הזרזיר?

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אני אגיד תיכף. אין לי בעיה עם המציעים מסיעות חד"ש, בל"ד, מד"ע, רע"ם.

אגב, ראוי שנשלח מכאן את ברכותינו לחבר הכנסת עזמי בשארה שעובר ניתוח להשתלת כליה, או
עבר ---

היו"ר ד' תיכון:

עבר.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

נאחל לו שההשתלה תצליח ושהוא ישוב במהרה לאיתנו, בריאות טובה והחלמה שלמה ומהירה.

אם כן, חברי הכנסת, אין לי בעיה עם אלה בבית הזה אשר מאוגדים סביב שדולה ששמה לעצמה למטרה לקדם הקמת בירת פלשתין בירושלים המזרחית. צריך רק להגיד: תודה לאל על התיאבון הצמחוני הדל שלהם. הם מדברים רק על ירושלים המזרחית. הם, במצבם ולשיטתם, צריכים להופיע בפני קהל צאן מרעיתם כקדושים יותר ממוחמד. הרי זה בדיוק ההבדל בין חברי הכנסת הנזכרים ובין הנביא מהמדבר. הוא, הנביא מוחמד, שהביא לעולם את הקוראן, לא העלה כלל על בדל עטו ביצירתו

את ירושלים, ואילו מאמיניו, נציגי המגזר, מתלהמים על העיר ברוח הג'יהאד. אבל, כאמור, אי-אפשר לצפות מהם לפחות מכך, ולפיכך לא לנו לבוא אליהם בטענות.

אדוני היושב-ראש, הוויכוח שלנו אינו אפילו עם העורב; הנה לך, חבר הכנסת מסאלחה, מי העורב ומי הזרזיר. אנשי מרצ, נציגי השמאל הקיצוני הזניח, השולי, בחברה הישראלית, אנשים אשר יפייפות האנושות בגרונם, דמעות תנין על מר גורלם של בני דודינו בעיניהם; אנשים אכולי שנאה עצמית, שכל עניין יהודי זר ומאוס בעיניהם – מה כבר אפשר לדרוש מהם? למה כבר אפשר לצפות מהם? עם אלה אשר הגבולות המקודשים שלהם הם קווי '67, עם אלה אשר מקדשים את "הקו הירושלמי" של הסכמי שביתת הנשק ב-49, שעבר בעיבורה של העיר, עם אלה אין לנו חלק ונחלה, לא שיג ולא שיח.

אני רוצה לפנות אל ספסלי מפלגת העבודה. אני רוצה לשאול את החברים של יושב-ראש המפלגה, שמעון פרס, אני רוצה להבין את מוקירי זכרו – כמו כולנו – של יצחק רבין, זכרו לברכה. הרי הוא, יצחק, היה מטלפן כל שבוע, כך שמעתי מראש העיר: אהוד, למה לא בונים; אהוד, תזיזו את התוכניות של הר-חומה קדימה. הרי הוא דחק ולחץ לקדם את הבנייה בהר-חומה. הוא הבין היטב מה המשמעות של בנייה בירושלים, כי הוא נלחם על ירושלים, הוא פרץ עם השיירות את הדרך אל העיר ב-1948. הוא שחרר את העיר וחיבר אותה מחדש כרמטכ"ל ששת הימים.

אז אני שואל אתכם היום בשמו, בשם יצחק רבין, זכרו לברכה, אני שואל את תלמידיו, אנשי מפלגת העבודה, צאצאי מפא"י ההיסטורית הבונה והמיישבת, אני שואל אתכם: כיצד אתם יכולים היום להרים אצבע נגד ירושלים?

שמעון פרס (העבודה):

לא נגד ירושלים; נגד הליכוד, נגד נתניהו.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זו הצעת אי-אמון בעניין בנייה בהר-חומה.

שמעון פרס (העבודה):

נגד נתניהו.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני חבר הכנסת שמעון פרס, האם ירושלים, עיר הנצח שלנו, העיר שנשבענו ששוב לא תחולק לעולם ותישאר תמיד מאוחדת כבירת ישראל – – –

שמעון פרס (העבודה):

היא לא עומדת על הפרק.

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

האם ירושלים הזו אינה גוברת אצלכם היום על היצר הטבעי, הלגיטימי, של פעילות אופוזיציונית שגרתית נגד הממשלה?

ראש הממשלה, חבר הכנסת ברעם, התנהגותו והליכותיו, עם כל הכבוד, אינו משול אלא לעלה נידף מול נצחיותה של ירושלים. היא על הפרק היום.

וביום הזה, חברי הכנסת, בשעה הזו נברך את ממשלת ישראל ואת העומד בראשה על ההחלטה הנכונה, הצודקת, הציונית, לבנות בהר-חומה. ונפתח את ספר הספרים שלנו ונקרא את הכתוב בספר נחמיה לאמור: לכו ונבנה את ירושלים ולא נהיה עוד לחרפה. ויאמרו: נקום ובנינו. ויחזקו ידיהם לטובה.

חברי מפלגת העבודה, אני קורא לכם: חזקו ידיכם לטובה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות י' מצא:

חבר הכנסת פרס, עליתי, בין היתר, מכיוון שגירית אותי קצת באיזו קריאת ביניים קטנטונת: זה לא נגד ירושלים, זה נגד ביבי נתניהו. ואני אומר לך ולמפלגתך, שאתה עומד בראשה, איפכא מסתברא זה לא יועיל לכם. לומר: אנחנו בעד הר-חומה, כך נציגים שלכם הציגו, אבל אנחנו נגד נתניהו – זה מזכיר את סיפורי חלם. אלה תירוצים שלא יועילו לכם. והיום הפלפולציה הזאת, שגברה במפלגת העבודה, הקולות האלה הם אותם קולות שרוצים להתפשר על ירושלים.

היום, אותם מנהיגי מפלגת העבודה – חבר הכנסת פרס אחראי לאותו מכתב מפורסם לשר החוץ הנורבגי, שהתחייב לקיומם של מוסדות אש"ף בירושלים – היום מנהיגי מפלגת העבודה חשפו את האמת שלהם לגבי הנכונות להעניק לערבים בירושלים מעמד ולהגביר את ציפיותיהם לחלוקתה.

שבח וייס (העבודה):

אתם הצבעתם נגד בנייה בהר-חומה.

שר הבריאות י' מצא:

ידידי הטוב, אני אגיד לך מה הטעות שלכם. מצד אחד אתם מדברים על ריבונות בירושלים, ירושלים לא תחולק. מה פירושה של ריבונות, פרופסור שבח וייס, אם לא להיות ריבון? מה פירוש ריבון אם לא לבנות היכן שאני רוצה לבנות, באותו תחום שיש לי ריבונות עליו? זה המבחן לכך שאנחנו ריבונים על ירושלים, זה המבחן לכך שאנחנו יכולים שם לעשות, לבנות ולהקים את מה שרוצים להקים; או שריבונות בעיניכם זה "יחלוקו", כפי שאמרו היום בסיעות מרצ וחד"ש. אמרו "יחלוקו".

על כן, צר לי עליכם, צר לי על שקולות היונים במפלגת העבודה גברו והעמידו בצד ובמבוכה את אלה שרצו ליצור קונסנסוס על ירושלים, ואתם יודעים יפה מאוד כמה קונסנסוס על ירושלים חשוב כדי שאפשר יהיה לעמוד יחד מול כל המתנכלים. צר לי עליכם, שהובילו אתכם בתרגילים של פלפולים, שמאחוריהם כוונות שלא לחזק את העיר הזאת ולהגיע לפשרה.

לכן הצעות האי-אמון שלכם תידחינה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. אנחנו מצביעים הצבעה אחת; שלא תהיינה אי-הבנות. הצעות סיעות מרצ-חד"ש-בל"ד ומד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה בשל החלטת הממשלה לבנות בהר-חומה. רבותי, אפשר להצביע בעד אי-אמון, נגד אי-אמון.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעות להביע אי-אמון לראש הממשלה – 39

נגד – 52

נמנעים – 1

ההצעות של סיעות מרצ-חד"ש-בל"ד ומד"ע-רע"ם להביע אי-אמון לראש הממשלה

לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בעד – 39, נגד – 52, נמנע אחד. הצעת האי-אמון לא נתקבלה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – מטעם ועדת העבודה והרווחה, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 13), התשנ"ז–1997; והצעת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 13), התשנ"ז–1997. מטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה, הצעת חוק איסור נהיגה בחוף הים, התשנ"ז–1997. תודה.

הצעת חוק קביעת הזמן (הוראת שעה), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הצעת חוק קביעת הזמן (הוראת שעה), התשנ"ז–1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כל מה שאני אדבר עכשיו, אף אחד לא יגיב כי כולם מדברים עם כולם, ושעון הקיץ מהם והלאה. יש זוגות של חברי כנסת, שלשות, ואני לא יודע אל מי לפנות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון. חבר הכנסת פורת. חבר הכנסת לובוצקי, אתה רץ ממקום למקום, אני רואה. חברת הכנסת לנדבר.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

— — — אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, רק רגע, עד שישבו. חבר הכנסת גפני. חבר הכנסת עזרא. חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת הראל. חבר הכנסת גדעון עזרא. עוד לא, לי יש זמן. חבר הכנסת ביבי.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת ביבי נגד שעון הקיץ? למה אתה מפריע?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ביבי, לא יהיה לך רוב אם לא תשב. אנחנו נמתין עד שחבר הכנסת ביבי, סגן שר הדתות, יסיים לדבר עם שר הדתות. חבר הכנסת דהן, אם החוק ייפול, אתה תוחזק כאשם. בבקשה.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הנני מתכבד להביא בפניכם הצעת חוק קביעת הזמן (הוראת שעה), התשנ"ז–1997. הצעת חוק זו, שהינה הצעת חוק ממשלתית, נדונה בקריאה ראשונה ביום 24 בפברואר 1997 והועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת להכנתה, חבר הכנסת חגי מירום, לקריאה שנייה ושלישית. אתם מדברים בקול וזה מאוד מפריע; אתם בוודאי, שניכם, תרצו לשמוע.

הצעת חוק זו קובעת, כי שעון הקיץ יונהג לתקופה של 177 יום החל מיום 20 במרס 1997, ויסתיים ביום 13 בספטמבר 1997. זאת לעומת השנה שעברה, שבה הונהג שעון הקיץ לתקופה של 185 יום.

בדיון הוועדה בהכנת החוק לקריאה שנייה ושלישית הציג שר הפנים, מר אלי סויסה, את הצורך בשינוי זמני שעון הקיץ לעומת אלה שנקבעו בכנסת השלוש-עשרה. לדברי השר, החלת זמן שעון הקיץ בחודש אלול מקשה על ציבור אומרי ה"סליחות" אשר מתחילים באמירת ה"סליחות" בראש חודש אלול. בנוסף, טען שר הפנים, כי מבקרת המדינה עצמה לא מצאה שום סימוכין חד-משמעותיים וברורים לנושא החיסכון בשעון הקיץ.

שר הפנים הציע בוועדה – ולא סתם אני מצטט פעם אחר פעם את שר הפנים – כי תוקם ועדה מיוחדת שתהיה מורכבת מכל הגורמים הנוגעים בדבר, בין היתר נציגי ציבור שייצגו את הקשת הרחבה של דעות הציבור, נציגי עובדים, נציגי התעשיינים ועוד. זאת על מנת שוועדה זו תבחן את השלכותיו של שעון הקיץ על נושא תאונות הדרכים, למשל, הפן הדתי, ההלכתי, הפן הכלכלי של חיסכון בחשמל ובאנרגיה בתעשייה ובייצור, ההשפעה על איכות החיים והפן הבריאותי, תרבות הפנאי ועוד. כל אלה בוודאי מרכיבים מאוד חשובים ונושאים שחבר הכנסת פורז בוודאי יתייחס אליהם מנקודת השקפתו ויגיד לנו עד כמה הוא חולק על קביעותיו של שר הפנים, ואולי על גישתו בעניין שעון הקיץ.

יש לקבוע כי ועדה זו תמליץ על קביעת זמנים ומהלכים גם לשנים הבאות, כאשר היא אמורה להביא בחשבון את כל צורכי החברה הישראלית, על השקפותיה ורבדיה השונים. אני בדעה, כי הקמת ועדה שכזו היא צורך השעה, על מנת למנוע העלאת נושא שעון הקיץ על סדר-היום הציבורי מדי שנה, דבר המעורר מחלוקות ופולמוסים מיותרים בציבור הישראלי.

אני רוצה להוסיף ולומר, שאכן, כיושב-ראש הוועדה, הסכמתי לכך שקביעת שעון הקיץ לא צריך להיות לפולמוס בין דתיים לחילונים, בין מסורתיים כאלה ואחרים, בין אומרי ה"סליחות" לבין אלה שלא אומרים "סליחות". אני חושב שנושא זה בהחלט צריך להיבדק ברמת התרומה שלו לכל הנושאים החשובים שהזכרנו, והשפעת שעון הקיץ, לא רק על החיסכון הכספי בחשמל וכן הלאה, אלא התרומה לחברה בכל היבטים השונים שהזכרתי קודם.

על כן אני מביא את הצעת החוק הזאת, כיושב-ראש ועדת הפנים, ואני רוצה לומר את דברי באופן אישי. תמכתי בעמדתו של השר וחשבתי שמן הראוי לאפשר לו לבדוק את העניין פעם נוספת ולעומק, מתוך תקווה שיינתן פתרון, לא לשנה אחת אלא לכך וכך שנים, ומתוך תקווה שאותה קביעה ואותו חוק ייתנו פתרון טוב והולם לכלל הציבור במדינת ישראל.

להצעות אלה הוגשו הסתייגויות מספר; לא רבות. ואני מציע למליאת הכנסת לדחות את ההסתייגויות האלה ולאשר את הצעת החוק הזאת בקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת דוד אזולאי – הסתייגות אחת. אתה יכול לוותר עליה. חבר הכנסת רפי אלול – איננו. חבר הכנסת בני אלון, בבקשה. פורז לא מוותר.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחפץ לב הייתי מוותר על ההסתייגות ועל ההנמקה שלה, כמו שהייתי מוותר על כל השאון סביב שעון הקיץ וכל המהומה על לא מאומה. כמו שאמר יושב-ראש הוועדה, שר הפנים לוקח על עצמו להעביר את הנושא הזה מרמה של צו לרמה של חקיקה קבועה ומסודרת לשנים רבות, ובזמנים קבועים, כך שכולנו נדע מתי זה יתחיל ומתי זה ייגמר, ולא נצטרך לעסוק בנושא הזה כל שנה מחדש.

מכיוון שחבר הכנסת פורז מסתייג לחלופין, לחלופי חלופין ולחלופי חלופי חלופין – – –

יונה יהב (העבודה):

לפי החוק המוצע, בשנה הבאה שעון הקיץ ייפסק ב-23 באוגוסט. זה נראה לך הגיוני?

בנימין אלון (מולדת):

לכן קיבל על עצמו השר, אחת ולתמיד, להסיר מאתנו את הבעיה ה"קיומית" הזאת.

היו"ר ד' תיכון:

אתה יודע כמה פעמים שמע הבית את ההצהרה הזאת?

יגאל ביבי (מפד"ל):

--- 50% מהאוכלוסייה במדינת ישראל ---

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

--- למה ל"סליחות" --- 50% ---

אברהם פורז (מרצ):

ביבי, יש לי בשבילך הפתעה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ביבי, מה אתה רוצה? חבר הכנסת ביבי.

עמיר פרץ (העבודה):

סגן השר. מה זה חבר הכנסת?

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה שאקרא לך המזכ"ל?

עמיר פרץ (העבודה):

הוא סגן שר.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע. כאן כולם חברי כנסת. חבר הכנסת ביבי, מה קורה לך? צריך לקרוא אותך לסדר?

יגאל ביבי (מפד"ל):

מי שסובל זה רק הפועלים.

אפי אושעיה (העבודה):

יגאל ביבי (מפד"ל):

עמיר פרץ (העבודה):

כל מה שפורז בעד, אני נגד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא מכתוב לכם את החיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יגאל ביבי, תגיד לי, מה זה היה צריך להיות?

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא עושה גיוס.

עמיר פרץ (העבודה):

לא גיוס. יושב-ראש ועדה מטעמנו הגיש את ההצעה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יגאל ביבי, תקשיב לי פעם, תאמין לי שאתה צריך להודות – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני מזכיר ההסתדרות – – –

היו"ר ד' תיכון:

הוא חבר הכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

50% מאוכלוסיית מדינת ישראל מתפללת – 17% ערבים ו-33% יהודים. כל הפועלים לא יכולים להתפלל בצורה מסודרת, לא יהודים ולא ערבים, כיוון שהקדמתם את – – –

קריאות:

יגאל ביבי (מפד"ל):

אי-אפשר להתחשב – – –

קריאות:

יגאל ביבי (מפד"ל):

פועל במדינת ישראל לא יכול להתפלל.

עמיר פרץ (העבודה):

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

לא יעזור לכם, בעזרת השם ננצח.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

אדוני מזכיר ההסתדרות, אפשר להמשיך? תודה רבה. ראית? אמרתי לך שהוא יקרא לך מזכיר ההסתדרות.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים את דברי, אני רק אומר: כשהיסטוריון יפשפש בהיסטוריה שלנו, ב"דברי הכנסת" –

נעמי חזן (מרצ):

הוא ישפשף את עיניו.

בנימין אלון (מולדת):

– הוא ישפשף את עיניו היטב וינסה ללמוד מה היה הנושא, מה היתה הבעיה ולמה זה נהפך כל שנה מחדש. לכן הצעתי כהסתייגות, שאשמח אחר כך להסיר אותה כשאשמע את חבר הכנסת פורז מסתייג, במקום לקרוא לחוק "חוק קביעת הזמן", לקרוא לו "חוק אי-קביעת זמן", ולהתפלל שהפעם השר סויסה באמת יעמוד בדיבורו ויכין לנו חוק קבוע, שכל אזרח ישראלי ידע מתי הוא צריך בקיץ לשנות את השעון, אם צריך לשנות, ומתי בחורף וכו'.

אני אבקש באמת מכבוד מכובדנו, חבר הכנסת פורז, שלא לעשות מזה מלחמת המדינות המתוקנות נגד הלבנטינים, או נגד המדינות הפרימיטיביות, ולקחת את הדברים בפרופורציות המתאימות, כמו שאני רואה שמפלגת העבודה השכילה לעשות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת דוד אזולאי; והכול לשם החוק, רבותי.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שמה שיושב-ראש הכנסת ניסה לומר לחבר הכנסת ביבי זה, שאילולא הסיוע שקיבלתם מיושב-ראש הוועדה ממפלגת העבודה היה מגיע הקיץ והשעון לא היה משתנה. ועל כך אני מצר, ומייד אומר.

חבר הכנסת בני אלון, אתה לא התעמקת בסוגיה ואתה לא מכיר אותה, אחרת לא היית אומר מה שאמרת. הכנסת קיבלה לפני כארבע שנים הצעת חוק המשותפת לי ולמי שמכהן היום כשר הבריאות, יהושע מצא, ובחוק אמרנו, ששר הפנים, בתיאום עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של

הכנסת, יקבע אחת לשלוש שנים מראש שעון קיץ לתקופה שלא תפחת מ-150 ימים בשנה. כשהחוק הזה התקבל, לש"ס היה מזל גדול – היה להם שר פנים וקראו לו אריה דרעי. הוא בא לוועדת הפנים, הצליח לגייס כמה חברי כנסת, גם ממפלגת העבודה, חלקם היו ראשי רשויות מקומיות באותה תקופה, ואם מותר לי לומר – אני מניח שהיו להם כמה שיקולים לא הכי נקיים בעניין, והם קבעו – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

צבי הנדל (מפד"ל):

למה אתה רומז?

אברהם פורח (מרצ):

זאת דעתי. והוא הצליח להעביר שעון קיץ לשלוש שנים, כאשר באחת השנים – – –

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת פורח, למה כל מי שיש לו דעה שונה מדעתך יש לו שיקולים זרים? למה? אני הייתי אז וגם חבר הכנסת לשעבר בחבובט – – –

אברהם פורח (מרצ):

אני שמעתי אותך פה אומר מה שר הפנים אומר בוועדה. עדיין לא הצלחתי להבין, חבר הכנסת טריף, מדוע חרף בקשותי קיימת דיון חפוז בוועדה. יום אחרי שזה עבר בקריאה הראשונה העברת את זה לוועדה, לא רצית לשמוע אף אחד, לא רצית לשמוע שום דבר וגרמתם לזה לעבור צ'יק-צ'ק ולהגיע לכאן. עד עכשיו לא הצלחתי להבין מדוע.

צבי הנדל (מפד"ל):

כל הכבוד.

אברהם פורח (מרצ):

זה הכול. וזה לא דיון של ועדת הפנים ולא דיון של כל ועדה של הכנסת. לא רציתי לומר לך את זה, אבל אחרי שגדרת אותי, אמרתי לך את זה. לא כך נוהגים ולא כך מנהלים דיון של ועדה בכנסת, בלי לשמוע אף אחד, ככה, חאפ-לאפ תוך שעה.

מכל מקום, חבר הכנסת דהיום דרעי הצליח להעביר שעון קיץ לשלוש שנים. ובשנה שעברה קרה לש"ס אסון גדול, מה לעשות? היה שר פנים אחר, קראו לו חיים רמון; עוכר ישראל ידוע, שונא דתיים מובהק, אחד מאויביו הכי גדולים של אריה דרעי. וכשהוא הגיע לתפקיד שר הפנים, הוא הציע להאריך את שעון הקיץ. שומו שמים, אסון גדול.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לשנה אחת בלבד.

אברהם פורח (מרצ):

לא, לשלוש שנים. אתה טועה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לשנה אחת.

אברהם פורח (מרצ):

אתה טועה, אתה לא יודע את העובדות. לשלוש שנים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לשנה.

אברהם פורח (מרצ):

בוועדת הפנים זה התקבל בקונסנסוס, שאנחנו נעשה את זה לשלוש שנים ונעשה סקר כדי לבדוק מה הציבור אומר, אולי באמת רוב הציבור – כמו שאתה אומר, חבר הכנסת ביבי – רוצה ללכת ל"סליחות".

יגאל ביבי (מפד"ל):

סקר לוקח שלוש שנים?

אברהם פורח (מרצ):

אבל גם אתה לא יודע את העובדות, או שזה לא מעניין אותך. הנה הסקר, עשה אותו משרד הפנים.

נעמי חזן (מרצ):

אתה השגת אותו? אני מחכה שבועיים.

אברהם פורח (מרצ):

שר הפנים, אחרי מאמצים רבים, הביא אותו לוועדה. בזמן הדיון בוועדת הפנים היה הסקר מונח לפני החברים.

מה אומר הסקר הזה, חבר הכנסת ביבי, על הציבור שאתה כביכול מייצג? אתה אפילו לא יודע מה הציבור שלך אומר. מבין הציבור הדתי שאיננו חרדי 67% רוצים שעון קיץ ארוך ככל האפשר. אצל החרדים – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אברהם פורח (מרצ):

-- רק 42% רוצים --

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — — פועלים.

אברהם פורח (מרצ):

אתה רוצה גם לשמוע אותי? מותר גם לי לדבר?

יגאל ביבי (מפד"ל):

מותר לקרוא קריאת ביניים?

אברהם פורח (מרצ):

אני לא יודע את מי אתה מייצג, אבל אם אתה מייצג את הציבור הדתי-לאומי, אני מודיע לך שרוב הציבור ששלח אותך לפה רוצה שעון קיץ ארוך ככל האפשר. לא אני אומר את זה, אומר את זה הסקר. רק אצל החרדים 42% תומכים, והיתר מתנגדים.

ואני אגיד לכם איך זה קורה: החרדים האשכנזים רוצים שעון קיץ ארוך ככל האפשר. רק לחרדים עדות המזרח – אולי פה אתה מתעורר, כי אתה אולי עדות מזרח – להם לא נוח בחודש אלול. נכון, לא נוח.

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — — מה לעשות

אברהם פורח (מרצ):

לא נוח להם בחודש אלול. אבל גם אני ח' בארץ הזאת באלול, גם לי לא נוח שמפסיקים לי את שעון הקיץ באמצע הקיץ — — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

ה"סליחות" לא חשובות?

אברהם פורח (מרצ):

אז אין פה עניין דתי – לפחות הייתי אומר, חילול השם – אלא אי-נוחות. ומה התוצאה? שמיעוט קטן, ששולט במשרד הפנים – ועם כל הכבוד לש"ס, בסך הכול יש להם עשרה מנדטים, זה אפילו לא 10% מהציבור – מיעוט קטן של עדות מזרח, שלא נוח להם – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

מיעוט קטן.

אברהם פורח (מרצ):

– – כופה על החלק המכריע של הציבור.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מיעוט קטן של עדות המזרח.

היו"ר ד' תיכון:

מה קרה לך, חבר הכנסת ביבי? אתה הגעת היום לכנסת?

יגאל ביבי (מפד"ל):

מיעוט קטן של עדות המזרח.

אברהם פורח (מרצ):

אתה תצחק.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אברהם פורח (מרצ):

תגיד לי, אתה גם לא מבין מה אני אומר? הרי לא אמרתי שבארץ יש מיעוט של עדות מזרח, אמרתי שרק אותו חלק בעדות המזרח שאומרים "סליחות" במהלך כל חודש אלול, ואין הרבה כאלה --

יגאל ביבי (מפד"ל):

אין הרבה כאלה?

אברהם פורח (מרצ):

-- להם לא נוח. בסדר, לא נוח.

שאול יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול אותך שאלה?

אברהם פורח (מרצ):

בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

העם היהודי התפלל מדורי דורות. זה לא שלא נוח, אלא לפי ההלכה היהודית יש זמנים מתי להתפלל, ואלה שמתחילים בראש חודש אלול, אם הם צריכים שעה לפני העבודה להתחשב בשעון קיץ, אסור להם להתפלל. לכן זה לא עניין של נוחות, עם כל הכבוד. אני חושב, שבמדינה יהודית, לאפשר את מצוות הדת, לרבות תפילה בראש חודש אלול, שזה אמירת "סליחות", זה לא עניין של נוחות אלא עניין -- שאתם קיבלתם מדינה יהודית.

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, טעות בידך. בחודשים הקצרים של השנה, כשהיום קצר – חודשים נובמבר-דצמבר – היהודי הדתי, בשעון החורף, קם יותר מוקדם מבחינת הזריחה מאשר באוגוסט-ספטמבר.

שאל יהלום (מפד"ל):

אבל אז אין "סליחות".

אברהם פורח (מרצ):

רגע אחד. כל מה שקורה עם ה"סליחות" זה רק דבר אחד: זה מקצר שעה בזמן השינה. הרי לפי מה שאני הבנתי, אי-אפשר להגיד "סליחות" לפני השעה 01:30, ואז כשאומרים את ה"סליחות" נשאר פחות זמן לישון.

יגאל ביבי (מפד"ל):

למה הספרדים צריכים – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גמליאל, אתה רוצה – – –

אברהם פורח (מרצ):

אני אשאל את חברי הכנסת של ש"ס: תגידו לי, בארצות-הברית אין יהודים חרדים מעדות המזרח? בצרפת אין יהודים חרדים מעדות המזרח? באירופה אין? לא ראיתי שכולם עלו לארץ כי כל כך לא נוח להם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל אנחנו במדינת ישראל.

אברהם פורח (מרצ):

למה הם נשארו בגולה הדוויה? איך חיים יהודים באירופה ובארצות-הברית?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אנחנו חיים במדינת ישראל.

אריה גמליאל (ש"ס):

— — — אתה לא מבין כלום.

אברהם פורח (מרצ):

זה לא נוח, ואני מסכים שזה לא נוח.

אני רוצה לומר לכם, שהוויכוח על שעון הקיץ הוא ויכוח ארוך. בהזדמנות זו אני רוצה להודות לפרופסור יעקב לורך מהאוניברסיטה העברית בירושלים ששלח לי רשימה שנכתבה בשעתה. אתם יודעים כי שעון הקיץ הוא המצאה של הדורות האחרונים. פעם לא היה דבר כזה.

נסים דהן (ש"ס):

היה רק שעון קיץ.

אברהם פורח (מרצ):

היה שעון אחיד כל הזמן. לצרפתים, למשל, לא היה שעון קיץ. ב-1784, בהיותו שגריר ארצות-הברית בצרפת, כתב בנימין פרנקלין על הצרפתים, שלא ייתכן שעם כל כך מוצלח היה מנהל את חייו לאורם של נרות יקרים ועתירי פיח, לו היה ער לכך שאת כל כמות האור הזאת אפשר לקבל מן השמש חנם. אין כסף.

אני רוצה להגיד לכם, שבפרלמנט הבריטי היה ויכוח ארוך על שעון הקיץ בתחילת המאה.

אריה גמליאל (ש"ס):

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת גמליאל, אתם דואגים למוסלמים? אכפת לך מהפועלים שיוצאים מרצועת עזה וקמים ב-02:00 כדי להגיע לעבודה בתל-אביב? אכפת לך מהפועלים שמבלים שעתים במחסומים? זה לא אכפת לך.

אני רוצה לומר, כי בפרלמנט הבריטי היה דיון כל כך ארוך וממושך, עד כדי כך שבהצעה שהוגשה ב-1908 לפרלמנט הבריטי היה מדובר על הקדמת השעון בארבעה מועדים בחודש אפריל, 20 דקות כל פעם. הם חשבו שיהיה להם קשה להסתגל.

ואכן, אם אתם שואלים אותי, מה היה צריך להיות אצלנו – בחודשי הקיץ ממש, ביוני-יולי-אוגוסט, היינו צריכים להקדים את השעון בשעתיים. גם ב-1949 היה דבר כזה. אבל השתכנעתי לפני ארבע שנים שזה יגרום לבלגן גדול מדי ולא יהיה אפשר לשכנע בכך.

מכל מקום, אני רוצה לומר לכם, שאחד האנשים שנלחמו בשעתם למען שעון הקיץ בפרלמנט הבריטי היה לא אחר מאשר וינסטון צ'רצ'יל. אני כמובן לא משווה את עצמי לווינסטון צ'רצ'יל. ההבדל ביני לבינו הוא שהוא הצליח, בסופו של דבר, במאבק, וכאן יש לי תחושה, לפי מה שאני מריח, שהסיכוי לגרום לכך, בסופו של דבר, שהחוק יידחה הוא לא גדול.

נשארו לי עוד כמה הסתייגויות, אדוני היושב-ראש. אבקש להסתייג אחר כך.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. חבר הכנסת דוד אזולאי.

דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למען האמת חשבתי לוותר על רשות הדיבור, אבל היות שחבר הכנסת אברהם פורח לא היה מוכן לוותר – הוא נהנה, כנראה, מהמחלוקות בעם ישראל – החלטתי שלא לוותר ולא לתת לו את הזכות להופיע כאן לבד.

מדי פעם אנו נוכחים לדעת, לצערי הרב, שכאשר מדובר בעניינים השייכים לציבור הדתי, תמיד יש מי שמסיט לכיוון הזה. כפי ששמעתי כרגע, ארבע פעמים קיצרו את שעון הקיץ על-פי בקשת המוסלמים,

על מנת להקל עליהם בתקופת הרמדאן. זה כנראה בסדר. אבל כאשר מדובר על יהודים שצריכים לקום ל"סליחות", זה מפריע לחבר הכנסת אברהם פורז.

אינני יודע וגם אינני מבין, מדוע הפכו את נושא שעון הקיץ לנושא שבין דתיים לחילונים. אני רוצה להגיד לכם, חברי הכנסת הנכבדים – אני מגלה דווקא ששעון הקיץ טוב לדתיים. אנחנו מאריכים את יום השישי, מאריכים את יום השבת – וטוב ליהודי שהשבת ארוכה. הוא נהנה מכך. הבעיה היא הפגיעה בילדים שצריכים ללכת לישון בשעה מאוחרת ולקום בשעה מוקדמת. אני, כמחנך, אומר לכם, כי ראיתי – במיוחד בימי ראשון – עד כמה תלמידי בתי-הספר פשוט נרדמים בזמן השיעורים, מפני שהם לא ישנו מספיק שעות.

אין זה סוד שההצעה שעליה אנו דנים כאן היא מהוותיקות ביותר במדינת ישראל מאז הקמתה. היא מקצרת רק את השוליים של התקופה שקבע מי שהיה שר הפנים, חיים רמון.

חבר הכנסת פורז מבקש שנשתווה למדינות אירופה, אבל דבר אחד הוא שכח, כנראה – שבאירופה השמש זורחת כבר ב-03:30 ושוקעת בשעה 21:30. אצלנו היא זורחת רק בשעה 05:00 ושוקעת ב-19:00. מכאן תבינו שכל ניסיון להשוות בינינו לבין אירופה הוא ניסיון מגוחך.

שר הפנים, ידידי ורעי, הרב אליהו סויסה, עלה כאן בעת הדין בקריאה ראשונה, ואנחנו, חברי הכנסת, לא הבחנו בכך שהוא קרא נאום שכל כולו היה ציטטה אחת ארוכה מדוח מבקרת המדינה, שקבע שלא הוכח כלל ועיקר שיש חיסכון כלשהו הנובע מהפעלת שעון הקיץ. אבל כאשר מנסים לקטב יחסים בין דתיים לחילונים, אין זה פלא שחבר הכנסת פורז יעשה הכול כדי להראות ששעון הקיץ וקיצורו הם עניין שבין חילונים לדתיים.

אני צריך להודות, שבשוליים יצר החוק, כפי שהוגש על-ידי השר לשעבר חיים רמון, אפליה בין דתיים לחילונים, והוא גורם לפגיעה בחופש העיסוק – אדם דתי שעל-פי ההלכה חייב להתפלל בשעה 06:50 לא יוכל להספיק להגיע למקום עבודה שבו מתחילים לעבוד בשעה 07:00. אין לו שום אפשרות להתפלל. על כך אין לחבר הכנסת פורז תשובה, ואולי הוא אפילו מרוצה מכך שיש פגיעה בציבור הדתי. חבל מאוד על כך.

אני מציע לך, חבר הכנסת פורז – חדל. יש תוצאה, צריך להשלים עמה. יש ציבור דתי, ציבור חרדי, שרוצה בשעון הקיץ אבל לא במתכונת שבה אתה רוצה, ובמיוחד כאשר שר הפנים הודיע בוועדת הפנים שהוא הולך לקבוע את זה בחוק לתקופה ארוכה. חבל מאוד שאתה מנסה לעשות מזה עניין בין דתיים לחילונים ולגרום למחלוקת בציבור.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פורז להסתייגות נוספת.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב-1 במאי 1916 הונהג שעון הקיץ במדינות ברית המרכז – להזכירכם, זו היתה תקופת מלחמת העולם הראשונה. המטרה היתה לחסוך סכום שהיה שווה אז ל-8 מיליוני לירות שטרלינג, כמחצית הסכום הזה באוסטריה, ובעיקר לחסוך בדלק.

ביום שבו היה הקרב על ורדן בעיצומו – אחד הקרבות הרציניים של מלחמת העולם הראשונה – הקדיש בית-הנבחרים הבריטי שעות מספר לעניין שעון הקיץ. היה מספר רב של מתווכחים, ביניהם הרברט סמואל, שר הפנים, שלימים מילא תפקיד חשוב בהיסטוריה שלנו, והוא העיר שהאדם לא קיים על מנת להיות צרכן של חברות הגז והחשמל. הוא אמר גם שטענות נגד שעון הקיץ מזכירות לו את תלונתו של יצרן נרות נגד תחרות בלתי הוגנת מצד השמש. בסופו של דבר נתקבלה הצעת החוק בבית-הנבחרים, ובבית-הלורדים לא נותר הרבה זמן לוויכוחים, כי המודעות שהודיעו לציבור על העידן החדש של שלטון השכל הישר כבר היו מודפסות ומוכנות להפצה. אצלנו אני לא מציע להפיץ שום הודעה על ניצחון השכל הישר, כי בדרך כלל אצלנו הוא מפסיד.

ללורד בלפור, שגם הוא מוכר לנו, היה חוש הומור, והוא אמר: תראו, יש קצת בעיה עם שעון הקיץ. זו הבעיה: מה יקרה במשפחה שבה אם הבית כורעת ללדת תאומים בלילה שבו השעון מוזז אחורה, ותאום אחד נולד בשעה 01:00 פחות עשר דקות והשני בשעה 01:00? הרי אז סדר הלידות של התאומים יהיה במהופך. אם הם שייכים למשפחת אצולה שבה מורשיים את התואר לורד לבן הבכור, מי מהתאומים יהיה הלורד – זה שנולד קודם או זה שנולד אחר כך? לכאורה, זה שנולד אחר כך נולד קודם, בגלל הזזת השעון אחורה. אבל זה, כמוכן, קוריוז.

ואם אנחנו חוזרים – מאז אירופה וגם ארצות-הברית מתמידות בשעון הקיץ.

אני רוצה לומר לכם עוד משהו. למעשה היתה ישראל צריכה להיות כל השנה במסגרת שעון קיץ. מדוע? מי שמכיר את עניין קווי האורך יודע, שכאשר טסים מערבה, מדי פעם השעה זזה שעה אחת לאחור. זאת אומרת, אתה מגיע יותר מוקדם. ואנחנו מוצאים שישראל, למשל, וניח סופיה בבולגריה ובוקרשט ברומניה הן באותה שעה. מי שיטוס מכאן לבוקרשט או לסופיה או לאתונה ביוון, לא יצטרך לשנות דבר בשעון. ובכל זאת מדובר בטיסה של למעלה משעה או שעה וחצי, במהירות של כמעט 1,000 קילומטרים לשעה. מה זה מלמד אותנו? זה מלמד אותנו, שאם שם השעה זזה לשעה אצלנו, אנחנו צריכים להיות כבר בשעה מאוחרת יותר, כי אנחנו נמצאים מזרחית למקומות אלה. ובכל זאת לא הזזנו את השעון. זאת אומרת, אנחנו ממילא נמצאים בנחיתות.

מה החיסרון של ההצעה שמובאת היום בפנינו? ההצעה פשוטה מאוד, החיסרון הוא פשוט מאוד. האדם כמו כל יצור נבון צריך לנצל את שעות האור. אנחנו לא צריכים לקום כשהשמש באמצע השמים, ואנחנו לא צריכים לעשות הרבה מאוד פעילות בערב, בחושך. בשביל מה אנחנו צריכים את הדבר הזה? זה אבסורד מוחלט. אנחנו צריכים לעשות את הפעילות באור. לכן אנחנו צריכים לקום בבוקר כשעדיין טיפה חשוך, ואחרי שאנחנו מתרחצים ומתלבשים ועושים את כל הפעולות שצריכים לעשות לאט או מהר, יוצאים מהבית ואז צריך להיות אור ראשון. התוצאה היא, שהמחיר הזה שאנחנו משלמים בזה שקצת חשוך בבוקר, גורם לנו שכשאנחנו חוזרים בערב מהעבודה, ואם זה קיץ אנחנו מדברים על ספטמבר ואוקטובר, עדיין יש לנו שעות אור. אז קודם כול שעות האור האלה פועלות לצורך בטיחות בדרכים, אנשים נוסעים עדיין בשעות של תאורה טבעית. דבר שני, הנוחות. ואפשר עוד להספיק ללכת לים, לקניות, או לעשות מה שרוצים.

צבי הנדל (מפד"ל):

אברהם פורח (מרצ):

אם אתה גומר את העבודה בשעה 16:00, ויש לך אור עד 19:00, אתה יכול ללכת לים. אם בשעה 18:00 יהיה חושך, לא יהיה לך זמן ולא תלך לים. אתה רוצה את ההוכחה הכי טובה? לך יום לפני הנהגת שעון הקיץ לים. הרי אתה חבר כנסת שלחוף ימים ישכון, נכון? גוש-קטיף – לחוף ימים שוכן. אני לא יודע אם עדיין באים אליכם להתארח, אבל אני מציע לך, כתל-אביבי לשעבר, שתבוא לשפת הים בתל-אביב ביום לפני הפסקת שעון הקיץ וביום לאחר מכן ותראה את ההבדל. הרי זה ברור: ברגע שלא נשאר אור יום, כבר אין ים; מת. ועל מה אנחנו מדברים? על ספטמבר-אוקטובר, אלה חודשים חמים.

אני אומר לכם, שר הפנים איש חכם מאוד, תחבולן גדול. הוא לא רצה להאכיל אותנו את מלוא מנת המרורים במכה אחת. בשנה הבאה הוא יאמר: שעון קיץ עד 23 באוגוסט, כי אז מתחיל חודש אלול; השנה היא שנה מעוברת, חודש אלול מתחיל מאוחר, רק בסוף ספטמבר.

לכן, רבותי, מעבר לעניין של החיסכון באנרגיה והקטנת המעורבות בתאונות דרכים יש פה נוחיות רבה של הציבור.

אבל, למה אני צריך להגיד לכם מה הציבור חושב? אני מחזיק את החוברת שהראיתי לכם. נערך עבור משרד הפנים "טלסקר" – אני לא רוצה לעשות פרסומת לחברה מסחרית. היתה בינינו הבנה בוועדת הפנים, עוד לפני השר סויסה, שהחלק המכריע של הציבור החילוני יאמר את דברו. 75% מהציבור החילוני רוצים שעון קיץ ארוך. אצל הציבור של חבר הכנסת הנדל, אני מניח שאתה מייצג במידה מסוימת את הציבור הדתי-לאומי, וגם חבר הכנסת חנן פורת – 67% מהציבור שלכם רוצים שעון קיץ ארוך. רק אצל החרדים יש 42% שרוצים בזה והיתר מתנגדים. אז למה לכפות? אתם לא רוצים לייצג את הציבור הזה.

אדוני היושב-ראש, היה לי חפץ גדול להחזיק את הכנסת בהסתייגויות שלי עד הקיץ, עד שהקיץ היה נכנס. אבל, לצערי הרב, התקנון אומר שה"חלופין" לא נותן זכות להנמקה. כך אמרו לי, אלא אם כן אני טועה בפרשנות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אתה רואה, זה מפני שרצית לחשוף אותנו לפעילות פרלמנטרית אפוזיציונית. הייתם בטוחים שתישארו בשלטון.

הי"ר ד' תיכון:

זה שינוי של חבר הכנסת גולדשמידט וחבר הכנסת מירום בעקבות הפיליבסטר בחוק התקציב. אתה זוכר?

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

זה היה שינוי מבורך, לא משנה מי בקואליציה ומי באופוזיציה.

אברהם פורח (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גם אם היו לי כוחות הנפש של חבר הכנסת מיכאל איתן, היכולת הפיסית שלו וגם היכולת האורולוגית שלו, אני לא בטוח שהייתי יכול לעכב את שעון הקיץ עד הקיץ. לכל היותר הייתי מושך את זה על פני יממה, ואז הייתי יוצא צרוד, הייתי יוצא חולה, ואת שעון הקיץ לא הייתי מציל.

אבל, רבותי, אני חושב שבמדינת ישראל שעון הקיץ צריך להיות כמו באירופה ובארצות-הברית, עד סוף אוקטובר. אני אבקש מהכנסת להצביע על כל הסתייגות. תדעו לכם, כל יד שמורמת על כל הסתייגות מקצרת לרוב המכריע של הציבור את שעון הקיץ ביום אחד.

בסדר פסח מטיפים על מכות מצרים, נכון? כל פעם שאתם מצביעים נגד ההסתייגות, אתם סידרתם את הציבור החילוני ביום; ולא רק את הציבור החילוני, גם את הציבור הדתי-לאומי. כל פעם שתצביעו נגד ההסתייגות, סידרתם אותם ביום אחד, גזלתם להם יום אחד של שעון קיץ, וזה על מצפונכם.

אין לי טענות לחברי הכנסת של ש"ס ואין לי טענות לשר סויסה. הוא מייצג נאמנה את הציבור ששלח אותו. לא אכפת לו מאחרים, אכפת לו רק מאומרי ה"סליחות". בסדר, אני גם יכול להבין ציבור דתי שרוצה לגלות סולידריות, אבל אני לא רואה שיש פה עזרה גדולה, לא רואה אצל החילונים מהליכוד עזרה גדולה, ולא בעניין של הלכה, באיזה עניין דתי שאומרים: אני רוצה לכבד את האמונה של האחר, אני לא רוצה לפגוע ברגשותיו. מדובר רק בנוחות, ובשל הנחות הזאת – זה מה שקורה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להצביע על כל אחת מההסתייגויות שלי. על ההסתייגויות לשם החוק אני מוותר.

הי"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על שם החוק בקריאה שנייה, כמובן. חבר הכנסת דוד אזולאי, אתה מסתייג?

דוד אזולאי (ש"ס):

אני מסיר.

הי"ר ד' תיכון:

מסיר. חבר הכנסת אלול – איננו באולם. חבר הכנסת בני אלון – מסיר.

מי להסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז?

אברהם פורח (מרצ):

אני מסיר את ההסתייגות לשם החוק.

הי"ר ד' תיכון:

מסיר. רבותי, נצביע על שם החוק על-פי נוסח הוועדה.

הצבעה מס' 2

בעד שם החוק – 28

נגד – 8

נמנעים – 2

שם החוק נתקבל.

הי"ר ד' תיכון:

בעד – 28, נגד – 8, שני נמנעים. שם החוק נתקבל כהצעת הוועדה.

רבותי, לסעיף 1 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה – ירים את היד.

חבר הכנסת פורז, אתה רוצה הצבעה אלקטרונית או ידנית?

אברהם פורז (מרצ):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 1 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה אושר כשמדובר בסעיף 1.

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש הצבעה אלקטרונית על כל ההסתייגויות.

היו"ר ד' תיכון:

הצבעה אלקטרונית על כולן. בסדר.

רבתי, לסעיף 2 הסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 27

נמנעים – 3

ההסתייגות של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 9, נגד – 27, שלושה נמנעים. ההצבעה כללה גם את סעיף (2) בהסתייגות – מועד הסיום.

עכשיו לחלופין, "יום חמישי אור ליום ל" בתשרי התשנ"ח (30 באוקטובר 1997)". מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 21

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

שמונה בעד, 21 נגד, שני נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום רביעי, 29 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 5

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 23

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שלישי, 28 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 6

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 24

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שני, 27 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 7

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 24

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי רעיון, אי-אפשר להתקזז ולהשאיר את פורז עם היושב-ראש?

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום ראשון, 26 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 8

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 18

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום ראשון, 26 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 9

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 23

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – מוצאי שבת, 25 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 10

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 22

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אולי אפשר לקצר את השעון – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע. אני יכול לעשות בהינף יד. תבקש מחבר הכנסת פורז.

יוסי שריד (מרצ):

לא, אפשר לקצר את זה בחמש דקות.

היו"ר ד' תיכון:

לא, הוא רוצה שזה יארך זמן.

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שישי, 24 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 11

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 20

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום חמישי, 23 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 12

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 21

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום רביעי, 22 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 13

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 22

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שלישי, 21 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 14

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 11

נגד – 18

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי הצעה, חבר הכנסת פורז.

היו"ר ד' תיכון:

תהיה לך עוד הצעה וזה לא יעבור.

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שני, 20 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 15

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 11

נגד – 20

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום ראשון, 19 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 16

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 11

נגד – 19

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – מוצאי שבת, 18 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 17

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 12

נגד – 20

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שישי, 17 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 18

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 12

נגד – 18

נמנעים –

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום חמישי, 16 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 19

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 11

נגד – 19

נמנעים – 3

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום רביעי, 15 באוקטובר 1997.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

פורז, רחם עלינו.

אברהם פורז (מרצ):

על כל יום שאתה "דופק" את הציבור החילוני – – –

הצבעה מס' 20

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 11

נגד – 20

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שלישי, 14 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 21

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 10

נגד – 18

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

פורז, תעמוד בחוץ ותחפש חברי כנסת. זה יותר קל.

אברהם פורז (מרצ):

לצער, אין מה לחפש.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שני, 13 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 22

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 18

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – מוצאי שבת, 11 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 23

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 7

נגד – 23

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

ראה לאן הגענו, שביום כיפור אנשים יטפלו בשעון – – –

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שישי, 10 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 24

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 7

נגד – 19

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום חמישי, 9 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 25

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 7

נגד – 20

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום רביעי, 8 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 26

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 19

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שלישי, 7 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 27

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 18

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנו מצביעים על ההסתייגות – יום שני, 6 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 28

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 10

נגד – 18

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום ראשון, 5 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 29

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 21

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – מוצאי שבת, 4 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 30

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 10

נגד – 20

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שישי, 3 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 31

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 20

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום חמישי, 2 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 32

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 20

נמנעים – 3

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום רביעי, 1 באוקטובר 1997.

הצבעה מס' 33

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 21

נמנעים – 3

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת פורז, למה לא כל שעה?

אברהם פורז (מרצ):

בשנה הבאה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שלישי, 30 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 34

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 20

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שני, 29 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 35

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 11

נגד – 19

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום ראשון, 28 בספטמבר 1997.

תאמין לי, חבר הכנסת פורז, אפילו התומכים שלך עוד מעט יתייאשו.

אברהם פורז (מרצ):

לי חשוב מה אומרים המתנגדים.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 36

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 18

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – מוצאי שבת, 27 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 37

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 23

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שישי, 26 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 38

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 23

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום חמישי, 25 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 39

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 20

נמנעים – 2

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת נודלמן, כל הזמן אתה נמנע. חבל על הזמן, לך הביתה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום רביעי, 24 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 40

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 16

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שלישי, 23 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 41

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 22

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שני, 22 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 42

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 10

נגד – 22

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום ראשון, 21 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 43

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 22

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – מוצאי שבת, 20 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 44

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 21

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שישי, 19 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 45

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 21

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום חמישי, 18 בספטמבר 1997.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, יש כאן טעות בתאריכים, אי-אפשר להצביע. לא ייתכן שיום שישי הוא י"ח באלול, והיום שלפניו – י"ז בתשרי. לפי התאריך הכללי, ההפרש הוא יום אחד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, הוא צודק.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני לא הדפסתי את זה; הכוונה היא לאלול ולא לתשרי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פרוש, איזה תאריך קובע – הלועזי או העברי?

מאיר פרוש (יהדות התורה):

העברי.

היו"ר ד' תיכון:

אם כן, אי-אפשר להצביע.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להצביע למרות הטעות. זה ייקח פחות זמן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פרוש, אני שואל אותך פעם אחרונה – מה קובע? אתה מפחד להשיב.

אדוני שר הפנים, איזה תאריך קובע?

שר הפנים א' סויסה:

הלועזי.

אברהם פורח (מרצ):

אני מציע להעביר את העניין לוועדת הפירושים...

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ממשיכים לפי התאריך הלועזי.

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום חמישי, 18 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 46

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורח לסעיף 2 – 11

נגד – 21

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורח לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום רביעי, 17 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 47

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 23

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שלישי, 16 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 48

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 8

נגד – 21

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום שני, 15 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 49

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 12

נגד – 19

נמנעים – אין

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים על ההסתייגות לחלופין – יום ראשון, 14 בספטמבר 1997.

הצבעה מס' 50

בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 – 9

נגד – 21

נמנעים – 1

ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

מי לנוסח הוועדה באשר לסעיף השני? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 51

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 22

נגד – 9

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 22, נגד – 9. הסעיף על-פי נוסח הוועדה אושר.

אנחנו עוברים לקריאה שלישית, רבותי. מי בעד הצעת חוק קביעת הזמן (הוראת שעה)? אפשר להצביע, רבותי.

הצבעה מס' 52

בעד החוק – 23

נגד – 8

נמנעים – אין

חוק קביעת הזמן (הוראת שעה), התשנ"ז–1997, נתקבל.

שאל יהלום (מפד"ל):

לא מעלים את המשכורת אחרי הצבעה כזאת?

אופיר פינס-פז (העבודה):

העלו לך מראש.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 23, נגד – 8. הצעת חוק קביעת הזמן (הוראת שעה), התשנ"ז–1997, אושרה בקריאה שלישית.

קריאה:

ישר כוח.

הצעה לסדר-היום

משאבי הקרקע והנוף הפתוח בארצנו

היו"ר מ' שטרית:

חברים, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. לאחר ההצבעה על החוק הזה, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום שיש בפנינו. ההצעה הראשונה היא: משאבי הקרקע והנוף הפתוח בארצנו – של חבר הכנסת אברהם הירשזון, הצעה מס' 1727. בבקשה, חבר הכנסת הירשזון.

אני מבקש להודיע לכל מי שרשומים לדיון, שתשובת השר וההצבעות יהיו בשבוע הבא, כך שבעצם – – – אלה מכם – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אלו הצעות לסדר-היום, זה לא דיון.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אלו הצעות לסדר-היום. אבל תשובת השר על ההצעות לסדר-היום – בשבוע הבא.

הי"ר מ' שטרית:

ההצעות שעומדות בפנינו – כולן בנושא איכות הסביבה. ההצעות תעלינה אחת אחרי השנייה. כל התשובות על ההצעות הללו תהיינה בשבוע הבא, וגם ההצבעה תהיה בשבוע הבא. חבר הכנסת הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, היום הגיעו לכנסת עשרות רבות של פעילים מארגונים שונים למען איכות הסביבה מכל קצוות הארץ. קיימנו דיונים בכנסת, מעניינים ביותר, וחשבנו שההצעות לסדר-היום אכן יהיו בתחילת היום, כך שכל הכנסת תוכל להשתתף ביום איכות הסביבה. לצערנו הרב, בגלל סדר-היום, שכלל הצבעת אי-אמון, נדחה הנושא לשעות מאוחרות, ואותם פעילים שבאו מכל קצוות הארץ היו חייבים לנסוע איש איש לביתו. בשמי ובשם חברי הכנסת האחרים, אני מבקש לברך את כולם.

אדוני היושב-ראש, אנחנו שרויים עכשיו במהפכה – מהפכה אלקטרונית, מהפכה כלכלית, מהפכה בכל תחומי החיים; מהפכה של סוף המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21. יכול להיות, שמאחר שאנחנו חיים ונושמים במשך כל יום, כל היום, אותה מהפכה, איננו חשים בכך, אבל היא קיימת, והיא קיימת בכל תחומי חיינו. אחד התחומים המרכזיים שבהם חייבת להיות מהפכה הוא תחום איכות הסביבה, משום שבמאה ה-21, אם נרצה ואם לא נרצה, אם מהפכה כזאת לא תתרחש, אנחנו ובנינו ונכדינו לא נוכל לחיות על פני כדור הארץ הזה, כי האויב הכי גדול של כדור הארץ הוא האדם, שמתנהג בצורה חסרת אחריות במאה הזאת. הוא הפר כליל את האיזון על פני כדור הארץ.

אדוני היושב-ראש, מדינת ישראל, השואפת להיות מן המתקדמות בעמים, בנושא איכות הסביבה היא נמצאת בשוליים. לאן שתפנה, באשר תחקור, אנחנו מפגרים בתחום הזה – איכות החופים, ניקיון הימים, ניקיון הנהרות והאגמים המעטים שיש בארצנו, איכות האוויר, תחנות הניטור, פסולת של מפעלים שנשפכת בצורה בלתי מבוקרת, פסולת רפואית רעילה שנשפכת ונפלטת למקומות הלא-רצויים – לאן שלא תפנה, אנחנו מתנהגים בנושא הזה בהפקרות רבה ביותר.

מדינת ישראל, והכנסת בראשה, צריכות להיות הבסיס המרכזי לשינוי בנושא – שינוי שצריך להתרחש קודם כול אצלנו, שינוי שחייב להיות בהידברות עם שכנינו. אנחנו ושכנינו במזרח התיכון חולקים אותה קרקע, נושמים אותו אוויר ושותים מאותם מים. אם לא נשכיל, נוסף על המעגל הפנימי שלנו, גם לקיים מעגל חיצוני של הידברויות, של מפעלים משותפים עם שכנינו, לא נשכיל להציע את המזרח התיכון כולו ואת ארצנו לתקופה אחרת.

יכול להיות שבשנים האלה של בנייה במדינת ישראל עסקנו תמיד בדברים דחופים. אדוני היושב-ראש, תמיד יש דילמה בין החשוב לבין הדחוף. דחוף מאוד לבנות את ארץ-ישראל, דחוף מאוד לקלוט עלייה, דחוף מאוד נושא זה או אחר, אבל חשוב לעשות את הדברים בתבונה ולשמור על כך שבמדינת ישראל יישארו ימים נקיים, יישארו נהרות נקיים, יישארו שטחים פתוחים, יישאר נוף שנוכל להנחיל לילדינו ולנכדינו.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני רואה חשיבות רבה בהצעות לסדר-היום האלה ובהצעות החוק שבוודאי יבואו לאחר ההצעות לסדר-היום, מצד חברי כנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה. אני מקווה שאחרי תשובת השר בשבוע הבא, נקיים פה במליאה דיון בכל הנושאים האלה, במסגרת משותפת עם ראשי כל הארגונים הקיימים למען איכות הסביבה. בכך תציע הכנסת בישראל את נושא איכות הסביבה ואיכות החיים. תודה רבה, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת הירשזון.

הצעה לסדר-היום

מטמנות, אשפה ומיחזור פסולת

היו"ר מ' שטרית:

הבא בתור הוא חבר הכנסת מיכאל נודלמן. אני באמת מצטער על שהשר לאיכות הסביבה לא נמצא כאן היום, כי דווקא כשמעלים שורה כזו של נושאים הוא צריך היה להיות כאן ולהשיב.

אפי אושעיה (העבודה):

אולי זה לא מעניין אותי.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לדעתי, הטיפול בפסולת הוא אחת הבעיות האקוטיות שאתן תצטרך מדינת ישראל להתמודד בשנים הקרובות. בסך הכול, כמות הפסולת הארצית השנתית מגיעה ל-3.3 מיליוני טונות, שתופסות נפח של כ-10 מיליון מטרים מעוקבים. נכון להיום, 94% מכל הפסולת מסולקים בשיטת ההטמנה, ורק כ-6% ממוחזרים. בהטמנה יש סכנות וחסרונות רבים. הפסולת מזהמת את הקרקע ואת מי התהום, גורמת לזיהום ריח ופוגעת בנוף – כמו אתר חירייה, שמסכן את תנועת המטוסים ואת חיי הנוסעים. נוסף על כך, שיטת ההטמנה היא ביטוי לאחת הצורות הבזבזניות ביותר של שימושים בקרקע ושל שימוש בחומרים שנמצאים באשפה.

ההטמנה מבוצעת אצלנו ב-200 מזבלות חוקיות, ויש למעלה מ-500 מזבלות פיראטיות המפוזרות ברחבי הארץ, ובמדינה כל כך קטנה כמויות כאלה הן בלתי אפשריות. במדינות כמו שבדיה, או דנמרק, מדינות בעלות שטח יותר רחב משלנו המייצרות כמות פסולת דומה לזו של ישראל, האחוז שהולך להטמנה אינו עולה על 30%; בשווייץ זה 12% בלבד.

הטיפול בפסולת צריך להיות חלק חשוב ממדיניות סביבתית וגם ממדיניות תכנונית. יש כל מיני שיטות טיפול בפסולת: הקטנת נפח חומרי האריזה ופיתוח שימושים חוזרים; מיחזור חומרי גלם; ייצור קומפוסט מהחומר האורגני – ואצלנו זה 40%–50% מהאשפה; שרפה, הטמנה. אבל עד היום אנחנו רק מדברים, כותבים כתבות ופרסומים, מחפשים שטחים חדשים למזבלות חדשות להטמנה, ואין במשרד לאיכות הסביבה או בממשלה שום תוכנית פרקטית לטיפול משולב בפסולת.

ראשית כול דרוש רצון פוליטי מצד הממשלה ומצד הכנסת לפעול לפתרון הבעיה. אין שום סיבה טכנולוגית או כלכלית שלא לשרוף או לא למחזר פסולת ביתית ותעשייתית. ואם לא נתחיל לעשות כן בהקדם, ישראל תהפוך בקרוב למזבלה אחת גדולה. שיטת השרפה נמצאת כיום בעולם במגמת ירידה. עלינו להציב לעצמנו את המטרות הבאות: תוך חמש שנים צריכים 30% מהפסולת המוצקה לחזור לשימוש דרך תהליך של מיחזור. בשנת 1995 היתה כמות הפסולת הממוחזרת בדנמרק, בשבדיה ובשווייץ – 22%. צריך לעשות שימוש חוזר במוצרים כמו בקבוקים וקרטונים. כל הפסולת האורגנית צריכה לעבור לשימוש בחקלאות לאחר עיבודה לקומפוסט. צריך להנהיג את שיטת הפיקדון עבור מוצרים מסוימים. מייצר הפסולת הוא זה שצריך לשלם עבור מיחזור.

אנו מרבים לדבר על ההיי-טק, אולם כיום, רמת הפיתוח והתרבות של חברה נמדדת לא רק לפי השאלות – מה ואיך היא מייצרת, אלא גם לפי מה הולך לפח ומה לסביבה ואיזה אחוז מהפסולת ממוחזר. כאן אנו מפגרים, אבל יש לנו סיכוי ליצור שיטות תעשייתיות לפתרון הבעיה. מובן שעל הפתרון הזה להיות מודרני, ידידותי לסביבה, בר-ביצוע, רציונלי, ובעיקר משולב ולטווח ארוך. אז בואו נפסיק לדבר ויחד נעשה ישראל יפה ונקייה עכשיו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת נודלמן. אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף; הוא איננו, והוא מפסיד את זכות הדיבור שלו. אחריו – חבר הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אברהם שטרן.

הצעה לסדר-היום הפסקת הניסוי בהפרדת הפסולת הביתית באזור השרון

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה – הצעה לסדר-היום מס' 1796: הפסקת הניסוי בהפרדת הפסולת הביתית באזור השרון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרפת לחברי שהדגישו את חשיבות הנושא ומביעה צער על שנושא חשוב כזה ביום חשוב כזה נדחק לסוף הדין ולשעה כל כך מאוחרת.

בהמשך לדברים של קודמי אני מבקשת להתייחס לנושא של הטיפול בפסולת ולהביא את הדוגמה של ניסוי שנערך באזור השרון, ברעננה. הניסיון העולמי הוכיח, שכל שעולה רמת החיים עולה גם כמות הפסולת שהתושבים מייצרים, ובארצות כמו ישראל, שהשטח שלהן והמשאבים שלהן מצומצמים, השאלה של הטיפול בפסולת היא שאלה רצינית. לא מזמן שמענו, שאם יוסיפו עוד קצת פסולת למזבלה בחירייה, עוד מעט לא יוכלו המטוסים לנחות בנמל התעופה לוד, כי הר הפסולת הגיע לגובה שכזה. השאלה לחלוטין לא מבדחת.

חברי דיבר קודם לכן על השאלה – כן מטמנות או לא מטמנות. לפני שאנחנו שואלים על מטמנות, אנחנו צריכים לשאול, אם לא ניתן למחזר לפחות חלק מהפסולת ולהפוך אותה מפסולת לחומר גלם שנפיק ממנו שני דברים: א. נקטין את הצורך במקום לפסולת; ב. נוכל למחזר, ועל-ידי כך להשתמש למשל בפחות נייר; כלומר – לכרות פחות עצים לצורך ייצור הנייר.

בשנת 1993 נעשה באזור השרון ניסיון לחנך את התושבים להפריד בין פסולת רטובה לבין פסולת מוצקה.

היו"ר מ' שטרית:

ב-1977, בהיותי ראש המועצה ביבנה, עשינו ניסיון, יחד עם הכור האטומי בנחל שורק, לבדוק אם אפשר לעשות הפרדה במקום. התחלנו עם שכונה אחת, עם קטע של 500 משפחות בליווי של עובדת קהילתית, ועברנו ל-1,000 משפחות ול-1,500 משפחות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איך היתה היענות התושבים?

הי"ר מ' שטרית:

95% הצלחה בהפרדה. כשהגענו לשלב שבו כמעט כל היישוב עבר לכך, היה צורך בדחיפה של משרד הפנים בשביל לנצל את שאריות המזון האורגני שמעובד למזון לבעלי חיים – את האן-אורגני היו צוברים כדי למחזר – והיה צריך לעבור לאיסוף באמצעות קבלן כדי לחסוך את הכסף הממשלתי, ואז בדיוק נגמר התקציב של משרד הפנים, ובזה מת הניסוי. למרות ההצלחה הגדולה והצעקות שלי, לא עזר דבר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אם כך, בניסוי שאני מדברת עליו חזרו על הניסיון של יבנה. פנו אל התושבים, והיתה היענות בלתי רגילה של התושבים שקיבלו את ההוראות והפרידו את הפסולת. הגיעו לכך ש-6,000 בתי-אב ברעננה ובכפר-סבא כבר עסקו בהפרדת פסולת. הכול היה טוב ויפה, ובמשך שנתיים, אדוני היושב-ראש, הפרידו התושבים את הפסולת, עד שהתברר להם שהפסולת היבשה שהם הפרידו מהפסולת הרטובה מושלכת בדיוק לאותה מזבלה, לאותו מקום עם הפסולת הרטובה. כלומר, התושבים טרחו, אבל הפסולת הגיעה לאותו מקום ובעצם לא היה מיחזור. כשנודע לתושבים שאין מיחזור, לא היתה כמובן שום מוטיבציה להמשיך בניסוי החשוב הזה.

הניסיון של יבנה בשנות ה-70 והניסיון של אזור השרון בשנות ה-90 מלמדים דבר אחד פשוט: אזרחי מדינת ישראל מודעים לסכנה שמשקפת לסביבה מהררי הפסולת. למרות אי-נוחות מסוימת, התושבים מוכנים לקחת על עצמם את התפקיד של מיון הפסולת. אבל אין, לא במשרד הפנים, לא במשרד לאיכות הסביבה, לא בעיריות ובכל הגורמים האלה מישהו שירים את המשימה של המיחזור. במלים אחרות, התושבים לא רק ממושמעים ומודעים לעניין, הם מחכים שמישהו ייתן פתרון אמיתי למיחזור.

במדינות אחרות, עשירות יותר מאתנו, שאין להן בעיות שטח וצפיפות אוכלוסייה כמו שלנו, אם במרכז אירופה ואם בקנדה, טורחים לאסוף כל בקבוק זכוכית ולמחזר אותו – לא יעלה על הדעת לזרוק שם בקבוק זכוכית לפח סתם כך וטורחים למחזר כל פיסת נייר כדי להגן על היערות – ואילו אצלנו אין עם מי לדבר.

אני מצטרפת לצער על כך שהשר לאיכות הסביבה איננו נמצא פה, ואני רוצה להוסיף רק עוד רעיון אחד בנושא הזה. הטיפול בפסולת, אמר את זה גם חבר הכנסת הירשזון, הטיפול בפסולת והמיחזור

של אותם חלקים בפסולת שניתן למחזר, אותם חלקים שניתן להפוך למזון לבעלי חיים וכו' – כל הצורך הזה חייב להיעשות בשיתוף פעולה בינינו לבין השכנים הפלשתינים.

אני רוצה להזהיר מפני תופעה חמורה מאוד – כל מיני עיריות שיש להן בעיה עם פינוי פסולת גילו פתאום את השטחים וחושבים שאפשר לפנות את הפסולת לשטחים; במקום לחפש אצלנו אתר פסולת – לפנות לשטחים. זה רעיון כל כך אווילי, שקשה לתאר. בשטחים אין אפילו הטיפול המינימלי בפסולת שיש אצלנו, ובסופו של דבר הגשמים מעבירים את כל הפסולת הזאת לתוך מקורות המים שאנחנו, אזרחי מדינת ישראל, שותים. לכן המחשבה שאפשר לגרש את הפסולת ולנייד אותה מאזור שפלת החוף לאזור ההררי בגדה – זה רעיון אווילי. אני חושבת, שאחד הדברים שהממשלה חייבת לעשות מייד, יחד עם כל הגופים הירוקים – למצוא הידברות עם הצד הפלשטיני בנושא הזה.

אני רוצה להביא דוגמה. לקיבוץ יד-חנה, ששוכן ממש קרוב לטול-כרם, היו חסרים מים, ולטול-כרם היתה בעיה מה לעשות עם השפכים. הם, עוד לפני כמה שנים, הקימו פרויקט משותף. המים משם, הקיבוץ מקבל את השפכים, מטהר אותם, ויש לו מים להשקיה. הנה דוגמה של יוזמה מקומית, שאם היו מיישמים אותה ברמה ארצית, ברמה של פרויקטים רציניים ביותר, היה טוב למדינת ישראל וטוב לשני העמים. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחברת הכנסת גוז'נסקי.

הצעה לסדר-היום

מדיניות הממשלה בנושא איכות הסביבה

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 1827, בנושא: מדיניות הממשלה בנושא איכות הסביבה; הצעתו של חבר הכנסת אברהם שטרן. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם שטרן. אחריו – תשובה והצבעה. חבר הכנסת שטרן.

אברהם שטרן (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני מצטרף לדברי עמיתי הקודמים על כך שהכנסת מצאה לנכון להקדיש היום דיון מיוחד, באופן מרוכז, לנושאים שונים של איכות הסביבה. חבל שהדבר נדחק קצת, מבחינת השעה, לקרן זוית. אני מקווה שהדבר יתוקן בדיון שיתקיים בשבוע הבא במליאה.

נכון גם עשו כל ארגוני הגג שהקימו יחד אגודה אחת שתפעל במשותף בנושאים של איכות החיים והסביבה – זכורה לטוב החברה להגנת הטבע, החברה הוותיקה, אולי, בין החברות שדאגו ודואגות עד היום לאיכות החיים והסביבה, ואליהן הצטרפו חברות נוספות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש בארץ 34 – – –

אברהם שטחן (מפד"ל):

אני יודע. אמרתי: זכורה לטוב הוותיקה והראשונה בהן, זה לא מקפח את האחרים.

בהזדמנות זאת הייתי מעלה כאן טרזניה שלא קשורה כל כך לנושא, על רשות השידור, שהפסיקה בימים אלה, בגלל מגבלות תקציביות מצומצמות ביותר, את פינתו הנהדרת בטבע של חבר קיבוץ בית-השיטה עזריה אלון, שעליו התחנכו רבים בציבור הישראלי. אני חושב שזה היה מעשה לא נכון. אני פונה, אולי באמצעות סגן שר החינוך, התרבות והספורט, למצוא דרך כדי לתקן את המעוות, להחזיר את פינתו של עזריה לגלי האתר.

אחת הבעיות – והיא בעיה כלל-עולמית – היא בעיית איכות הסביבה. מול הצורך האובייקטיבי במודרניזציה, בהמשך פיתוח, באורבניזציה גוברת, עומד הנושא של שמירת ערכי הטבע. "ריאות ירוקות" הן חמצן וסם חיים להמשך קיומה הבריא – הן הפיסי והן הנפשי – של האוכלוסייה. מה לך דבר יותר מרענן ומרנין מלצאת לחיק הטבע, לצפות בציפורים, לחזות בפריחה, בשקיעה, בזריחה, ובכל אותם דברים?

ומנגד – מחצבות, שיכונים, בתים – ואני לא אומר לא לבנות, אבל צריך למצוא את האיזון הנכון, את המינון הנכון, בין הצרכים האובייקטיביים של הפיתוח המודרני ובין השמירה על ערכי איכות הסביבה והטבע.

אני לא אמנה, כאן, את בעיית זיהום המים, את שאלת תוכנית "נתב"ג 2000", זיהום האוויר, בעיית רמת-חובב, מזבלת חירייה, כביש חוצה-ישראל, שפכי נחלים, נחל אלכסנדר שלא מזמן היה לנו דיון עליו בוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ונושאים רבים עד מאוד.

אני פונה לממשלה, לשר לאיכות הסביבה, למצוא את הדרך, את הפרופורציות הנכונות, כפי שאמרתי, בדילמה הזאת – בין המשך הפיתוח ובין השמירה על איכות החיים.

אני רוצה לסיים ולומר, שמקורות ישראל, החל מהתנ"ך דרך ספרות ההלכה, דרך המדרש והגמרא, מלאים במאמרים הקשורים לשמירת איכות החיים והטבע. כבר האדם הראשון נצטווה – בבראשית פרק ב', פסוק ט"ו: "ויקח ה' אלוקים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה". זאת אומרת, הוא גם צריך לעבוד בעולם הזה, הוא קיבל נכס, והוא גם צריך לדעת לשמור עליו.

כתוב, אנחנו אומרים: ביום השביעי אשר ברא אלוהים לעשות; ביום האחרון, בעצם היה צריך להיות כתוב: אשר ברא אלוהים ועשה, כמו ברא. מה זה לעשות, לעתיד? אנחנו אומרים: הקדוש-ברוך-הוא ברא את העולם. עד כאן, אומר הקדוש-ברוך-הוא, אני משתדל לעשות במלאכה; מכאן ואילך אתה תשתדל בה. האדם הוא מזר הבריאה, היקום ניתן לנו כמתנת חיים, ואנחנו צריכים לדאוג לשמור עליו, אנחנו צריכים לדאוג לשפר אותו לרווחת אוכלוסיית העולם בכלל והאוכלוסייה במדינת ישראל בפרט.

חונכנו בתנועת הנוער על השיר המפורסם של נתן אלתרמן, שראה את הבעיה ואמר באחד השירים היפים שלו, שמתנגנים לי באוזן: גלבישך שלמת בטון ומלט, וניטע לך מרבדי גנים, על אדמת שדותיך הנגאלת, הדגן ירעים בהמונים. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אברהם שטרן.

אני רוצה להודות לכל חברי הכנסת שהעלו את נושא איכות הסביבה על סדר-היום. כאמור, אני מצטער על כך שאין לנו היום תשובה של השר וגם הצבעה.

אני רוצה לסיים את הדיון הזה באמרה של קונפוציוס: אילו היו לי שתי פרוטות – בפרוטה אחת הייתי קונה לחם ובשנייה הייתי קונה פרח; לחם בשביל לאכול ופרח כדי להנעים את החיים.

אנחנו עוברים, רבותי, לנושא הבא. כאמור, תשובת השר והצבעה על כל סדרת הנושאים שעמדו על סדר-היום יהיו בשבוע הבא.

הצעת חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה (דחיית מועד) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים לנושא הבא – תשובתו של סגן שר החינוך, התרבות והספורט על הצעת חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה (דחיית מועד) (הוראה שעה), התשנ"ז-1997. מדובר בדחיית מועד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט ישיב למתדיינים על העניין הזה, ומייד לאחר דבריו נצביע על הצעת החוק הזאת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ברשותך, כבוד היושב-ראש, שני משפטים בנושא הקודם. כיוון שחבר הכנסת אברהם שטרן הזכיר את עזריה אלון, איש קיבוץ בית-השיטה, הוא הזכיר את זה ש"קול ישראל" עומד לקצץ – – –

היו"ר מ' שטרית:

קיצץ.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– – – בגלל קיצוצים תקציביים להוריד את חמש הדקות הכמעט נצחיות האלה של עזריה אלון. אני רוצה להחמיא ולפרגן לעזריה ולהזכיר לכולם שעזריה הוכיח שניתן לחנך עם. למה אני מתכוון? במאבק ובעבודת נמלים ממש, למעלה מ-30 שנה, עזריה מחנך, החל מהנוער דרך המבוגרים, את העם, שלא לקטוף פרחים. נדמה לי, שאין היום, ודאי שלא מבוגר, אבל גם אין ילד שלא מבין, שהנושא הזה של שמירת הטבע, שמירת הנוף, שמירת איכות הסביבה הוא משימה לאומית. זה לזכותו של עזריה.

גם אני פעלתי רבות כדי שלא להוריד את חמש הדקות האלה, ב-20:55 של שבת, על שמירת הטבע, על הטבע, על איכות הסביבה; לפעמים הוא גם נתן שם פרקים של ארץ-ישראל, ציונות וכו' וכו'.

עכשיו – להצעת החוק. הצעת החוק עלתה בשבוע שעבר והסכמנו, קבוצת חברי הכנסת שהיתה באולם, לדחות את ההצבעה על מנת לברר את הדבר פעם נוספת. חבר הכנסת שבח וייס ואבנר שלו, מנהל "יד ושם" סיכמו, והצעת החוק באה באותה מתכונת ובאותה לשון. אני מבקש להצביע בעד החוק.

החוק מדבר על דחיית העצרת המרכזית של יום הזיכרון לשואה ולגבורה ממוצאי שבת ליום ראשון. אנחנו לא רוצים לחלל את קדושת השבת, ואי-אפשר, כמובן, לקיים עצרת ממלכתית בשעה 22:00. יש לזכור שהאנשים מבוגרים, ניצולי השואה, ולכן מוסד "יד ושם" ביקש מהממשלה והממשלה נעתרה, נענתה לבקשה לדחות את יום הזיכרון לשואה ולגבורה ביום אחד ולהעביר אותו ממוצאי שבת ליום ראשון. על כך אני מבקש להצביע ולהעביר את ההצעה לוועדה שתכין אותה לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לסגן השר.

אני מבקש להדגיש, שהצעת החוק הזו היא הצעת חוק כהוראת שעה, לשנה בלבד, ולא באופן קבוע כל שנה. לכן, בעצם על-ידי ההצבעה ואישור הצעת החוק הזו אנחנו דוחים רק השנה את יום השואה ביום אחד. שנה לאחר מכן החוק חוזר לתוקפו הרגיל.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 53

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה (דחיית מועד) (הוראת שעה), התשנ"ז – 1997, לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

רוב של שישה קולות פלוס קולו של חבר הכנסת שבח וייס, שבעה קולות בעד, אפס מתנגדים ואפס נמנעים. אני קובע כי הצעת חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה (דחיית מועד) (הוראת שעה), התשנ"ז – 1997, אושרה בקריאה ראשונה ומועברת לוועדת החינוך והתרבות להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעה לסדר-היום

מערכת החינוך במגזר הערבי

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, אלה הצעות לסדר-היום והצעות חוק שעומדות לדיון, בענייניו של משרד החינוך. יש לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 1730, של חבר הכנסת תאופיק חטיב: מערכת החינוך במגזר הערבי. בבקשה, אדוני.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת היא שלא מחמיא לעמוד בשעה מאוחרת מול כנסת כמעט ריקה ולדבר על נושא כל כך חשוב וכאוב.

היו"ר מ' שטרית:

הנה יש לך עוד שני חברי כנסת, חבר הכנסת נודלמן וסגן שר החינוך.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

נושא מערכת החינוך במגזר הערבי עולה מדי פעם, ואולי פעם אחת צריך להעלות את הנושא הזה ממש בפתיחות ובכנות ולהצביע על הבעיה, ואולי אם יאבחנו את הבעיה, יעשו דיאגנוזה נכונה, אפשר יהיה גם לחפש את הפתרון הנכון.

הבעיות במערכת החינוך במגזר הערבי הן מסועפות ומגוונות. גם אחרי 50 שנה לא הצליחה מערכת החינוך ליצור, לא רציתי להגיד שוויון אלא משהו קרוב לשוויון מבחינת התוצאות במערך החינוך, הן במערך הפיסי והן במערך הפדגוגי-המינהלי.

במערך הפיסי, צריך לדבר עדיין, בשנות האלפיים, על מבנים שלומדים בהם תלמידי בתי-ספר יסודיים וחטיבות הביניים, שהם פחונים. אני לא מדבר רק על הנגב, אף שנושא הנגב צריך התייחסות מיוחדת. אבל אפילו בכפרים בצפון עדיין לומדים ילדים בקור ובחום בפחונים.

נקודה שנייה, גם היא לגבי המערך הפיסי. מדובר על בתי-ספר בצפיפות של 1,000 תלמידים לבית-ספר אחד במרחב של כ-6 דונמים. יש לי שתי דוגמאות פה. בית-ספר יסודי בג'לגוליה, שכולל 940 תלמידים ב-6 דונמים, ועוד בית-ספר בעכו העתיקה, קרוב ל-1,000 תלמידים. באותם בתי-ספר יש יותר מ-40 מורים, וכל זה בשליטתו או באי-שליטתו של מנהל אחד. הבעיה הפיסית הזאת נראית לי בעיה שולית.

היו"ר מ' שטרית:

למה מנהל אחד? אין לו סגנים וסגני סגנים, רכזי חטיבות ורכזי שכבות? יש לו אותם תקנים כמו לכל בית-ספר.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לא זאת הבעיה. מפריעה לי הצפיפות של 1,000 תלמידים. בדקתי וזה לא קיים בכלל.

הי"ר מ' שטרית:

זה דבר אחר, אבל הוא לא מנהל אחד.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אמרתי, השיטה הזאת של 1,000 תלמידים בשליטתו של מנהל אחד ועוד 40 מורים זו בעיה בפני עצמה. מה עוד שבאותה חצר בית-ספר שנותרה לאותם תלמידים, כ-2 דונמים, צריכים להצטופף 1,000 תלמידים. זו עוד בעיה.

העליתי את זה כנקודה ראשונה, מכיוון שאני חושב שלא זאת הבעיה העיקרית שגורמת למצב הנוראי מבחינת התוצאות, אשר העיתונות מקצה לו בשנים האחרונות שטחים נרחבים בסקירות ובכתבות, אלא דווקא המערך האחר. כאן דווקא רצייתי את הפתיחות בהקשבה של משרד החינוך ובהתייחסות.

כל עוד המגזר הערבי נמצא בקטגוריה שהיתה לו בשנות ה-50 – ואנחנו עכשיו בסוף שנות ה-90, זאת אומרת אנחנו לקראת שנת 2000 – שמסתכלים על המגזר הערבי עדיין בעין הבוחנת של הקטגוריה הביטחונית, כל עוד זו העין שבוחנת את המערכת, יש בעיה והבעיה תישאר. אני אביא דוגמאות.

אם מורה, שהוכשר באוניברסיטה או בסמינר ללמד מתמטיקה, ערבית, עברית, אנגלית, לא משנה מה, צריך לבחון אותו קודם כול מבחינת הסיווג שלו, לאיזו מפלגה הוא שייך ולאיזו קטגוריה הוא שייך כדי להסכים לאפשר לו לעסוק בחינוך – – –

הי"ר מ' שטרית:

מי בוחן אותו?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

יש מערך במשרד החינוך בירושלים.

הי"ר מ' שטרית:

שבוחן אותו לאיזו מפלגה הוא שייך בשביל להיות מורה בבית-ספר?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

ן.

הי"ר מ' שטרית:

אני לא מעלה על הדעת שזה אפשרי. זה בטח לא חוקי.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לצערי, הבלתי-אפשרי, הלא-אפשרי – קיים.

הי"ר מ' שטרית:

שואלים אותו באופן פורמלי לאיזו מפלגה הוא שייך – בשביל להיות מורה?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לא בדיוק כך. לא שולחים לו רשיון העסקה, ואז הוא מתחיל לברר. מפנים אותו לעסקן של מפלגה זו או אחרת לברר למה הוא לא יכול לקבל את רשיון ההעסקה, וכל זה קשור בירושלים. אגב, עם הביזור המוצהר והלא-קיים בפועל של מערך החינוך, עדיין כל מורה במערכת החינוך הערבית חייב לקבל הסכמה של סגן המנהל הפדגוגי של החינוך הערבי כדי שיהיה אפשר להעסיק אותו.

אלה אנשים, לא עם עבר ביטחוני, אלא פשוט הם לא בסיווג הנכון מבחינת ההשתייכות המפלגתית. אמרנו שזה היה בשנות ה-50, ה-60 וה-70, ניחא. זה לא כל כך בסדר, אבל זה עבר. לצערי, אם אני מטפל בנושאים כאלה היום, מתחילים לחפש את הבעיות של המגזר הערבי מבחינת החינוך, והמערך הפיסי הוא נקודה שולית בהתייחסות. אם הבעיה הזאת ממשיכה להיות במגזר הערבי עד היום, אני חושב שכאן המוקד וצריך לחפש את הפתרונות דווקא במישור הזה.

כאשר יש ועדה למינוי מנהל או לבחינת מורה, אני לא יודע מדוע היחס למנהל הערבי ולמורה הערבי צריך להיות שונה מהיחס של ועדה העומדת למנות מנהל יהודי. מדובר בחינוך בסך הכול, מדובר בבתי-ספר ובמערכות זהות, פחות או יותר, מבחינת הנהלים. למה ההתייחסות הזאת עדיין קיימת כאשר עברו 50 שנה מקום המדינה? מדוע המורה צריך להיבחן דווקא בסוגיה הזאת, אפילו אם הוא מוכשר ביותר מבחינה חינוכית או תרבותית?

אני חושב, שאם נפתור את הבעיה הזאת, נעלה על דרך המלך ונתחיל להעלות את שיעורי ההצלחה בבתי-הספר. יש לי פה נתונים מכאן ועד להודעה חדשה, שהדגשתי אותם בכל מיני צבעים, ואני לא

רוצה להתחיל להיכנס אליהם. בכל זאת אציג נתון – מתוך 37,000 בני נוער שנשרו מבתי-ספר, 67% הם מהמגזר הערבי, המהווה 17% מהאוכלוסייה. 67% הם מתוך המגזר הערבי; ויש עוד נתונים מחרידים.

מאחר שאני מעורב כבר שנים מספר בנושא החינוך, נראית לי הבעיה הזאת רצינית ביותר, ואם לא ניכנס דרכה ומשם נתחיל בפתרון הבעיות, ימשיך המגזר הערבי לפגר, אפילו נקציב לו עוד כמה מייליארדי שקלים לשינוי בניינים, להחלפת כיתות, למזגנים וכו'. זה טוב, וצריך את זה, אבל לא משם תבוא הישועה.

הי"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת תאופיק חטיב. אני מזמין את סגן שר החינוך, חבר הכנסת משה פלד, להשיב למציע.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, חבר הכנסת חטיב, החינוך הוא הגורם המרכזי התורם להצלחתו האישית של היחיד בחייו כמבוגר, ותפקידו לקדם את התפתחותם של כלל התלמידים ושל אלה החיים באזורי רווחה במיוחד, כדי שיגיעו למימוש אופטימלי של יכולתם וכשרם הפוטנציאלי.

אחריותנו היא לכך שתלמידים רבים ככל האפשר ייהנו ממה שהמערכת החינוכית בישראל מציעה. פרויקטים ויוזמות שונות, שמושקעים בהם מאמצים רבים ומשאבים, מחזקים את כוח האחזקה של מוסדות החינוך ומסייעים לתלמידים להתמיד בלימודיהם.

יש בישראל כמעט הסכמה לאומית על יכולתה וחובתה של מערכת החינוך להביא לצמצום הדרגתי, אך משמעותי, של הפערים העיקריים הקיימים בישראל, בין יוצאי מזרח למערב, בין יהודים לערבים וכו'. מי שמאמין במשק החופשי והיזמי, מי שדוגל בתחרות כמסד שניתן לבנות עליו את חברת השפע, חייב לתמוך במתן זכות כניסה שוויונית לכל אזרחיה של ישראל של היום, החייבת להקטין פערים כדי למלא את שליחותה, ולאפשר גם חוויות חינוך משותפות וגם תוכניות תמיכה והתערבות לקבוצות חלשות.

ואכן, הנתונים המעודכנים בהחלט מעידים על מגמה של צמצום פערים. כך למשל, א. מספר המורים האקדמאים במגזרים היהודי והערבי הולך ומשתווה – 33% ביהודי לעומת 20% בערבי בבתי-הספר היסודיים; 64% ביהודי מול 47% בערבי בחטיבות הביניים; 74% ביהודי לעומת 73% בערבי בחטיבה העליונה; ב. ממוצע שנות הלימוד של המורים כמעט זהה בשני המגזרים בכל המערכת; ג. מספר שעות שבוועיות בממוצע לכיתה קרוב מאוד – 42 שעות במגזר היהודי, 40 שעות במגזר הערבי בבתי-הספר היסודיים; 53 לעומת 50 בחטיבות הביניים; ד. מספר שעות לתלמיד כמעט שווה בשני המגזרים במערכת; ה. ממוצע תלמידים בכיתה – 31 מול 32 בבתי-הספר היסודיים; 36 בחטיבות הביניים בשני המגזרים; 28 תלמידים מול 29 במגזר הערבי בחטיבה העליונה; ו. אחזקת התלמידים הולכת וגדלה בשני המגזרים, כן גם ההצלחה בבחינות הבגרות. מובן שיש לבדוק ולהתערב, אבל הנתונים מעודדים ומלמדים שאנו בדרך לצמצום הפערים וכמעט לביטולם.

יש להדגיש, שבמגזר היהודי השתתפות ההורים גדולה. בשיעור גבוה מבתי-הספר יש תוכניות לימודים נוספות, מה שנקרא תל"ן, הממומנות על-ידי ההורים. במגזר הערבי כמעט אין הדבר קיים. יש לעודד את ההורים במגזר הערבי לגלות מעורבות יותר גדולה ולתמוך ביוזמות ובתוכניות מיוחדות של בתי-הספר ולהשתתף במימון.

אין לי התנגדות לכך שהנושא יידון בוועדת החינוך, אבל אני רוצה לציין, שלפני שבוע ביקרתי בבית-ספר בכפר ערבי, על-יד נהלל. שם פגשתי מנהלת בית-ספר נמרצת שמגיעות לה כל המחמאות שבעולם. שמה רכב, היא מאוד מאוד נמרצת, והסיבה להצלחתה הגדולה כל כך היא, לדעתי, הצלחתה לרתום את ההורים להיות מעורבים ולסייע. היא עושה עבודה נהדרת, רכב, מנהלת בית-הספר. תודה.

הי"ר מ' שטרית:

אתה יכול להישאר פה, אדוני; נחסוך לך את ההליכה הלוך ושוב.

האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה, אדוני?

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 54

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

הי"ר מ' שטרית:

חמישה חברי כנסת הנמצאים באולם מצביעים בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, ועל כן אני קובע, שההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת תאופיק חטיב מועברת בזאת לדין בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אנחנו עוברים לשאלות לשר החינוך והתרבות. אני מזמין את סגן שר החינוך להשיב על שאלות.

גני טרום-חובה במגזר הערבי בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

ביישובים הערביים בנגב קיים מחסור משמעותי בגני טרום-חובה, דבר המשפיע באופן שלילי על ההישגים החינוכיים של התלמידים ביישובים הנ"ל.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה להגדלת מספר גני טרום-חובה ביישובים הערביים בנגב?

2. מה היא מדיניותכם העתידית לסגירת הפערים בין היהודים לערבים בתחום המבקרים בגני טרום-חובה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. במערכת החינוך הבדואית בנגב אכן קיים מחסור משמעותי בגני טרום-חובה, אולם חשוב לציין שבתקציב משרד החינוך לא היה קיים כלל ב-20 השנים האחרונות כל תקציב לבינוי גני טרום-חובה, לא במגזר היהודי ולא במגזר המיעוטים במדינה, למעט בינוי גנים כאלה באמצעות הסוכנות היהודית, באמצעות קבלת תרומות לנושא מיהדות העולם.

בתקציב הפיתוח של המשרד לשנת 1997 לא קיים תקציב לבינוי גני טרום-חובה, למעט בינוי כאלה ביישובים הזכאים לכך על-פי דוח ועדת ברודט.

הפניית תקציבים לבינוי גני טרום-חובה, במגזר היהודי ובמגזר המיעוטים כאחד, תתבצע בעתיד רק אם תיקבע מסגרת תקציבית מתאימה בתיאום בין משרדי האוצר והחינוך.

מתן היתר פעולה לאוניברסיטאות זרות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (20 בפברואר 1997):

אי-מתן היתר פעולה לאוניברסיטאות זרות בארץ מביא לידי דליפת דולרים ישראלים לחוץ-לארץ, מאחר שהאוניברסיטאות בארץ אינן מסוגלות לקלוט את כלל הרוצים ללמוד לתואר ראשון.

המשק הישראלי מוציא כחצי מיליארד דולר ללימודים בחוץ-לארץ, כאשר ההשקעה מול הוצאה זו שווה כמעט לאפס.

רצוני לשאול:

האם יימצאו דרכים למתן היתר פעולה לאוניברסיטאות הזרות בארץ, על מנת לחסוך במטבע-חוץ?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה נא תשובתי אליך מיום 29 בינואר 1997 על שאילתא מס' 609 בנושא זה.

היערכות משרד החינוך לבנייה בערים חדשות

חבר הכנסת נ' דהן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

בשנה הקרובה ייבנו אלפי יחידות דיור לציבור החרדי בערים כמו בית-שמש, אלעד-מזור, רכסים, מודיעין ועוד. יישובים אלו יחייבו בניית מוסדות חינוך בהיקף גדול.

רצוני לשאול:

1. האם ערוך משרדך לבנייה זו?

2. אם כן – מה מתוכנן במשרדך באשר לבנייה ביישובים החרדיים החדשים לשנים 1997-1998?

3. האם מתוכננים פתרונות לכל היישובים והקריות החרדיים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בתיאום עם משרד האוצר, פרסם משרדנו חוזר מנכ"ל מיוחד, מס' 14, התשנ"ז, להגדרת צרכי הבינוי במערכת החינוך במגזר החרדי, ביישובים ובשכונות חדשות שריכזי האוכלוסייה החרדית גדולים בהם במיוחד.

ברשימה נכללו היישובים הבאים: ירושלים, בני-ברק, פתח-תקווה, רכסים, ביתר, בית-שמש, קריית-ספר, אשדוד, אופקים וחצור.

על הרשויות המקומיות להגדיר במדויק, בסדר יורד, את צרכי המגזר החרדי ביישובים אלה, ולהחזיר את המלצותיהן אלינו, כדי שנוכל לבדוקן ולכלול אותם בתקציבי הפיתוח לשנים 1997-1998, כשם שהדבר נעשה זה שנים בשאר המגזרים במדינה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. בבקשה, שאלה נוספת.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, ידידי סגן השר, משום-מה התשובה של אדוני לא עונה על השאלה שלי. אני שאלתי על מקומות חדשים, וכבודו עונה לי על ירושלים, חצור, בית-שמש. כל המקומות האלה מוכרים לי, אדוני סגן השר, כערים שקיימות לפחות כמה עשרות שנים במדינת ישראל. אני שאלתי על מקומות חדשים.

היו"ר מ' שטרית:

מה זה "חדשים"?

נסים דהן (ש"ס):

העיר אלעד היא מקום חדש, העיר מודיעין, אדוני היושב-ראש, היא מקום חדש. על המקומות האלה שאלתי.

אני ארחיב את השאלה בהזדמנות הזו שניתנה לי, ברשותך, אדוני היושב-ראש. אין חולק שבכל המקומות החדשים, כמו למשל בעיר מודיעין, צריכים בתי-ספר ומוסדות חינוך. משרד החינוך, מן ה"פול" שלו, מתקצבו, הקים מוסדות חינוך בעיר מודיעין, אף שלפי האוכלוסייה שתשתכן שם ישמשו בתי-הספר האלה את הציבור הממלכתי-דתי או דווקא את האוכלוסייה של החינוך העצמאי. יכול להיות, הרי אנחנו לא יודעים היום מי תהיה האוכלוסייה של העיר מודיעין, לכשתיבנה.

לצערי הרב, במקומות שהאוכלוסייה בהם מזהה מראש כאוכלוסייה של המגזר החרדי מתנה משרד החינוך את בניית בתי-הספר בכך שרשתות החינוך הגדולות כמו "אל המעיין", "מעין החינוך התורני", החינוך העצמאי, יקצו ממאגר הכיתות שלהם כיתות לאותן ערים חדשות. ואני טוען, אדוני סגן השר, שזה לא ייתכן, כי אף עמותה כזאת של רשתות החינוך הגדולות לא תקצה אפילו כיתה אחת ולו מהסיבה המוצדקת, שהיא לא יודעת איזו אוכלוסייה תשתמש מחר בכיתות האלה. יכול להיות ש"מעין החינוך התורני" או החינוך העצמאי יקצו כיתות ומחר יהיו שם דווקא ילדי החינוך הממלכתי-דתי. אז איך אפשר לבקש מהם להקצות כיתות? למה לא ישתמשו בעיר מודיעין, כמו בכל הערים החדשות במדינת ישראל, ברעיון שמשרד החינוך יבנה את הכיתות, וכאשר יתברר לאחר מכן איזו אוכלוסייה תשתמש בהן, הוא ינכה אותן מן המאגר?

היו"ר מ' שטרית:

תודה, חבר הכנסת נסים דהן. אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני לא רוצה לענות לך תשובה מהשרול, זה ייראה לא רציני, לכן אני מעדיף להשיב בהזדמנות אחרת, אולי בשבוע הבא. אבל אני אומר: לפחות על-פי החלטת ועדת הכספים של הכנסת מהשבוע שעבר, נושא בניית כיתות לימוד למגזר החרדי השנה הוא הרבה מעבר ליחס שלו באוכלוסייה, הרבה מעבר לאפליה המתקנת, מתוך כוונה לבצע אפליה מתקנת.

בניית מבני חינוך בקריות החרדיות בבית-שמש

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

לפי פרסומים, מתוכננות באזור בית-שמש אלפי יחידות דיור לחרדים, בסך-הכול כ-8,000 יחידות דיור, שיתחברו לקריה החרדית הוותיקה. ברור שעיר חרדית בהיקף כזה זקוקה למבני ציבור ומוסדות. חינוך בהיקף גדול.

רצוני לשאול:

1. האם נערך משרדך לבניית מבני חינוך לקריות החרדיות בבית-שמש?

2. על מי מוטלת האחריות לבניית בתי-ספר ותלמודי-תורה בשכונות חדשות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. כדי להגדיר את צורכי בינוי הכיתות במערכת החינוך במגזר החרדי, פרסם משרדנו, בתיאום עם משרד האוצר, חוזר מנכ"ל מיוחד, מס' 14, להגדרת הצרכים במגזר זה, כשם שהדבר נעשה זה שנים בשאר המגזרים במדינה.

העיר בית-שמש נכללת בין אותן רשויות שקיבלו חוזר זה מתוקף היותה מקום שריכוז האוכלוסייה החרדית בו, על כל גווניה, רב. על נציגי העיר למלא בהקדם את הפרטים באשר לצורכי הבינוי המתייחסים למגזר זה בסדר עדיפות יורד ולהחזירם עד סוף חודש מרס למשרדנו, לשם בדיקה ומיון לצורך הכללת היישובים ברשימות תקציב הפיתוח של המשרד לשנים 1997-1998.

תוכניות חינוכיות לגיל הרך במגזר הערבי-הדרוזי

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

תוכניות הט"ף – הדרכה בטיפול בפעוטות – והאתג"ר – הדרכת אמהות תיכנותית לגיל הרך – הן תוכניות הדרכה ביתיות המיועדות לתת להורים כלים כיצד להכין את ילדיהם לקראת בית-הספר. מדובר ביותר מ-17 תוכניות ברחבי הארץ, ומשתתפות בהן יותר מ-1,500 משפחות שילדיהן במגזר הערבי והדרוזי. נודע לי לאחרונה שעוד אין החלטה להמשיך לתקצב את התוכניות ובשל כך ייאלצו לסגור אותן, זאת למרות הביקוש הרב ותרומתן המרובה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא התקבלה עדיין כל החלטה בדבר המשך מימון התוכניות?

2. מה היא מדיניות משרדך לגבי המשך מימון תוכניות לגיל הרך – הט"ף והאתג"ר?

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

בשנתיים האחרונות הופעלו תוכניות הט"ף והאתג"ר להורים לילדים בגיל הרך גם במגזר הערבי. נמסר לי שבמקומות שהתוכנית מופעלת בהם לא אושרו התקציבים ל-1997.

רצוני לשאול:

1. כמה הורים נהנים מהתוכנית במגזר הערבי וכמה ביהודי?

2. האם תצומצם פעילות התוכנית במגזר הערבי?

3. האם שוקלים הרחבת התוכנית במגזר הערבי?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אכן, בתחילה היתה בעיה לגבי המשך התוכניות – עתה כבר לא קיימת – ובינתיים הוחלט על המשך מימון התוכניות בהתשנ"ז כפי שהתקיים בהתשנ"ו.

לשאלה כמה משפחות במגזר הערבי וכמה ביהודי – חשוב לציין, כי התוכנית במגזר היהודי פועלת זה כ-20 שנה, ובמגזר הערבי-הדרוזי – בשנתיים האחרונות בלבד. מגזר ערבי-דרוזי: לתוכנית הט"ף – 550 משפחות; לתוכנית האתג"ר – 800 משפחות; סך הכול – 1,350 משפחות במגזר הערבי והדרוזי. מגזר יהודי: תוכנית הט"ף – 1,100 משפחות; תוכנית האתג"ר – 1,500 משפחות; סך הכול – 2,600 משפחות במגזר היהודי.

לימודים אקדמיים בהתכתבות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

הובאה לידיעתי תופעה של מתן תארים אקדמיים בהתכתבות בשלוחות של אוניברסיטאות בחוץ-לארץ.

התארים בהתכתבות מוענקים בתוך חודשים מספר תמורת כ-5,000 דולר.

תנאי הקבלה קלים ומושכים אלפי סטודנטים. לשם קבלת התואר יש להגיש כמה עבודות בעברית שניתן להשיגן תמורת כמה שקלים.

רצוני לשאול:

1. האם ניתן לקבל תואר אקדמי בצורה קלה שכזו?

2. מה יעשה משרדך בעניין הקלות הזאת של קבלת התואר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כל בקשה להערכת תואר אקדמי מחוץ-לארץ נבדקת על-ידי המחלקה להערכת תארים ודיפלומות מחוץ-לארץ בהשוואה לתארים האקדמיים הנהוגים בישראל. הבדיקה כוללת, בין השאר, את מעמד המוסד בחוץ-לארץ, אם הלימודים נערכים בשלוחה של המוסד הנ"ל. בישראל השלוחה פונה אל ועדת השלוחות במועצה להשכלה גבוהה בישראל בבקשה לקבל אישור פעולה. אם הלימודים נערכים בהתכתבות, נערכת בדיקה של המחלקה להערכת תארים ודיפלומות מחוץ-לארץ מול מוסד האם בחוץ-לארץ.

2. הוגשה הצעת תיקון לחוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 11). תיקון זה בא להסדיר בחוק את עניין השלוחות ופעילות מוסדות להשכלה גבוהה מחוץ-לארץ בישראל.

איתור מחוננים וטיפוחם

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

פורסם בתקשורת, כי משרד החינוך החליט לבטל את המבחנים לאיתור מחוננים שבוצעו עד כה, ואת פעולתן של כיתות מיוחדות למחוננים, וכי בתי-הספר הרגילים יפעלו לאיתור המחוננים ולטיפוחם.

רצוני לשאול:

1. היש אמת בפרסום?

2. כיצד יוכלו מורים לבצע מיון אובייקטיבי?

3. כיצד יוכלו מורים בבתי-ספר יסודיים, שרובם אינם בעלי תארים אקדמיים מתקדמים, להעביר לתלמידים חומר לימוד ברמה אקדמית גבוהה, כנדרש היום?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשנת הלימודים הקודמת, התשנ"ו, גיבשה הנהלת משרד החינוך מדיניות חדשה בכל הנוגע להגדרת התלמידים המחוונים, לדרכי איתורם ולטיפוחם. פרטי התוכנית החדשה פורסמו בחודש מאי 1996 באמצעות חוזר מנכ"ל מיוחד, מס' 32, התשנ"ו. ההגדרה החדשה מבחינה בין תלמידים מוכשרים – 25%, מצטיינים – 1%–1.5%, וגאונים – בודדים.

לפי התוכנית החדשה, יופנו בשנה הראשונה להפעלתה התלמידים המוכשרים למסגרות העשרה, חוגים, האמורות להיפתח בכל בתי-הספר בארץ לתלמידי כיתות ב'-ג'. לקראת שנת הלימודים השנייה ייבחרו מביניהם התלמידים המצטיינים על-פי המלצות מורי החוגים למוכשרים בתהליך של הערכה דינמית ויופנו למסגרות הייחודיות הקיימות בכיתות נפרדות, במרכז-יום שבועיים להעשרה ובחוגים בשעות אחר-הצהריים.

במסגרת ההחלטות על ביצועה של אותה מדיניות בוטלו מבחני האיתור שנערכו מדי שנה מטעם המחלקה למחוונים באמצעות מכון סאלד. מבחנים אלה בדקו יכולת לימודית כללית ותאמו את ההגדרה הקודמת.

לאור המשוב שהגיע מכלל המערכת לקראת סוף שנת הלימודים הקודמת, התשנ"ו, הוחלט כי שנת הלימודים הנוכחית, התשנ"ז, תהיה שנת מעבר, ובמהלכה נפתחו במסגרת ניסוי דגמים שונים של מסגרות העשרה לתלמידים מוכשרים בחלק מהיישובים במחוז תל-אביב.

ביום ג' באדר א' התשנ"ז, 10 בפברואר 1997, הוחלט כי יש לחדש את עריכתם של מבחני האיתור הארציים, כדי שניתן יהיה להפנות תלמידים למסגרות ההעשרה הקיימות לתלמידים המחוונים לשנת הלימודים הבאה, התשנ"ח. בימים אלה אנו נערכים לביצוע החלטה זו.

הסוגיות המתייחסות לתפקידי המורים בטיפוח התלמידים המוכשרים ולדרכים לזיהוי המצטיינים שביניהם, על-פי ההגדרה החדשה, ואשר צוינו בשאלתא, מהוות חלק מהסוגיות שיובאו בחשבון בתהליך קבלת ההחלטות לביצוע המדיניות החדשה.

יישום דוח-קרמניצר בתוכנית של המינהל לחינוך ערכי במשרד החינוך

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (20 בפברואר 1997):

בדוח ועדת-קרמניצר הומלץ על הרחבה משמעותית של לימודי האזרחות במערכת החינוך תוך הדגשת ערכים אוניברסליים. חלק מהיעדים בתחום החינוך לדמוקרטיה ולאזרחות כוללים את נושא חיזוק וקידום אמצעי ההוראה במקצוע האזרחות, וכן תגבור ההכשרה למורים בתחום הדמוקרטיה והדו-קיום.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך ביחס לדוח ועדת-קרמניצר?

2. מה הן תוכניות משרד החינוך לחיזוק ערכי הדמוקרטיה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עמדת משרדנו חיובית, והדוח ייושם במלואו.

2. הרחבת הוראת האזרחות לכל הכיתות; הרחבת רשת בתי-הספר "חווית דמוקרטיה"; שילוב מוסדות הקהילה בהפנמת ערכי הדמוקרטיה; הקמת מרכזי הדרכה ארציים להכשרת מורים, מנהלים ומפקחים בתחומי הדמוקרטיה והאזרחות; הפעלת מרכזי פעילות וסדנאות לתלמידים בנושא החוק והדמוקרטיה בבתי-המשפט ברחבי הארץ.

הקצאת כספים למערכת החינוך בהרצלייה

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (20 בפברואר 1997):

הסכסוך בין ועד ההורים בהרצלייה לבין העירייה ומשרד החינוך נמשך כבר כמה חודשים. על-פי הפרסומים בעיתון, וכפי שנמסר לי מנציגי ועד ההורים, נחתם הסכם הקובע כי משרד החינוך והעירייה יוסיפו לתקציב החינוך.

רצוני לשאול:

1. האם אכן הושג הסכם?

2. אם כן – מדוע אין מעבירים את הכסף?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שאלת קיומו של הסכם מחייב בין המשרד לבין ועד ההורים ושאלת פרשנותו של הסכם, במידה שזה קיים, מסורה כיום להכרעתו של בית-המשפט, ואין זו המסגרת המתאימה לעסוק בה.

2. משרד החינוך מחלק כספים לרשויות מקומיות על-פי קריטריונים שוויוניים, והוא מנוע מלחלק כספים שלא לפי קריטריונים אלו. לפי בדיקה שנערכה במשרד, קיבלה הרצלייה את מלוא הסכום המגיע לה על-פי הקריטריונים, ולפיכך המשרד מנוע מלהעביר לה תקציבים נוספים. העברת תקציבים נוספים תהיה הקצאת כספים ייחודיים בניגוד להוראת החוק.

תוכנית האתג"ר בקרב עולים חדשים

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (20 בפברואר 1997):

האתג"ר – הדרכת אמהות תיכנותית לגיל הרך – היא תוכנית הדרכה ביתית להורים ולילדים בגיל הרך המכינה אותם לקראת בית-הספר. בין המשתתפים מספר רב של עולים חדשים מחבר העמים ומאתיופיה.

רצוני לשאול:

1. האם יאושר המשך הפעלת התוכנית לכ-1,600 משפחות עולים המשתתפות עד כה בתוכנית?

2. איזה תקציב מיועד לתוכנית זו בשנה הקרובה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התוכנית תמשיך במתכונת הקיימת.

2. המסגרת התקציבית המיועדת היא כ-2.8 מיליוני ש"ח.

אלימות בקרב בני-נוער

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (20 בפברואר 1997):

בתאריך 17 בפברואר 1997 פורסם בעיתון "מעריב", כי שיעור האלימות בקרב בני-הנוער עלה ב-18% ביחס לשנה שעברה.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בנושא?

2. האם יוקם גוף שיחקור את הסיבות והמניעים להתגברות התופעה?

3. מה ייעשה לצמצומה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד רואה באלימות בני-נוער תופעה שלילית שיש להתמודד אתה בכל הרמות ובכל האמצעים האפשריים.

2-3. קיימים גופים שונים במשרד החינוך ובמשרדים אחרים העוסקים בנושא חשוב זה. מעל לכול קיימת ועדה בין-משרדית שתפקידה לתאם בין הפעולות של הגופים השונים.

קיימת פעילות ענפה הכוללת הדרכת בתי-ספר, הוצאת חומר הדרכה, התקנת תקנות וכן פעילויות עם נוער שאינו לומד. בדעתנו להמשיך פעילויות אלה ואף לחזקן.

חשוב לציין כי עסקה בכך ועדה פרלמנטרית בראשות חבר הכנסת לשעבר בני טמקין. כאשר נקבל את המסקנות נתייחס אליהן ונפעל בהתאם.

הענקת תואר אקדמי על-ידי מכללת תל-חי

חבר הכנסת נ' זוילי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (20 בפברואר 1997):

מכללת תל-חי היא המכללה היחידה באזור הצפון, למעט שלוחות של אוניברסיטת בר-אילן בצפת B.A. ובצמח. המכללה טרם קיבלה מהמועצה להשכלה גבוהה אישור להענקת תואר אקדמי – .

רצוני לשאול:

האם ניתן לזרז את תהליך האישור?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מכללת תל-חי קיבלה היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תוכניות לימודים אקדמיות בביו-טכנולוגיה ובהנדסת מחשבים.

המועצה להשכלה גבוהה מינתה ועדת משנה לבדיקת מתן ההכרה וההסמכה להעניק תואר אקדמי למוסד זה. הוועדה עושה כל שביכולתה על מנת לזרז את הגשת המלצותיה למועצה, ואנו צופים כי במהלך החודשים הקרובים יובא הנושא לדיון במועצה להשכלה גבוהה.

הכאת תלמידים בבית-ספר בכפר-סבא

חבר הכנסת א' אור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ט באדר א' התשנ"ז (26 בפברואר 1997):

הורים מכפר-סבא התלוננו בפני, כי מורים בבית-הספר "עטרת חיים", השייך ל"אל המעיין", מכים את התלמידים.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד החינוך?

2. מה יעשה המשרד בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. הנושא הועבר לידיעתו של המפקח על המוסד לצורך בירור. במקרים של תלונות ספציפיות על הכאות תלמידים, המשרד מפנה את ההורים למשטרה לשם הגשת תלונה.

עם הגשת כתב אישום יש באפשרות המשרד לדרוש את השעיית המורה, ואם הוא נמצא אשם, המשרד דורש את פיטוריו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לסגן שר החינוך והתרבות.

הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 7) (פרסום לעניין חשוד), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' שטרית:

אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני על מנת שיציג את הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 7) (פרסום לעניין חשוד), התשנ"ז-1997, בקריאה ראשונה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש לכנסת הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 7) (פרסום לעניין חשוד), התשנ"ז-1997. הצעת החוק מוסיפה בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, סעיף 1א – אחרי סעיף 1 יבוא: "בפרסום השתייכות דתית, עדתית, או מוצא אתני של חשוד, כאשר אין להשתייכות זו השלכה ישירה על מעשה העבירה – – –".

עקב השעה המאוחרת אסביר בקצרה: כאשר נתפס או נעצר חשוד בביצוע עבירה כלשהי, הצעת החוק אומרת שאין לפרסם את השתייכותו הדתית או העדתית או האתנית, שאין לה כל רלוונטיות למעשה העבירה. כאשר אומרים: עולה חדש מחבר המדינות נתפס מכה את אשתו – לא שזאת השגרה, אבל לפעמים אנחנו מוצאים כותרות כאלה בעיתונים – אין לזה כל קשר לביצוע העבירה. או נכתב: ערבי נתפס גונב בבנק – אין לזה שייכות, גם יהודים יכולים לגנוב בבנק. וכך גם כשכתוב "חרדי" או "דתי". אין לזה שום רלוונטיות אלא רק הכתמת ציבור שלם. אני חושב שהדבר הזה היה צריך להיעשות על-ידי מועצת העיתונות. זה אכן מופיע בתקנון ועדת האתיקה של העיתונות, אבל לא מבוצע, לצערי הרב.

הצעת החוק הזאת נדונה בכ"ד בחשוון התשנ"ז, 6 בנובמבר 1996, במליאת הכנסת, אושרה במליאת הכנסת, הועברה לוועדת החוקה, אושרה בוועדת החוקה, כמעט ללא כל התנגדות, ואני מבקש מהכנסת לאשר אותה בקריאה ראשונה לשם הכנתה לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת גפני.

כל הדוברים שרשומים אצלי אינם כאן, ועל כן אנחנו עוברים ישר להצבעה.

הצבעה מס' 55

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 7) (פרסום לעניין חשוד),

התשנ"ז-1997, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

אני קובע, שברוב של שבעה קולות בעד, אפס מתנגדים ואפס נמנעים, אושרה הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 7) (פרסום לעניין חשוד), התשנ"ז-1997, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 11) (דמי הבראה), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים להצעה האחרונה בסדר-היום: הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 11) (דמי הבראה), התשנ"ז-1997, בקריאה ראשונה, של חבר הכנסת דוד ראם. יציג את ההצעה, כמובן, חבר הכנסת דוד ראם.

נסים דהן (ש"ס):

אם אתה מוותר, אנחנו מצביעים אתך מייד.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לתת את זה לפרוטוקול?

היו"ר מ' שטרית:

לא.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים – תיקון לגבי תשלום דמי הבראה. אני חושב שחשוב מאוד להסביר כמה דברים.

כשמדברים על נכי רדיפות הנאצים, מדברים למעשה על אוכלוסייה של אנשים מבוגרים שידעו סבל רב בחייהם. על בשרו ונפשו של דור זה קמה מדינת ישראל, ולכן אנו חבים לו חוב גדול של הכרת תודה והערכה. אוכלוסייה זו מונה כיום כ-24,000 איש, ומספרם הולך ומצטמצם מיום ליום. לכן, כשמדובר בהם, כל יום שעובר הוא משמעותי.

נכי רדיפות הנאצים מטופלים על-ידי הלשכה לשיקום נכים הפועלת מכוח חוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957. החוק מגדיר את התנאים שעל-פיהם מוכר אדם כנכה ומוכרות זכויותיו לפיצויים בגין נזקי בריאות ממדינת ישראל. במענק כספי אין כדי לפצות את הנרדפים על הסבל הגופני והנפשי שהיה מנת חלקם; לעולם לא יוכל תשלום לכפר. לעומת זאת, אפשר להקל עליהם, וחובה עלינו לעשות כל שניתן על מנת להקל עליהם.

נכים אלה, שכל חייהם סובלים ממכאובים גופניים ונפשיים ועוברים מטיפול רפואי אחד למשנהו, מן הראוי שיזכו גם להבראה. ומה הכוונה בהבראה? הבראה פירושה לאפשר לאנשים מבוגרים ותשושים אלה לעזוב הכול ולצאת לנופש, שיוכלו לנוח בו ולהחליף כוחות. יצוין כי לעתים קרובות ההבראה היא למעשה חלק בלתי נפרד מן הטיפול הרפואי שאנשים אלה נזקקים לו, למשל, שהייה במרחצאות ים-המלח או במרחצאות "חמי טבריה".

ברצוני לברך את משרד האוצר והאגף לשיקום נכים על כך שהכירו לאחרונה בחשיבות הצורך לשלם לנכי רדיפות הנאצים עבור הבראה ועל כך שהוציאו זכאות זו אל הפועל. הצעת חוק זו באה לעגן בחוק את זכאותם של נכי רדיפות הנאצים לקבלת תשלום עבור הבראה על-ידי הגדרת הבראה כטיפול רפואי. מוטלת עלינו חובה מוסרית לעגן זכאות זו בחוק, על מנת שלא ייווצר מצב, חלילה, שבעיות תקציביות או אחרות יביאו לביטול זכאות זו.

הממשלה הכירה בצורך זה והביעה תמיכתה בהצעת חוק זו, ועתה אני מבקש גם את תמיכת חברי הבית בהצעה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

לפני ההצבעה, אני רוצה להודות לחבר הכנסת דוד ראם שמעלה נושא חשוב הנוגע לנכי רדיפות הנאצים. אני חושב שזה יכול לסייע להם. דברי חבר הכנסת דוד ראם מעידים, שכאשר מושכים את התפילה יותר מדי והיא מתארכת, מגיעים ל"עלינו לשבח" ולמוסף ואומרים זאת מהר-מהר, מבלי להבין כמעט דבר. בתום הצום ביום כיפור, אני נוהג כשליח ציבור אחרי תפילת "נעילה", להתפלל את תפילת ערבית לאט-לאט עם מנגינה, כדי לומר שאנחנו לא ממהרים לשום מקום. אני מודה לחבר הכנסת דוד ראם.

רשימת הדוברים נעולה. להלן שמות הדוברים הרשומים אצלי, ומי שאיננו מפסיד, כמובן, את תורו: חבר הכנסת חגי מירום – איננו; חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו; חבר הכנסת רן כהן – איננו; חבר הכנסת חיים אורון – איננו; חבר הכנסת שבח וייס – איננו; חבר הכנסת סילבן שלום – איננו.

על כן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת החוק בקריאה ראשונה – לוועדת הכספים? כמובן, לצורך הכנה לקריאה שנייה ושלישית?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 11) (דמי הבראה), התשנ"ז–1997, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכספים, להכנה לקריאה שנייה ושלישית – 6, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק מועבר להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת הכספים.

תם סדר-היום. הישיבה נעולה. הישיבה הבאה – מחר בשעה 16:00.

הישיבה ננעלה בשעה 22:23.